

T.C.

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME YÖNETİMİ BİLİM DALI

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİNDE STAJ YAPAN
ÖĞRENCİLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM
YOLLARI

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Ümit YURTOĞLU

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Erol KAHRAMAN

İstanbul-2015

T.C.

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME YÖNETİMİ BİLİM DALI

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİNDE STAJ YAPAN
ÖĞRENCİLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM
YOLLARI

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Ümit YURTOĞLU

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Erol KAHRAMAN

İstanbul-2015

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz İşletme Ana Bilim Dalı İşletme Yönetimi Yüksek Lisans (MEB) Programı Y1212.041183 numaralı öğrencisi **Ümit YURTOĞLU**'nun "MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİNDE STAJ YAPAN ÖĞRENCİLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM YOLLARI" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 05.02.2015 tarih ve 2015/03 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından *o.y.k.a.b.d.* ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak *le.a.b.d.* edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :04/03/2015

1)Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Erol KAHRAMAN

2) Jüri Üyesi : Prof. Dr. Hamide ERTEPINAR

3) Jüri Üyesi : Prof. Dr. Uğur TEKİN

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

ÖN SÖZ

Beni yüksek lisans yapmaya teşvik eden, maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen eşim Ayşe'ye, araştırmamda ki anketlerin uygulanmasında yardımcı olan Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri'nin yöneticilerine ve öğretmenlerine, tezime olan değerli katkılarından dolayı Yrd. Doç. Dr. Erol KAHRAMAN'a teşekkürlerimi sunarım.

ŞUBAT, 2015

ÜMİT YURTOĞLU

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
SİMGELER VE KISALTMALAR	v
TABLolar.....	vi

I. BÖLÜM

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİME GENEL BAKIŞ

1.1. TARİHSEL GELİŞİM	3
1.1.1.Cumhuriyet Öncesi Mesleki Ve Teknik Eğitim.....	3
1.1.2.Cumhuriyet Döneminde Mesleki Ve Teknik Eğitim.....	4
1.2. TÜRKİYE'DE MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN GENEL YAPISI	7
1.2.1.Örgün Eğitim	9
1.2.2.Yaygın Eğitim.....	13
1.3. ÇEŞİTLİ ÜLKELERDE MESLEKİ EĞİTİM	15
1.3.1.Fransa'da Mesleki Eğitim	15
1.3.2.Almanya'da Mesleki Eğitim	16
1.3.3.İspanya'da Mesleki Eğitim.....	17
1.3.4.Amerika Birleşik Devletleri'nde Mesleki Eğitim.....	19
1.3.5.Japonya'da Mesleki Eğitim.....	20
1.4. ÜLKEMİZDE MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİME İLİŞKİN UYGULAMALAR.	21
1.4.1.MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemini Güçlendirme Projesi)...	21
1.4.2.MTEM (Mesleki ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projesi).....	23
1.4.3.OSANAR (Okul Sanayi Ortaklaşa Eğitim Projesi)	23
1.4.4.METGE PROJESİ (Mesleki Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi)	25

1.4.5.Yoğunlaştırılmış Eğitim Uygulaması.....	26
1.4.6.METEK (Mesleki ve Teknik Eğitimin Kalitesinin Geliştirilmesi Projesi)..	26
1.4.7.İKMEP (İnsan Kaynaklarının Mesleki Eğitim Yoluyla Geliştirilmesi Projesi)	27
1.5. YASAL DÜZENLEMELER	29
1.5.1.2089 Sayılı Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunu.....	29
1.5.2.3308 Sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu	29
1.5.3.4702 Sayılı Kanun.....	32
1.5.4.6111 Sayılı Kanun.....	36
1.5.5.Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği	37

II. BÖLÜM

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİNDE STAJ YAPAN ÖĞRENCİLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM YOLLARINA İLİŞKİN ARAŞTIRMA

2.1. ARAŞTIRMANIN AMACI	44
2.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	45
2.3. SAYILTILAR.....	45
2.4. SINIRLILIKLAR.....	45
2.5. EVREN VE ÖRNEKLEM	46
2.6. VERİ TOPLAMA ARACININ HAZIRLANMASI	46
2.7. VERİ TOPLAMA ARACININ GÜVENİRLİLİK ÇALIŞMASI	47
2.8. VERİLERİN ANALİZİ	49
2.9. BULGULAR VE YORUMLAR	49
2.9.1.Cinsiyete İlişkin Bulgular	49
2.9.2.Staj Eğitiminin Gerçekleştirildiği Sektöre İlişkin Bulgular.....	49
2.9.3.Staj Eğitiminin Gerçekleştirildiği İşyerinin Seçim Şekline İlişkin Bulgular	50
2.9.4.Staj Yapılan İşyeri Öğrenim Görünen Alanla İlgisine Ait Bulgular	51

2.9.5.İşyerinde Eğitimin Kim Tarafından Verildiğine Dair Bulgular	51
2.9.6.Ailelerin Aylık Net Gelirine Dair Bulgular	52
2.9.7.Staj Yapılan İşyerlerinde Çalışan İşçi Sayısı	52
2.9.8.Alınan Ücrete Ait Bulgular	53
2.9.10.Öğrencilerin Staj Eğitiminde Karşılaştıkları Sorunların Dağılımı	54
2.9.11.Öğrencilerin Staj Eğitiminde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri	59
2.9.12.Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğine İlişkin Görüşlerinin T-Testi Sonuçları	64
2.9.13.Staj Yapılan Sektöre Göre Öğrencilerin Staj Süresince Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğine İlişkin Görüşlerinin t Testi Sonuçları	70
2.9.14.İşyerini Bulana Göre Öğrencilerin Staj Süresince Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğine İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Sonuçları	72
2.9.15.İşletmelerde Beceri Eğitimi Gören Öğrenciler İşyerinde Sorun Yaşamaları Üzerinde Koordinatörlük Faaliyetinde Bulunan Öğretmenin İşyerine Düzenli Gelip Gelmemesi Yönünden Anlamlı Bir Fark Ortaya Çıkıp Çıkmadığının Tek Yönlü Varyans (ANOVA) İle İncelenmesi	77
SONUÇ VE ÖNERİLER	81
KAYNAKÇA	85
EKLER	87
EK-1:ANKET FORMU	87
EK-2: MESLEKİ EĞİTİM SÖZLEŞMESİ	90
ÖZET	94
ABSTRACT	95

SİMGELER VE KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
Dr.	: Doktor
ET	: Erişim Tarihi
Md	: Madde
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEM	: Mesleki Eğitim Merkezi
MEGEP	: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemini Güçlendirme Projesi
METEK	: Mesleki ve Teknik Eğitimin Kalitesinin Geliştirilmesi Projesi
METGE	: Mesleki Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi
MTEM	: Mesleki ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projesi
Prof.	: Profesör
SPSS	: Statistical For Social Sciences
İKMEP	: İnsan Kaynaklarının Mesleki Eğitim Yoluyla Geliştirilmesi Projesi
OSANAR	: Okul Sanayi Ortaklaşa Eğitim Projesi
TİSK	: Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TÜSİAD	: Türkiye Sanayicileri ve İşadamları Derneği
Vb.	: Ve Benzeri
vd.	: Ve Diğerleri
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurulu
Yy.	: Yüz yıl

TABLOLAR

Tablo 1. Yıllara Göre Okul-Öğretmen-Öğrenci Sayıları.....	6
Tablo 2. 2013-2014 Yılında Mesleki ve Teknik Liselerin Ortaöğretimdeki Payı.....	8
Tablo 3. 2004-2014 Yılları Arası Mesleki ve Teknik Liseler Okul-Öğretmen ve Öğrenci Sayıları.....	9
Tablo 4. 2013-2014 Yılı Mesleki Ve Teknik Liselere (Resmi) Ait Dağılım.....	10
Tablo 5. 2013-2014 Yılı Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne Bağlı Okul, Öğrenci, Öğretmen Sayıları.....	12
Tablo 6. 2012-2013 Yılı Yaygın Eğitim Okul, Öğretmen ve Öğrenci Sayıları	13
Tablo 7. Araştırmaya Katılan Okullar.....	46
Tablo 8. Sorunlara İlişkin Düşüncelerin Güvenilirlik Analizi.....	47
Tablo 9. Çözüm Yollarına İlişkin Güvenilirlik Analizi.....	48
Tablo 10. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	49
Tablo 11. Staj Eğitiminin Gerçekleştirildiği Sektöre İlişkin Dağılım.....	50
Tablo 12. Staj Eğitiminin Gerçekleştirildiği İşyerinin Bulunma Şekline Ait Dağılım.....	50
Tablo 13. Staj Yapılan İşyerinin Öğrenim Görülen Alanla İlgisine Ait Dağılım.....	51
Tablo 14. Katılımcıların Ailesinin Aylık Net Gelirine Ait Dağılım.....	52
Tablo 15. Staj Yapılan İşyerinde Çalışan İşçi Sayısına Ait Dağılım.....	52
Tablo 16. Stajdan Alınan Ücrete Ait Dağılım.....	53
Tablo 17. Aile Bütçesine Yapılan Katkıya Ait Dağılım.....	53
Tablo 18. Öğrencilerin Staj Süresince Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular.....	54
Tablo 19. Öğrencilerin Çözüm Önerilerine İlişkin Cevaplarının Dağılımı.....	59
Tablo 20. Okulda Almış Olduğum Eğitimi İşyerinde Uygulama Fırsatı Bulabiliyorum İfadesinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları	64
Tablo 21. Staj Yapmış Olduğum Yer İş Hayatına Atılmak İçin Yetişmeme Katkı Sağlıyor İfadesinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları	65
Tablo 22. Öğrencilerin Staj Eğitimi, İş Disiplini Ve İş Ahlakı Kazanmama Yardımcı Oluyor İfadesinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları	65
Tablo 23. Haftanın Üç Günü İşyerinde Olmam Okuldaki Başarımı Etkiliyor İfadesinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları	66
Tablo 24. Staj Eğitimi Gerçekleştirdiğim İşyerini Bulmam Kolay Oldu İfadesinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları.....	66

Tablo 25. İşyerimden İzin Almam Kolay Oluyor İfadesinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları.....	67
Tablo 26. İşyerindeki Araç Ve Gereçleri Kullanmama İzin Veriliyor İfadesinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları.....	68
Tablo 27. İşletme Çalışanları İle Sorunlar Yaşıyorum İfadesinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları	68
Tablo 28. İş Yerinde Sözlü Hakarete Uğruyorum İfadesinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları.....	69
Tablo 29. Staj İle İlgili Konularda Öğretmenlerim Tarafından Yeterince Bilgilendirildim İfadesinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları.....	69
Tablo 30. Staj İle İlgili Konularda İşyerinde Usta Öğretici/Eğitici Personelin Bilgi Ve Becerisi İşi Öğretme Konusunda Yeterlidir İfadesinin Sektör Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları.....	70
Tablo 31. İşyerindeki Yöneticim Bana Diğer Personele Davrandığı Gibi Davranıyor İfadesinin Sektör Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları	71
Tablo 32. İşyerinde Yaptığım İşler Yorucudur İfadesinin Sektör Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları.....	72
Tablo 33. Okulda Almış Olduğum Eğitimi İşyerinde Uygulama Fırsata Bulabiliyorum İfadesinin Staj Yerini Bulan Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Sonuçları ...	73
Tablo 34. Okulda Almış Olduğum Eğitimi İşyerinde Uygulama Fırsatı Bulabiliyorum İfadesinin Staj Yerini Bulan Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Yapılan Tukey Testi Sonuçları.....	74
Tablo 35. Staj Eğitimini Gerçekleştirdiğim İşyerini Bulmam Kolay Oldu İfadesinin Staj Yerini Bulan Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Sonuçları.....	75
Tablo 36. Staj Eğitimini Gerçekleştirdiğim İşyerini Bulmam Kolay Oldu İfadesinin Staj Yerini Bulan Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Yapılan Tukey Testi Sonuçları	76
Tablo 37. Koordinatör Öğretmenlerin İşyerlerine Gitmesinin Öğrencilerin İşyerlerinde Sorun Yaşaması Üzerinde Etkileyip Etkisini Gösteren Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Sonuçları.....	77

Tablo 38. Staj Yapmış Olduğum Yer İş Hayatına Atılmak İçin Yetişmeme Katkı Sağlıyor İfadesinin Beceri Eğitimi Uygulamasını Kimin Yaptırdığı Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları.....	78
Tablo 39. Öğrencilerin İşyerinde Usta Öğretici/Eğitici Personelin Bilgi Ve Becerisi İş Öğretme Konusunda Yeterlidir İfadesinin Beceri Eğitimi Uygulamasını Kimin Yaptırdığı Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları.....	79
Tablo 40. Staj Eğitimi, İş Disiplini Ve İş Ahlakı Kazanmama Yardımcı Oluyor İfadesinin Beceri Eğitimi Uygulamasını Kimin Yaptırdığı Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları.....	80

GİRİŞ

İnsanlığın en eski zamanlarından itibaren, toplumun ve bireylerin eğitim yoluyla gelişiminin sağlanması amacıyla çeşitli yol, yöntem ve tekniklerin kullanıldığı ve günümüz dünyasına gelene kadar da bunların sürekli geliştirildiği bilinmektedir.

Bilim ve teknolojiye hızlı bir ilerlemenin yaşandığı günümüz dünyasında meydana gelen bu değişimler ve yenilikler yeni iş sahalarını ortaya çıkarmaktadır. Bu değişim ve yeniliklere uyum sağlamış insan gücü ihtiyacının önemi de her geçen gün artmaktadır. Bu gelişmelere ve yeniliklere uyum sağlayabilen nitelikli iş gücünün yetiştirilmesi için etkin bir mesleki eğitimin gerekliliği şüphesiz kaçınılmazdır.

Nitelikli iş gücünün yetiştirilmesinde her geçen gün önemi artmakta olan mesleki ve teknik eğitim genel anlamda; bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu olan belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi beceri ve pratik uygulama yeteneklerini kazandırarak bireyi zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönleriyle dengeli biçimde geliştirme sürecidir (Alkan, Doğan, Sezgin, 1998: 3) diye tanımlanabilir. Bu süreç Türkiye’de örgün ve yaygın eğitim olarak mesleki ve teknik eğitim kurumlarında gerçekleştirilmektedir. Mesleki ve teknik liseler örgün mesleki ve teknik eğitim sistemini, çıraklık eğitimi veren kurumlar ise yaygın mesleki ve teknik eğitim sistemini oluşturmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim kurumları ile işletmeler arasında iş birliği kurabilmek amacıyla 19.06.1986 tarih ve 19139 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu bu tarihten itibaren uygulanmaya başlanmıştır. Bu tarihten itibaren uygulanan bu kanunun günün şartlarına ayak uydurabilmesi ve çağın gerisinde kalmaması adına üzerinde çeşitli değişiklikler yapılarak günümüze kadar gelmiştir. 3308 sayılı kanunun mesleki ve teknik eğitime getirmiş olduğu en büyük yeniliklerden biri öğrencilerin iş yaşamıyla tanışmasını sağlayan, okulda kazandıkları teorik bilgileri pratiğe dönüştürmeye imkan veren, ayrıca sorumluluk sahibi olma, kendine güven duyma, iletişim kurma, karar verme ve problem çözme becerilerini kazandıran staj eğitimidir.

Bundan dolayı bu çalışma mesleki ve teknik liselerin 12. sınıfında öğrenim gören öğrencilerin işletmelerde beceri eğitimi adı altında haftada üç

gün yapmış oldukları staj eğitiminde karşılaştıkları sorunların tespitini ve bu sorunların çözüm yollarını içermektedir.

Araştırmanın birinci bölümünde mesleki ve teknik eğitimin tarihçesi, genel yapısı, çeşitli ülkelerdeki mesleki ve teknik eğitim, Türkiye’de mesleki ve teknik eğitime ilişkin başlıca uygulama ve projeler, ülkemizdeki yasal düzenlemeler ve mesleki ve teknik eğitimin uygulanmasına ilişkin bilgiler verilmiş, ikinci bölümde anket çözümlemesi yoluyla elde edilen bulgular açıklanmış, bu bulgulara dayanılarak sonuçlar tespit edilmiş ve önerilerde bulunulmuştur.

I. BÖLÜM

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİME GENEL BAKIŞ

1.1. TARİHSEL GELİŞİM

Geçmişten günümüze gelen birikimler günümüzün sorunlarına ve bu sorunların çözümlerine yön verecektir. Bu nedenle mesleki ve teknik eğitimin tarihsel gelişimi önem arz etmektedir. Ülkemizde mesleki ve teknik eğitimin tarihsel olarak gelişimi iki ana başlık altında incelenebilir. Bunlar cumhuriyet öncesi mesleki ve teknik eğitim ile cumhuriyet sonrası mesleki ve teknik eğitim dönemleridir.

1.1.1. Cumhuriyet Öncesi Mesleki Ve Teknik Eğitim

Cumhuriyet öncesi dönemde mesleki eğitimin gelişimi çok sınırlı kalmıştır. Becerili işgücünün yetiştirilmesi 19. yüzyıla kadar çıraklık eğitimi çerçevesinde loncaların sorumluluğunda gerçekleşmiştir. Anadolu'ya yerleşen Türk toplumlarının endüstriyel gereksinimlerini karşılamak için örgütlenmeleri, ahi adı verilen toplumsal birimlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Esnaf ve sanatkarların çırak, kalfa ve usta yetiştirmek üzere oluşturdukları bu örgütlere ahilik denilmiştir. İlerleyen dönemlerde bu örgütler giderek ilkeleri, kuralları ve güçlü yapısıyla güçlü örgütlere dönüşmüştür (Başaran 1996: 90).

19. yüzyıla kadar Türk toplumunda mesleki ve teknik eğitim gedik usulüyle loncaların sorumluluğunda gerçekleştirilmiştir. Osmanlı döneminde ilk sanat okulları ordu bünyesinde açılmıştır. Tanzimat'ın ilanı sonrasında ahilik sistemi kaldırılmış fakat ahilikten gelen; kurullar ve toplantılar, yönetim anlayışı, mesleki eğitim, mesleğe başlama, işyeri açma törenleri ve meslekte yükselme uzun yıllar uygulanmıştır (Yörük, Dikici, Uysal, 2002).

Tanzimat'tan sonra esnaf örgütlerini geliştirmek ve dış pazarlara açılabilmek için yerli üreticiyi geliştirmek üzere bazı adımlar atılmıştır. Sergi açma, okullarda meslek adamları yetiştirme, yerli ürünleri halka tanıtmaya, şirket açma gibi girişimler bunlardan bazılarıdır (Alkan, vd., 1998: 37).

Mesleki ve teknik alanda ilk büyük atılımı Mithat Paşa yapmıştır. Yetimhanelerdeki kız ve erkek çocukların sanat öğrenmelerini sağlamak amacıyla 1863-1864 yılında kurslar açmıştır (Başaran, 1996: 89). Sonrasında 1868'de de İstanbul'da ilk erkek teknik öğretim okullarının temeli atılmıştır. Bu gelişmeler sonrasında Halep-Trablusgarp, Diyarbakır, Kastamonu, İzmir ve Konya' da benzer girişimlerde bulunulmuştur. Kız teknik öğretim alanında ilk atılımı Mithat Paşa 1865' de Rusçuk'ta ilk ıslahhaneyi açarak gerçekleştirmiştir. Onu takiben Üsküdar, Aksaray ve Yedikule'de benzer okullar açılmıştır. Zamanın Ticaret Nazırı Suphi Paşa da 1883'de "Hamidiye Ticaret Mektebi Alisi" adıyla ilk ticaret okulunu açmıştır. (Alkan vd. 1998: 37-38).

Cumhuriyet öncesi dönemde teknik alanda çok az sayıda okul açıldığı görülmektedir. Bu dönemde hangi alanda insan gücüne ihtiyaç duyulmuşsa o alana yönelik okullar açılmış ve bu okulların açılmasında yerel yöneticiler, yerel ihtiyaçları göz önünde bulundurmuşlardır. Genel olarak Osmanlı döneminde çiraklık eğitiminin gerilediği, gerekli insan gücünün yetiştirilmesinin sağlanamadığı ve devletin bir mesleki eğitim politikasının olmadığı, bu yükün yerel yönetimlerin üstüne yıkıldığı görülmektedir (Sezgin, 1987; aktaran Başaran, 1996, 90).

1.1.2. Cumhuriyet Döneminde Mesleki Ve Teknik Eğitim

Teknik bilgi ve beceri sahibi insanların yetersizliğinin neden olduğu sorunlar cumhuriyetin ilk döneminde yöneticilerin mesleki eğitime karşı duyarlı olmasını sağlamıştır. Bu duyarlılık eğitimin temellerinin belirlenmesi ve bir sistem kapsamında uygulanması amacıyla dönemin ünlü eğitimcilerinin ve yabancı uzmanlarının ülkeye davet edilmesini sağlamıştır. Bu uzmanların hazırlamış olduğu raporlar 1934 yılında toplanan "Bakanlar Arası Kurul" tarafından incelenmiş, sanayicinin ihtiyacını karşılayacak kalifiye eleman ihtiyacının çirak okulları ile karşılanması, akşam sanat okulları ve kısa süreli kurslar açılması tavsiye edilmiştir (Akkutay, 1991: 28).

Bakanlık merkez örgütünde önce ilköğretim dairesinin (1926), daha sonra yükseköğretim dairesinin ismi "Yüksek ve Mesleki Öğretim Genel Müdürlüğü"

olarak değiştirilmek suretiyle (1927) bu oluşturulan müdürlük mesleki teknik eğitimle görevlendirilmiştir. Aynı yıl 1502 sayılı kanun ile teknik okulların araç-gereç, uygulanacak program, istihdam ve öğretmen yetiştirme sorumluluğu Milli Eğitim Bakanlığına verilmiştir. Uygulanan programlar iki yılı hazırlık ve üç yılı da mesleki eğitim olmak üzere ilkokul üzerine beş yıl olacak şekilde belirlenmiştir. 1935 yılında köy enstitülerinde ortaokul mezunlarının devam edebileceği özel bölümler açılmıştır. Ticaret okulları dört yıla çıkarılmış ve ayrıca akşam ticaret okulları açılmıştır. Okulların ve hizmetlerin gelişmesiyle 1933 yılında çıkartılan 2287 sayılı yasayla Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 1929 yılında 941 sayılı yasa ile okulların iaaşe ödeneği ve öğretmen masraftan genel bütçeden karşılanmaya başlanmıştır. 1931 yılında ise 1867 sayılı kanun ile ülke dokuz bölgeye ayrılmış ve bu bölgelerde bölge sanat okulları kurulmuştur. Bu oluşturulan bölge sanat okullarının mali ihtiyaçları o bölgedeki iller tarafından karşılanmıştır. 1935 yılında ise çıkartılan 2765 sayılı kanun ile bölge sanat okullarının masraflarının devlet tarafından karşılanması sağlanmıştır. Gelişen hizmetlerin genel müdürlük düzeyince etkili biçimde karşılanamaması sonucu 1941 yılında Bakanlık Merkez Örgütü Kanunu, 4113 sayılı yasayla değiştirilerek Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kurulmuştur. Bu düzenlemeyle Talim ve Terbiye ile Teftiş işleri hariç diğer hizmetler kurulan müsteşarlığa bırakılmıştır. Örgütlenme ve okul açma girişimleri yanında, öğretmen gereksinimini karşılamak için bir yandan gençler yabancı ülkelere gönderilirken, diğer yandan Avrupa'dan öğretmen getirtilmiştir. Bu maksatla 1927 yılından 1939 yılına kadar çeşitli meslek öğretmenliklerinden öğrenim görmek üzere Çekoslovakya, İsviçre ve İtalya'ya 133 bay ve bayan öğretmen adayı gönderilmiştir. Ayrıca, 1927 yılından 1938 yılına kadar Avrupa'dan bazı mesleklerdeki öğretmen açığına gidermek üzere meslek öğretmenleri getirilmiştir (Alkan vd., 1998: 40).

Bütün bu çabalara rağmen 1940'lı yıllara kadar mesleki ve teknik eğitimde önemli bir ilerleme sağlanamamıştır. Fakat 1940 yılında mesleki ve teknik eğitimde 2. Dünya savaşı hazırlıkları içinde bulunan ülkelerin endüstrisinin hızla geliştirmesi ülkemizde de devlet eliyle endüstriyel yatırımların artmasını sağlamış, dolayısıyla mesleki ve teknik eğitimde bir hızlanma olduğu

görülmüştür (Cicioğlu, 1985; aktaran Demir, Şen, 2009). 1950 yılında çıkarılan 5642 sayılı yasa ile birinci ve ikinci kalkınma planlarında mesleki eğitimle ilgili yer alan yarım kalmış işler tamamlanmış ve böylece mesleki ve teknik eğitime hızlı bir ivme kazandırılmaya çalışılmıştır (Alkan vd., 1998: 42).

Kalkınma planları mesleki ve teknik eğitimi oldukça etkilemiştir. Genel olarak kalkınma planlarındaki politikalar, ilkeler ve hedefler incelendiğinde genellikle mesleki eğitime ağırlık verme, sanayi içerisinde eğitim, lise düzeyinde teknik okullar açma, eğitim ile sanayi arasındaki ilişkileri geliştirme konularında yoğunlaştığı görülmektedir.

Tablo 1. Yıllara Göre Okul-Öğretmen-Öğrenci Sayıları

	Yıllar	Okul	Öğretmen	Öğrenci
Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	1923/1924	64	583	6 547
	1940/1941	103	1 355	20 264
	1960/1961	530	8 333	108 221
	1980/1981	1 864	33 969	520 332
	2004/2005	3 877	74 405	1 102 394
	2013/2014	7 211	161 288	2 513 887

Kaynak: <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64> (ET: 08.10.2014)

Tablo 1 incelendiğinde 1923'den günümüze kadar geçen zamanda açılan mesleki ve teknik eğitim okullarının, bu okullarda görevlendirilen öğretmen ve eğitim gören öğrenci sayısı katlanarak arttığı görülmektedir.

Mesleki ve teknik eğitimde 1940 ile 1986 yılları arasında kalkınma planları, yasalar ve milli eğitim şura kararları ile çok çeşitli düzenleme ve değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Bu yıllar arasında yapılan değişikliklerde temel amaç eğitim sistemi içerisinde mesleki ve teknik eğitimin gereken önemi kazanması, ülkenin ve dünyanın değişen sosyal ve ekonomik şartlarına uygun

biçimlerde düzenlenmesi olmuştur. 1986 yılında çıkartılan 3308 sayılı çıraklık ve mesleki eğitim kanunu sistemi yeniden dizayn etmiş, örgün ve yaygın eğitimi mesleki eğitim içerisinde bir bütün olarak ele almaya başlamıştır. Öğretmenlerin eğitimi ve yetiştirilmesi konusu ise günümüzde artık tamamen üniversitelere devredilmiştir. Ayrıca, çeşitli program alanlarında diğer sektörler ve endüstri ile işbirliği projeleri üzerinde çalışılmaktadır. Sistemde, insan gücü ihtiyacı projeksiyonları, endüstri ile işbirliği, finansman, döner sermaye işletmesi, istihdam, araç-gereç, öğretmen ile ilgili konularda çözümlenmesi gereken sorunlar da vardır.

1.2. TÜRKİYE'DE MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN GENEL YAPISI

Türk Eğitim Sistemi'nin bugünkü yapısı, örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Örgün eğitim; okulöncesi eğitim kurumları, ilköğretim okulları, ortaöğretim okulları ve yükseköğretim kurumlarında gerçekleştirilmektedir. Yaygın eğitim ise, genel olarak örgün eğitim sisteminin dışında kalmış kişilere verilen eğitim hizmetlerini kapsamaktadır. (Şimşek, 1999: 61)

Ülkemizdeki mesleki ve teknik eğitim kavramından ortaöğretim düzeyindeki mesleki eğitim anlaşılmaktadır. Okul tür ve sayısı bakımından bakıldığında da mesleki ve teknik eğitim, ortaöğretim kurumları arasında önemli bir yer tutmaktadır.

Tablo 2. 2013-2014 Yılında Mesleki ve Teknik Liselerin Ortaöğretimdeki Payı

	Okul Sayısı	%	Öğrenci Sayısı	%	Öğretmen Sayısı	%
Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları	7211	58,1	2513887	46,38	161288	57,88
Genel Ortaöğretim Kurumları	3744	41,9	2906291	53,62	117353	42,12
Ortaöğretim Kurumları Toplamı	10955	100	5420178	100	278641	100

Kaynak: <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64> (ET: 08.10.2014)

Tablo 2 incelendiğinde 2013-2014 eğitim öğretim yılında Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarının genel ortaöğretim kurumları içerisindeki payının %58,1 gibi yüksek bir oran olduğu gözükmemektedir. Aynı zamanda ortaöğretime devam etmekte olan öğrenci oranının içerisinde %46,38 gibi oldukça yüksek bir öğrenci mevcudunun hali hazırda mesleki ve teknik liselere devam etmekte olduğu anlaşılmaktadır. Bundan dolayı ülkemizde mesleki ve teknik eğitimin ortaöğretim içerisindeki önemi büyüktür.

Ortaöğretimdeki Mesleki ve Teknik Liseleri kendi içinde beş ana gruba ayırmak mümkündür. Milli Eğitim Bakanlığındaki mesleki eğitime ait örgütlenmede buna uygun olarak 2011 yılına kadar Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü, Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü şeklinde sıralama yapılmaktaydı

2011 yılında çıkartılan 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü kurularak bu tarihten itibaren mesleki ve teknik liseler tek genel müdürlük çatısı altında toplanmıştır. Okul isimleri yine kanun hükmünde

kararname ile tek isim altında toplanarak Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olarak adlandırılmıştır.

1.2.1. Örgün Eğitim

Örgün eğitim; yas grubuna göre okulöncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim olarak dört grupta toplanmaktadır. Örgün eğitim içerisinde mesleki ve teknik eğitim veren liseler Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri ile Anadolu İmam Hatip Liseleri olarak sınıflandırılabilir.

Tablo 3 incelendiğinde Mesleki ve Teknik Eğitimin son on yıl içerisinde hızlı bir şekilde büyüdüğü gözükmektedir. Bu gelişmenin de en büyük nedenlerinden biri ülkelerin kalkınmasında mesleki eğitimin önemli bir rol oynadığının farkına varılmasıdır, diyebiliriz.

Tablo 3. 2004-2014 Yılları Arası Mesleki ve Teknik Liseler Okul-Öğretmen ve Öğrenci Sayıları

	Yıllar	Okul	Öğretmen	Öğrenci
Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	2004/2005	3 877	74 405	1 102 394
	2005/2006	4 029	82 736	1 182 637
	2006/2007	4 244	84 276	1 244 499
	2007/2008	4 450	84 771	1 264 870
	2008/2009	4 622	88 924	1 565 264
	2009/2010	4 846	94 966	1 819 448
	2010/2011	5 179	104 327	2 072 487
	2011/2012	5 501	113 098	2 090 220
	2012/2013	6 204	135 502	2 269 651
	2013/2014	7 211	161 288	2 513 887

Kaynak: <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64> (ET:08.10.2014)

652 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Kurulan Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'nün görevleri şu şekilde sıralanmıştır (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110914-1.html> ET:06.09.2014);

a) Meslekî ve teknik eğitim ve öğretim veren okul ve kurumların yönetimine ve öğrencilerinin eğitim ve öğretimine yönelik politikalar belirlemek ve uygulamak.

b) Meslekî ve teknik eğitim ve öğretim veren okul ve kurumların eğitim ve öğretim programlarını, ders kitaplarını, eğitim araç-gereçlerini hazırlamak veya hazırlatmak ve Talim ve Terbiye Kuruluna sunmak.

c) Eğitim-istihdam ilişkisini güçlendirecek, meslekî eğitimi yaygınlaştıracak politika ve stratejiler geliştirmek, uygulamak ve uygulanmasını koordine etmek.

ç) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Tablo 4. 2013-2014 Yılı Mesleki Ve Teknik Liselere (Resmi) Ait Dağılım

Okul Türleri	Okul	Öğrenci		
		Toplam	Erkek	Kadın
Endüstri Meslek Lisesi	677	464430	415532	48898
Anadolu Teknik Lise	557	110865	96091	14774
Teknik Lise	506	39760	33442	6318
Anadolu Meslek Lisesi	361	57142	26943	30199
Anadolu Denizcilik Meslek Lisesi	49	9555	8909	646
Anadolu Denizcilik Teknik Lisesi	11	1420	1290	130
Denizcilik Meslek Lisesi	9	375	302	73
Çok Programlı Lise	907	155276	93177	62099

Anadolu Tapu Kadastro Meslek Lisesi	1	217	142	75
Anadolu Tarım Meslek Lisesi	5	809	475	334
Tarım Meslek Lisesi	20	3518	2777	741
Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi	108	38290	27459	10831
İkili Meslek Eğitim Merkezi	73	6460	6148	312
Ziraat Teknik Lisesi	1	-	-	-
Kız Meslek Lisesi	482	210759	2419	208340
Meslek Lisesi	161	64700	12090	52610
Anadolu Kız Meslek Lisesi	222	43738	4	43734
Anadolu Kız Teknik Lisesi	34	5370	-	5370
Kız Teknik Lisesi	99	4201	37	4164
Ticaret Meslek Lisesi	421	241811	140505	101306
Anadolu Ticaret Meslek Lisesi	276	57091	27529	29562
Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	135	36259	25634	10625
Anadolu İletişim Meslek Lisesi	30	5708	1892	3816
Adalet Meslek Lisesi	56	7758	3451	4307
Anadolu Sağlık Meslek Lisesi	391	105886	32602	73284
Mesleki Açık Öğretim Lisesi	-	474096	227065	247031
TOPLAM	5592	2145494	1185915	959579

Kaynak: <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64> (ET:08.10.2014)

Tablo 4 incelendiğinde ülkemizde örgün eğitim kapsamında 5592 devlete ait lisede 1.671.398 öğrenciye Mesleki ve Teknik Eğitim verildiği görülmektedir. Verilen bu eğitim 62 alan ve bu alanlara ait 226 dalda gerçekleştirilmektedir (<http://www.megep.meb.gov.tr/> ET:06.10.2014)

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 32. Maddesi "İmam-Hatip Liseleri İmamlık, Hatiplik ve Kur'an Kursu öğreticiliği gibi dinî hizmetlerin yerine getirilmesi ile görevli elemanları yetiştirmek üzere Milli Eğitim Bakanlığı'nca açılan ortaöğretim sistemi içinde, hem mesleğe, hem yükseköğrenime hazırlayıcı programlar uygulayan öğretim kurumlarıdır" şeklinde İmam-Hatip Liselerini tanımlar. Bu sebepten ötürü bu liselerinde mesleki eğitim kapsamında değerlendirilmesinde yarar vardır. Bu liselerin faaliyetlerinden sorumlu olan Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'nün görevleri ise şu şekildedir (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110914-1.html> ET:06.09.2014);

a) İmam-hatip liselerinin yönetimine ve öğrencilerinin eğitim ve öğretimine yönelik politikalar belirlemek ve uygulamak.

b) İlköğretim, ortaöğretim ve yaygın eğitim kurumlarında din kültürü ve ahlâk eğitim ve öğretimine ait programlar ile ders kitaplarını, eğitim araç-gereçlerini hazırlamak veya hazırlatmak ve Talim ve Terbiye Kuruluna sunmak.

c) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak

Tablo 5. 2013-2014 Yılı Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne Bağlı Okul, Öğrenci, Öğretmen Sayıları

Din Öğretimi Genel Müdürlüğü (Ortaöğretim)	Okul	Öğrenci	Öğretmen
Din Öğretimi Genel Müdürlüğü (Ortaokul)	854	474 096	29 556
TOPLAM	2215	714111	40964

Kaynak: <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64> (ET:08.10.2014)

Tablo 5 incelendiğinde ortaöğretim bünyesinde 854 okulda din öğretim biçiminde mesleki ve teknik eğitim verildiği görülmektedir. Tüm Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri içerisinde din öğretimi yapılan okulların oranı yüzde on bir seviyesindedir.

1.2.2. Yaygın Eğitim

Mesleki ve teknik eğitim, sadece örgün eğitim veren kurumlarda yürütülemez. Çeşitli sebeplerle örgün eğitim sisteminin dışında kalan insanlara da mesleki eğitim alabilme imkanının sunulması gerekir. Bu imkanı ise günümüzde yaygın mesleki eğitim kurumları sunmaktadır. Yaygın mesleki eğitim sistemine dahil olan bireyler, örgün eğitimde mesleki eğitim alan bireylere göre daha farklı özelliklere sahip bir topluluk oluştururlar. Yaygın eğitime katılanlar çoğunlukla çalışma yaşamına girmiş ve ortaöğretime devam edemeyen aynı zamanda bir meslek öğrenmek isteyen bireylerden oluşur. Ayrıca, bir örgün eğitim kurumunda öğrenci olmasına rağmen özel ilgisi nedeniyle kendini mesleki bir alanda yetiştirmek isteyen kişiler de yaygın mesleki eğitim olanaklarından yararlanabilmektedirler.

Tablo 6. 2012-2013 Yılı Yaygın Eğitim Okul, Öğretmen ve Öğrenci Sayıları

	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Derslik Sayısı
Yaygın eğitim (resmi)	1 624	4 851 435	14 665	8 354
Yaygın eğitim (özel)	12 296	3 640 518	95 011	78 233
Yaygın eğitim toplamı	13 920	8 491 953	109 676	86 587

Kaynak: <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64> (ET:08.10.2014)

Tablo 6 incelendiğinde 2012-2013 öğretim yılında toplam 12.296 yaygın eğitim kurumunda 8.491.953 kursiyerin çeşitli amaçlarla eğitim aldığı gözükmektedir.

Ülkemizde yaygın olarak gerçekleştirilen mesleki eğitim çalışmaları Akşam Sanat Okulları, Pratik Sanat Okulları, Çıraklık Eğitim Merkezleri, Halk Eğitim Merkezleri ve Olgunlaşma Enstitüleri aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bu eğitim kurumları dışında, bazı kamu kuruluşları da işsiz bireylere nitelik kazandırmak ve iş olanaklarını artırmak amacıyla iş gücü programları da düzenlemektedir. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı ve diğer kamu kuruluşlarının dışında özel söktörün açmış olduğu özel kurslar, dersaneler, beceri kazandırma merkezleri ve işletme içerisinde açılmış olan eğitim birimleri de yaygın mesleki eğitim verebilmektedir.

Türkiye’de yaygın mesleki ve teknik öğretim faaliyetleri büyük ölçüde Çıraklık ve Yaygın Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Bu genel müdürlüğün etkinlikleri, Çıraklık Eğitim Merkezleri ve Halk Eğitimi Merkezleri olmak üzere iki ana grupta yürütülmektedir. Bunun yanı sıra özel kurs merkezlerince yürütülen etkinlikler de mevcuttur. Türkiye’de yaygın eğitimden sorumlu olan Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından görevleri şu şekilde belirlenmiştir. (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110914-1.html> ET:06.09.2014)

- a) Zorunlu eğitim dışında, eğitim ve öğretimi hayat boyu devam edecek şekilde yaygınlaştırmak amacıyla politikalar oluşturmak, bunları uygulamak, izlemek ve değerlendirmek.
- b) Yaygın eğitim ve öğretim ile açık öğretim hizmetlerini yürütmek.
- c) Örgün eğitim sistemine girmemiş, herhangi bir eğitim kademesinden ayrılmış veya bitirmiş vatandaşlara yaygın eğitim yoluyla genel veya meslekî ve teknik öğretim alanlarında eğitim ve öğretim vermek.
- d) Yaygın eğitim ve öğretim okul ve kurumlarının eğitim ve öğretim programlarını, ders kitaplarını, eğitim araç-gereçlerini hazırlamak veya hazırlatmak ve Talim ve Terbiye Kuruluna sunmak.
- e) Yaygın özel öğretim kurumlarıyla ilgili hizmetleri yürütmek.

- f) 05.06.1986 tarihli ve 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununa göre aday çırak, çırak, kalfa ve ustaların genel ve meslekî eğitimlerini sağlamak.
- g) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

1.3. ÇEŞİTLİ ÜLKELERDE MESLEKİ EĞİTİM

Mesleki ve teknik eğitim uygulamaları, uygulanan program, örgütleniş, ilkeler ve istihdam kuruluşlarıyla ilişkiler bakımından çeşitlilik göstermektedir. Mesleki ve teknik eğitime ilişkin bu çeşitliliklerde ülkelerin temel politikaları ve öncelikleri belirleyici olmaktadır (Şimşek, 1999: 47).

1.3.1. Fransa'da Mesleki Eğitim

Fransa'da örgün eğitimin önemli bir bölümü, 15 yaşına kadar süren genel eğitimden oluşmakta ve bu aşamada öğrenciler kendilerini tanıma olanağı bulmaktadır. Genel eğitimi tamamladıktan sonra mesleki eğitime katılmak isteyen öğrencilerin karşısında ise üç seçenek yer almaktadır. Bunlar; mesleki yetiştirme, teknik eğitim ve endüstriyel çıraklıktır (Şimşek, 1999: 48).

Bu ülkenin eğitim sisteminde, genel ve mesleki eğitim bir arada değerlendirilmektedir. Dört yıllık ortaokul eğitiminin ilk iki yılını bitiren öğrenciye genel eğitime veyahut mesleki ve teknik eğitime devam imkanı verilir. İlerleyen süreçte ise genel eğitimlerini sürdürerek lise diploması almak ve yükseköğretime ya da teknik ve mesleki eğitime devam seçenekleri sunulur. Bunlar arasında teknik ve mesleki eğitime devam etmek isteyen öğrenciler ya temel eğitim sertifikası (CEP) almak üzere iki yıllık mesleki eğitim görmeye ya da çıraklık eğitimi (CPA) almaya yönlendirilirler. Bu sertifikaları edinen gençler ise bir sonraki aşamada iki veya üç yıllık bir eğitim ile mesleki yetenek sertifikası (CAP) veya iki yıllık bir eğitimle mesleki eğitim brövesi(BEP) alma olanağına sahip olmaktadır. Mesleki eğitim brövesi (BEP) veya mesleki yetenek sertifikası (CAP) alan öğrenciler ise ek bir eğitim sonrasında mesleki bakolaryayı alabilmektedir. Ortaokulun ikinci yılından sonra teknik sınıflara ayrılan gençlerde aynı aşamalardan geçerek mesleki bakolaryaya girebilmekte veya teknik

liselere devam ederek teknik büro açabilme olanağına sahip olabilmektedirler. Bu eğitimleri tamamlayanlar yüksek teknik okullara ve meslekî uzmanlık alanlarına gidebilmektedirler. Fransa'daki meslekî eğitim sistemi ağırlıklı olarak okul eğitimine yönelmiştir. İşletmelerin meslekî eğitime katılımları giderek artış göstermekle birlikte yalnızca çıraklık eğitimi gören gençler, büyük ölçüde işletme-içi uygulamalı eğitimden yararlanmaktadır (TİSK, 1997: 70-72).

Fransa'da meslek liselerindeki eğitim faaliyetlerinin 1986'dan itibaren 16 haftalık bir süreç halinde işletmelerde geçirilmesi benimsenmiştir. Bu uygulama ile öğrencilerin iş dünyasını tanınmasından çok, bir süre işletmeler tarafından eğitilmelerinin sağlanması amaçlanmıştır (Adıgüzel, 2005: 228). Fransa'da sanayi sektörünün eğitim - öğretim sistemine ilişkin olarak öneriler geliştirmesi amacı ile Eğitim Bakanlığı tarafından eğitim ve endüstri ilişkileri yüksek komitesi kurulmuştur. Ayrıca bu ülkede sosyal tarafların; sektörel, ulusal ve firma düzeylerinde mesleki eğitim politikalarının gelişmesi konularının içinde buldukları söylenebilir. Bu sosyal taraflar, gençlerin eğitimi ve sürekli eğitimi için yardımlar toplayan organizasyonları yönettikleri gibi hükümet tarafından yürütülmekte ve finanse edilmekte olan sektörlerle göre açıklanan beceri ihtiyaçları çalışmalarında da görev almaktadırlar (Aykaç, 2002: 59).

1.3.2. Almanya'da Mesleki Eğitim

Almanya'da ortaöğretim okulları ilköğretim üstüne eğitim veren dört farklı okuldan oluşur. Bunlar lise eğitimi verilen Gymnasium, ortaöğretime eş değerli temel eğitim verilen Hauptschule, teknik ortaöğretime kapsayan Realschule ve çok amaçlı eğitim verilen Gesamtschule okullarıdır. İlkokulu bitiren öğrencinin ilgi ve yeteneğine göre bu ortaöğretim okullarından herhangi birine devam etmesi zorunludur. Ortaöğretim okuluna veya liseye gidemeyecek durumda bulunan öğrenciler ise temel eğitim okuluna yönlendirilirler. Bu okullar meslek okullarının temelini oluşturur. Temel eğitim okulunu tamamlayan öğrenciler başarılarına göre meslek okullarına veya lisenin ya da çok amaçlı okulun olgunluk sınıflarına devam etme hakkı elde ederler (TİSK, 1997: 70-72).

Teorik eğitim ile uygulamalı eğitim programlarının birleştirilerek bir arada uygulanması Alman mesleki eğitim sisteminin esasını oluşturmaktadır. Avrupa Birliği içerisinde Alman mesleki eğitim sistemi en gelişmiş eğitim sistemlerinden biridir. Alman mesleki eğitim sistemini diğer ülke eğitim sistemlerinden olumlu yönde ayırtıran yönü okul eğitimi ile iş alanları arasında oluşturulmuş güçlü uyumdur. İşyerlerinde verilen eğitimle bir meslek okulunda haftada bir iki gün süreli verilen teorik eğitimin birlikte yürütüldüğü Dualist Sistem ileride gerçekleştirilecek olan meslek alanına dönük tecrübe edindirmekte ve bu eğitimi almış olan gençler için iş olanakları artmaktadır. Alman eğitim sisteminin uzun ve kısa süreli eğitim sağlayan iki farklı yapısı vardır. Kısa süreli olan eğitim yapısı; temel ve genel orta öğretim veren ve eyaletlere göre beş-altı yıl arasında değişen Hauptschule ve Realschule, tam gün süreli mesleki eğitim ya da uygulamalı mesleki eğitim veren okulları kapsamaktadır. Bu eğitimlerini başarıyla tamamlayan gençler, yüksek teknik okullara ve üniversitelere gidebilirken 3 yıl süreli olan uygulamalı mesleki eğitimi tamamlayanlar ise kısa süreli bir yüksek teknik öğretim kurumu olan ve temel mesleki eğitimi bitirenlere süreli mesleki eğitim veren Fachschule'ye yönelirler (Aykaç, 2002: 56).

Almanya'da mesleki eğitimi genellikle çıraklığa dayalıdır. Onuncu yıldan, bazı eyaletlerde ise on birinci yıldan sonra ortaöğretime devam etmeyen gençler için en azından yarım gün (en az üç yıl süreyle) olarak bir meslek okuluna kayıt olma zorunluluğu vardır. Almanya'daki mesleki eğitim sistemine bakıldığında işletmeler ile meslek okulları arasındaki işbirliğinin yasal olarak kurumsallaştığı ve mesleki eğitimin tek sorumlusunun eyaletler olduğu görülmektedir. Eğitimi sağlayan iki kurum olan işletmeler ve meslek okulları birbirinden ayrı değildir. Geniş bir ilişki ağı içinde beraber çalışırlar. Bu işbirliği yasal olarak bütün düzeylerde kurumsallaşmıştır (TISK, 1997: 73).

1.3.3. İspanya'da Mesleki Eğitim

Bu ülkede zorunlu eğitim süresi sekiz yıldır. Temel eğitimi tamamlamış olan bireylere bir vasıf belgesi, eğitim süresinde başarılı olamayanlara ise bir eğitim belgesi verilmektedir. Temel eğitimi başarı ile bitiren öğrenciler mesleki

eğitim veren okullara veya ortaöğretim kurumlarına devam edebilmektedir. Temel eğitim sonucu başarılı olamayan öğrenciler ise sadece kısa dönemli bir mesleki eğitim kursuna katılabilmektedir. Bu ülkede mesleki eğitim, kabul koşullarına ve mesleki nitelikler ayırımına göre iki sınıfta toplanabilir. Bunlardan kısa zamanlı mesleki eğitimi içeren kurumlara, zorunlu eğitimi tamamlayan ancak eğitimlerine devam etmek istemeyen tüm öğrenciler katılabilir. İki yıl süreli kısa mesleki eğitim programları, genel eğitimin yanı sıra bir mesleğe dönük olarak temel eğitim imkanları sağlamakta ve bu eğitimi tamamlayanalara "teknik asistan" diploması verilmektedir (TİSK, 1997: 91).

Uzun süreli mesleki eğitim verilen okullar ise belirli uzmanlık alanlarına göre eğitim vermekte ve bu uzun süreli mesleki eğitimi tamamlayan öğrenciler "mesleki vasıf belgesi" verilmektedir. Bu eğitime katılmak için teknik asistan diplomasına yani kısa süreli mesleki eğitimi tamamlamaya veya sürekli eğitim programlarına katılma şartı aranmaktadır. İki yıl süreli bu programa ek olarak, üç yıl süreli ve özel mesleki eğitim veren diğer bir programın tamamlanması durumunda "uzman teknisyen" diploması verilmektedir. İspanya'da okullar tarafından verilen teorik eğitimden istenilen sonuçlar sağlanamayınca 1984 yılında işçi ve işveren örgütleri ile hükümetler arasında anlaşmalar yapılarak, işçi ve işverenin mesleki eğitim ile ilgili düşüncelerinin eğitim programlarına yansıtılması sağlanmıştır. İş hayatının tarafları arasında yapılan bu antlaşma ile işletmelerde uygulamalı eğitim yaygınlaşmıştır. İspanya'da mesleki eğitim, teknik veya mesleki eğitim verilen okul ya da merkezleri ile işletmeler tarafından birlikte gerçekleştirilen bir çıraklık eğitimi şeklinde gerçekleştirilmektedir. Fakat bazı programlarda, teorik eğitim süresi içinde veya bitiminde işletmelerde staj imkanları sağlanmaktadır. Temel olarak mesleki eğitimin sorumluluğu Eğitim Bakanlığına aittir. Aynı zamanda mesleki eğitim devlet tarafından finanse edilir. Fakat yönetim şeklinden dolayı eğitimin finans yükümlülüğu kademeli olarak merkezi hükümetten özerk bölge hükümetlerine geçmektedir. (TİSK, 1997: 91).

1.3.4. Amerika Birleşik Devletleri'nde Mesleki Eğitim

Avrupa ülkelerindeki durumdan farklı olarak, bu ülkede mesleki ve teknik eğitim, çoğunlukla iki yıllık ön lisans okullarında verilmektedir. Bu okullara gidebilmek için 12 yıllık zorunlu eğitimi tamamlamak gerekir. Ortaöğretim, akademik ağırlıklı olup, bu aşamada mesleki ve teknik eğitime fazla yer verilmez. Genelde, erken yaşlardaki mesleki eğitimin bireyin toplumsallaşması açısından sakıncalı olacağı kabul edilmektedir. Ancak liselere kaydını yaptıran öğrenciler seçimlik dersler ya da özel olarak düzenlenmiş programlar yoluyla mesleki eğitim merkezlerinden yararlanabilirler (Erdoğan, 1997; Şimşek, 1999: 52).

Meslek edinmek isteyenler, bu amaçla kurulan meslek okulları ya da sanayideki çıraklık uygulamasına katılırlar. Bu olanaklardan yararlanabilmek için en az 16 yaşında olmak gerekir. Çıraklığa başlayanlar, aynı zamanda meslek okullarına giderek teknik bilgilerini genişletmek zorundadırlar. Çıraklık eğitiminde okul ve sanayi arasında işbirliği yaygın olduğundan, eğitim daha gerçekçi uygulamalara dayanmaktadır. Bu ülkedeki mesleki ve teknik eğitim sisteminin belki de en önemli özelliği esneklik ve her düzeydeki program arasında geçişlerin sağlanmış olmasıdır (Şimşek, 1999: 52).

Amerika'da eğitimin yasal yapısı eyaletler tarafından belirlenir. Bununla birlikte, işgücünün ulusal ekonomi için taşıdığı önemden dolayı federal hükümet mesleki eğitimde önemli rol oynar. ABD'nde eğitim, genelde 7–16 yaşları arasında zorunlu ve devlet okullarına devam etmekte olan öğrenciler için ücretsizdir. ABD'de eğitim, ilk, orta ve yükseköğretim olarak düzenlenmiştir (TISK, 1997: 91).

ABD'de mesleki öğretim, ortaöğretim sonrası düzeylerde yürütülmektedir. Ortaöğretim düzeyindeki genel eğitim, ortaöğretim sonrası çalışmalar için gerekli temel becerileri ve akademik hazırlıkları sağlar. Mesleki eğitim, ortaöğretim düzeyinde başlar ve ortaöğretim sonrası düzeyin ikinci yılı sonuna kadar devam eder. Mesleki eğitim çerçevesinde kişiye iş bulabilmek için vasıf kazandırma veya mevcut işiyle ilgili becerisini geliştirme amacıyla, ortaöğretim, yükseköğretim ve yetişkinler eğitimi düzeyinde 400'den fazla öğretim programı uygulanmaktadır (TISK, 1997: 92).

Mesleki eğitim, Eyalet Mesleki Eğitim Kurulu'nun yetkisi altındadır. Yerel yönetim düzeyinde, mesleki eğitimde tek bir örgütlenme biçimi yoktur. Çok programlı liseler, mesleki-teknik liseler, bölge meslek merkezleri, ortaöğretim düzeyinde mesleki ve teknik eğitim veren en yaygın eğitim kurumlarıdır (TİSK, 1997: 92).

1.3.5. Japonya'da Mesleki Eğitim

Batılı gelişmiş ülkelere oranla farklı bir eğitim sistemine sahip olan Japonya'da dokuz yıl süren zorunlu eğitimi tamamlayan öğrenciler, ortaöğretim aşamasına geldiklerinde genel liseler ve teknik liselere giderler. Bu okulları bitirenler 2 yıllık yüksekokullar ya da meslek kurslarına giderek daha ileri düzeyde mesleki eğitim alırlar. Zorunlu eğitimden sonraki giriş sınavlarının yoğunluğuna karşın, Japon eğitiminin her aşamasında okullaşma oranı yüksektir (Şimşek, 1999: 52).

Liseler yarım gün, tam gün ve mektupla olmak üzere üç farklı türdedir. Tam gün liseler üç yıl, ötekiler dört yıl sürmektedir. Genel liselerin çoğu, akademik eğitime ek olarak mesleki bir eğitim programı uygulamaktadırlar. Lisenin ilk yılındaki program genel eğitim ağırlıklıdır, ikinci yıl öğrenciler kendilerine bir alan seçmekte ve son iki yıl bu alanları da kapsayan bir eğitim almaktadırlar. İnsan bilimleri, sosyal bilimler, teknoloji ve fen bilimleri seçilebilecek alanların başında gelmektedir. Yalnızca akademik program izleyen liselerin oranı %40, yalnızca mesleki eğitim veren liselerin oranı ise %24 dolayındadır. Buna karşılık, liselerin %60'ı öğrencilerini üniversiteye hazırlamaya çalışmaktadır (Erdoğan, 1997; Şimşek, 1999: 52).

Öğretim süresi 5 yıl olan teknik okulların ilk üç yılı genel liseye denktir. Bu okulların kabul koşulları okuldan okula değişmekte ve giriş sınavları, okulların kendi yönetimlerinde yapılmaktadır. İki yıllık yüksekokullardaki öğrencilerin çok büyük bir bölümü kadınlardan oluşmaktadır. Genel olarak, bu okulların evlenmeyi kolaylaştırdığı ileri sürülmektedir (Şimşek, 1999: 53).

Japonya'da Amerika Birleşik Devletleri'nden esinlenen eğitim sistemi, geniş tabanlı amaçları olan "kapsamlı okul" prensibine uygun olarak İkinci

Dünya Savaşından sonra ortaya çıkmıştır. Japon devlet eğitim sistemi, karar vermede merkezi yapıya sahip olmasına rağmen, büyük ölçüde Amerikan eğitim sistemine dayandırılmıştır. Önemli kararların çoğu Milli Eğitim, Bilim ve Kültür Bakanlığı tarafından alınır. Kuruluş statüsüne göre Japon okulları Resmi Devlet Okulları, Özel Okullar ve Mahalli Okullar olmak üzere üç grupta toplanmaktadır. (TİSK, 1997: 94).

Devlet, teknik öğretim ile yükseköğretime ağırlık vermektedir. Teknik ve teknoloji kurumlarının % 85'i devlet tarafından kurulmuştur. Japonya'da, okul sistemi dışında gerçekleştirilen her türlü eğitim faaliyetlerine "sosyal eğitim" denilmektedir. Öğrenim konusu olabilecek her türlü bilgi, beceri, sanat, kişisel ilgi ve kültürel etkinlikler sosyal eğitimin konusu olarak ele alınmaktadır. Her ilde halk eğitim müdürlüğü vardır. Kütüphaneler, müzeler, halk eğitim ve kültür merkezleri eğitim kurumlarının içinde değerlendirilmektedir (TİSK, 1997: 94–95).

Dünyada yaşanan geniş tabanlı eğitim eğilimi Japonya'da yeni bir kavram değildir. Japon işadamları genel birtakım becerilere sahip işçileri seçerek daha sonra şirketin ihtiyaçları doğrultusunda yetiştirirler. Bu nedenle okulla sanayi arasındaki bağlar alt düzeyde ve önemsiz kalmıştır. Bu ülkede genel eğitim, akademik bir eğitim sistemi olarak düşünülmekte, Japon halkı bu eğitimi yüksek eğitime geçiş için bir basamak olarak bakmaktadır. Bakanlığın, mesleki eğitim ve işyeri tecrübesini genel eğitim ile birleştirme amacının gerçekleşmesi, öğrencilerin üniversiteye giriş hazırlıklarına engel olacağı düşüncelerinden dolayı zorlaşmaktadır. Mesleki eğitim Japonya'da genelde birçok ülkede gördüğü ilgiyi görememiştir (TİSK, 1997: 95).

1.4. ÜLKEMİZDE MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİME İLİŞKİN UYGULAMALAR

1.4.1. MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemini Güçlendirme Projesi)

Ülkemiz uzun zamandır iş gücünün niteliğini yükseltmek ve böylece tüm sektörlerde istihdamı artırabilmek için mesleki eğitim sistemini geliştirmeye çalışmaktadır. Bu çalışma Avrupa Birliği süreci içerisinde bulunan ülkemizin

diğer dünya ülkeleriyle rekabet edebilmesi açısından da büyük bir önem arz etmektedir.

Avrupa Birliği müktesebatının üstlenilmesine ilişkin ulusal program 19 Mart 2001 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından geliştirilmiştir. Üstelenilen bu programda ülkemizin bu birliğe katılabilmesi için yapması gereken atılımlar ve alması gereken tedbirler ele alınmıştır. Eğitim öğretim kısmında da bu birliğin standartlarına ulaşmak için bu alanda yapılması gerekenler ele alınmıştır. 1999 yılında yapılan Helsinki Zirvesi'nde ülkemizin çeşitli fonlardan yararlanması kararlaştırılmıştır. Böylece mesleki ve teknik eğitim alanında birçok proje geliştirilmiştir. Bunlardan en önemlisi Türkiye'de Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP) dir.

Toplam bütçesi 58,2 milyon Euro olan bu projenin 51 milyon Euro'luk kısmı Avrupa Birliği tarafından verilen hibelerden oluşurken geri kalan 7,2 milyon Euro'luk kısmı ise Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin yerel katkısından oluşmaktadır.

Bu proje ile ülkenin sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarına cevap veren aynı zamanda yaşam boyu öğrenme ilkelerine dayanan esnek, modern, yüksek nitelikli bir mesleki eğitim sisteminin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Projenin bu genel amaç kapsamında belirlenen kısa dönemli amaçları şu şekilde sıralanabilir. (http://www.megep.meb.gov.tr/inde_xtr.html ET:06.10.2014):

a) Ulusal Yeterlilik Sisteminin oluşturulmasını da içeren bir ulusal reformun uygulanması yoluyla mesleki eğitim sisteminin nitelik ve uygunluğunun geliştirilmesi,

b) Kamu kurumları, toplumsal ortaklar ve işletmelerin kurumsal kapasitelerinin ulusal, bölgesel ve yerel düzeylerde güçlendirilmesi,

c) Reform sürecinin uygulanmasına yerel oyuncuların da dahil edilmesi yoluyla sistemin yerelleşme sürecinin hızlandırılmasıdır.

Bu projeye ait çalışmalara 30 Eylül 2002 tarihinde başlamış ve proje faaliyetlerinin 2007 yılının eylül ayına kadar sürdürülmesi planlanmıştır. Bu projeye ait en önemli gelişmelerden biri 2004-2005 öğretim yılında itibaren yeni eğitim programlarının sunulması olmuştur. Bu programlar, eğitim standartları,

ulusal yeterlilik sistemi, kalite güvence sistemi gibi yeniliklerin yansıtılmasından oluşmaktadır. (<http://www.megep.meb.gov.tr/indextr.html> ET:06.10.2014)

1.4.2. MTEM (Mesleki ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projesi)

2003-2007 tarihleri arasında uygulanmaya konan 18.5 milyon Euro'luk bütçeli MTEM projesi ülkenin sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarına ve hayat boyu öğrenme ilkelerine daha aktif düzeyde karşılık verecek biçimde mesleki ve teknik eğitim sisteminin düzenlenmesi ve modernize edilmeye çalışılmasını kapsar. Özellikle de mesleki ve teknik eğitim öğretmeni yetiştiren kurumların yenilenmesidir. Projenin sonunda beş ilde bölge koordinatörlükleri ve ulusal standart ve program geliştirme grupları (USPGG) kurularak mevcut meslekî ve teknik eğitim programlarına öncelik verildi. Yeterlilikler belirlenerek teknik çalışma grupları oluşturuldu. Grup yönlendiricileri ve grup üyeleri eğitilerek meslek dersleri öğretmenlerinin taslak yeterlilikleri belirlendi (<http://mtegm.meb.gov.tr/> ET:06.10.2014).

1.4.3. OSANAR (Okul Sanayi Ortaklaşa Eğitim Projesi)

Bu proje ile ilk olarak, okul-endüstri işbirliğinin belirli esaslara dayalı ve sistemli olarak uygulaması gerçekleştirilmiştir. Proje, MEB ile Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Araştırmaları Merkezi arasında yapılan bir anlaşma ile 1977–1978 öğretim yılında dört endüstri meslek lisesinde (Adana-Merkez, Bursa-Tophane, İzmir-Mithatpaşa, İstanbul-Kartal) başlatılmıştır. Projenin mimarları Prof. Dr. Hıfzı DOĞAN ile Prof. Dr. İlhan AKHUN'dur. Proje ile şu hedefler öngörülmüştür (Gürol, 1997: 69):

- a) Okula gidecek öğrenciler için standartları saptamak.
- b) Gerçek üretim koşullarında eğitim yapmak.
- c) Mezunlara iş bulmak ve izlemek.
- d) İnsan gücü istihdam dengesini kurmak.
- e) Okul-işyeri arasında eğitici personel değişimini sağlamak.

- f) Eğitim programlarını sanayi ile birlikte hazırlamak.
- g) Kullanılacak basılı materyallerini, öğretim yöntemlerini ve değerlendirme araçlarını geliştirmek.
- h) Öğrencilere ilişkin mevzuatın geliştirilmesini sağlamak, işbirliğinde görev alacak personelin mevzuatını geliştirmek.
- i) Dönem, ders geçme, kredi sistemini getirmek.
- j) Okul dışında kazanılan bilgi, becerileri kredilendirmek.
- k) Dersleri zorunlu ve seçmeli olarak düzenlenmek.
- l) Okulun daha uzun süre açık tutulmasını sağlamak

OSANOR projesinde, endüstri meslek liselerinin son sınıfında okuyan öğrenciler bir dönem yalnız ders görmüşler, diğer dönemde işyerlerine gönderilmişlerdir. Öğrenciler iki gruba ayrılmış, bir grup okulda ders görürken diğer grup işletmelere gitmiştir. İkinci dönemde okuldakiler işyerlerine gitmiş, işyerlerindeki de okula dönmüşlerdir. İşyeri okul atölyelerinin birer uzantısı olarak düşünülmüş ve öğrenciler işyerlerinde okul sanayi koordinatörü, atölye şefleri ve diğer ilgililer tarafından denetlenmiş, izlenmiş ve çalışmalar işyerlerindeki sorumlulukların işbirliği ile değerlendirilmiştir. Dengeli bir çalışma ve öğrencilik yaşamından tamamen kopmamak için işyerlerinde çalışan öğrenciler haftanın bir yarım ya da tam günü okula dönmüşler, teknik resim ve teknoloji gibi meslek derslerini almışlardır. Genel olarak öğrenciler bir dönem (14 hafta) işyerlerinde çalışmışlardır. Ancak bir okulda bu uygulama yedişer haftalık bölümler biçiminde yürütülmüştür (Akhun, 1987: 204; aktaran Gürol, 1997: 73).

İşyerlerinin seçiminde; gelişme olanağı, işyerlerinin eğitim amacına uygunluğu, işyerinde yapılan iş ve işlemlerin çeşitliliği, işyerinin projeye karşı ilgisi ve işbirliği yapma isteği, işyerine ulaşım kolaylığı, öğrenciye ücret ödeme olanağı, öğrenciye sağlanacak sosyal olanaklar ve benzeri ölçütler kullanılmıştır. Böylece aranılan ölçütlere sahip olmayan ya da yeterli olmayan işyerlerine, isteseler bile, öğrenci verilmemiştir (Gürol, 1997: 73).

Uygulamada ortaya çıkan iki önemli sorun sigorta ve ücret olmuştur. İşletmelerin bir kısmı öğrencilere ücret vermemiş, bir kısmı da sigorta

ettirmemiştir. Özellikle verilen ücret genellikle işletmeden işletmeye değişmiş, ancak bu durum o kadar da önemli sorun oluşturmamıştır. Mezunların bir kısmı daha önce çalıştıkları işyerlerinde işe girmişlerdir. Yine OSANOR ile üçüncü sınıfa doğrudan geçen öğrencilerin bir sonraki öğretim yılında yapacakları atölye çalışmalarını yaz aylarında işyerlerinde yapmaları sağlanmıştır. Böylece bu öğrenciler üçüncü sınıfın diğer derslerini almışlar ve bir dönem önce mezun olmuşlardır. 1986 yılında çıkan 3308 sayılı "Çıracılık ve Mesleki Eğitim" Kanunu ile OSANOR projesi uygulamadan kaldırılmıştır. OSANOR eğitiminde yapılan çalışmaların ve ortaya çıkan sorunların çözümünde gerekli olan önlemler kanunda yer almıştır (Gürol, 1997: 73).

Kısaca, proje ile ekonominin gerektirdiği insan gücünü hazırlayabilmek için eğitim kurumları ile sanayinin ortaklığı içinde çalışabileceği bir sistem, geliştirmek amaçlanmıştır (Gürol, 1997: 69).

1.4.4. METGE (Mesleki Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi)

METGE projesi Nisan 1993 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü tarafından yedi coğrafi bölgeyi temsilen seçilen 7 ilde 7 pilot kız meslek lisesinde (Bursa, Erzurum, Eskişehir, İzmir, Malatya, Mersin ve Trabzon KML) başlatılmıştır. Daha sonra bu sayı 1994 yılında 9 il ve 11 okul çıkarılmıştır. 1995 yılında ise 12 il daha proje kapsamına alınmıştır. Böylece 21 il ve toplam 27 okul proje uygulamalarına katılmıştır (Gürol, 1997: 74).

Bu projenin en önemli amacı, kadının bölgesel düzeyde iş hayatına hazırlanmasıdır. METGE projesi bölgesel ihtiyaçlara, ulusal ve uluslararası eğitim programı ile uygun gelişmelere cevap verecek bölgesel yapılanmaların nasıl geliştirildiğini gösteren bir uygulama olarak kabul edilmektedir. Bu genel çerçevede içerisinde projenin amaçları şu şekilde belirlenmiştir (Gürol, 1997: 74):

- a) Yerel ihtiyaçlara duyarlı okul ve eğitim yapısı geliştirmek.
- b) Belirlenen ihtiyaçları karşılayacak modüler eğitim programları geliştirmek.
- c) Eğitim sisteminde çağdaş teknolojiyi (bilgisayar vb.) uygulamak
- d) Avrupa Topluluğu'nda izlenen standartlara ulaşmak.

- e) Kaynak materyaller (yazıtı, görsel, video vb.) hazırlayabilmek.
- f) Öğrencileri iş hayatı hakkında bilinçlendirmek, teknoloji alanında yaratıcılıklarını ve programların teknoloji boyutunu geliştirmek.

1.4.5. Yoğunlaştırılmış Eğitim Uygulaması

İşbirliğine dayalı olarak mesleki eğitimde uygulanan bir yöntem de yoğunlaştırılmış eğitimidir. Bu uygulama 1975–1986 yılları arasında uygulanmış olup, sanayinin yoğun olarak bulunduğu bölgelerde mesleki ve teknik okullarda meslek derslerinin bloklaştırılıp, öğrencilerin bir kısmının mesleki öğrenimlerini işyerlerinde yapmaları ile okullarda ortaya çıkan açığın yeni öğrenci alımlarıyla kapatılması düşüncesine dayanmaktadır. 1985–1986 öğretim yılında endüstri meslek liselerinde bu uygulama endüstri meslek lisesi haftalık ders dağıtım çizelgesinde yer alan derslerden;

1. Genel bilgiye dayalı derslerin bir blokta.

2. Atölye ve meslek derslerinin ayrı bir blokta toplanarak, okul tarafından belirlenen uygulama türündeki saat miktarları kadar yoğunlaştırılarak okutulması şeklinde uygulanmıştır (Gürol, 1997: 68).

Yoğunlaştırılmış eğitimin uygulanması sonucu sağlanan gelişmeler şunlardır: Danışma kurulları oluşturulmuş, yönetime uygun programlar hazırlanmış, yeni okulların çevreye hizmet edebilecek nitelikte açılması sağlanmış, yeni meslek alanları oluşturulmuş, öğretmenlerin sanayiye yakından izleyebilmeleri konularında olumlu gelişmeler sağlanmıştır (Gürol, 1997: 69).

1.4.6. METEK (Mesleki ve Teknik Eğitimin Kalitesinin Geliştirilmesi Projesi)

2014 Mayıs ayında tamamlanması planlanan projeye 6 milyon Euro bütçe ayrıldı. Mesleki ve Teknik Eğitimde uygulanabilir, ölçülebilir, sürdürülebilir bir ulusal kalite sistemi oluşturma hedefini taşıyan projenin ağırlıklı olarak uygulanacağı pilot iller şu şekilde belirlendi; Yozgat, Van, Trabzon, Siirt, Sivas, Rize, Ordu, Muş, Mardin, Kilis, Kastamonu, Kahramanmaraş, Iğdır, Hakkari,

Gaziantep, Erzincan, Diyarbakır, Çorum, Bitlis, Bingöl, Ağrı. Projeden beklenen sonuçlar şu şekilde sıralanmıştır (<http://metek.meb.gov.tr/>):

- a) Avrupa Kalite Güvence sistemiyle uyumlu; sosyal ortakların işbirliğiyle geliştirilen ve uygulanan; nitelik ve yeterliliklerin tamamen aktarılmasını sağlayan bir kalite sistemi
- b) İş Piyasası ile Mesleki Eğitim ve Öğretim Kurumları arasında aktif işbirliği sağlayacak mevzuat alt yapısının hazırlanması
- c) Mesleki eğitim ve öğretim kurumlarından seçilen pilot 20 Meslek Yüksek Okulu ve 30 Meslek Lisesinde yeterliliğe dayalı modüler müfredat programlarının geliştirilmesi
- d) Mesleki Eğitim Kalite Geliştirme Merkezinin kurulması
- e) Eğitimler yoluyla mesleki ve teknik eğitim ve öğretimin kalitesini ve içeriğini geliştirecek öğretmenlerin pedagojik ve profesyonel yeterliliklerinin geliştirilmesi
- f) Ortaöğretim, mesleki eğitim kurumları ve meslek yüksekokullarındaki mesleki ve kariyer danışmanlığı hizmetlerinin artırılması

1.4.7. İKMEP (İnsan Kaynaklarının Mesleki Eğitim Yoluyla Geliştirilmesi Projesi)

Avrupa Birliği finansmanı olarak 2006 yılında katılım öncesi mali yardım programından sağlanan ve MEB ile YÖK yararına Haziran 2008 – Mayıs 2010 tarihleri arasında uygulanan İKMEP iki yıllık bir projedir. Milli Eğitim Bakanlığı Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı ve Yüksek Öğretim Kurulu ile ortaklaşa yürütülen projeye, GFA Consulting liderliğindeki uluslararası bir konsorsiyum teknik destek vermiştir. İKMEP projesinin bütçesi; 10 milyon Avro donanım ve 5.4 milyon Euro hizmet alımı olmak üzere toplam 15.4 milyon Euro'dur. Bu projenin genel amacı ülkemizin Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde bulunan küçük ve orta ölçekli işletmelerin proje kapsamında yetiştirilecek nitelikli işgücü sayesinde rekabet gücünün geliştirilebilmesi amaçlanmaktadır. Bu proje ayrıca hayat boyu öğrenme çerçevesinde, iş hayatının aktörleri ile mesleki teknik öğretim kurumları ve meslek yüksekokulları arasında iş imkanlarının artırılması

amaçlı beraberliğin sağlanmasıyla, mesleki eğitimin, kalitesinin ve modernliğinin sağlanmasını amaçlamış böylelikle insan kaynaklarının gelişimine katkı sağlamayı hedeflemiştir. Bu projenin özel amaçları ise şu şekildedir (<http://ikmep.meb.gov.tr/> ET:06.10.2014).

a) Eğitim kurumları ve işletmeler arasında yakın ilişkilerin kurulması suretiyle seçilen 8 pilot ilde yerel seviyede iş piyasası ihtiyaç analizi yapılması.

b) Pilot 8 sektörde iş hayatının ihtiyaçlarına uygun olarak 5.seviye (ulusal yeterlilik çerçevesi) için modüler eğitim programları oluşturulması ve 4. seviye programların gözden geçirilmesi/güncellenmesi.

c) Pilot 5 Mesleki Eğitim Merkezinin yeni modüler programlarla desteklenmesi, yönetici eğitimleri ve girişimcilik üzerine eğitim programları düzenlenmesi.

d) Sosyal ortakların seçilen pilot illerde mesleki eğitim ve öğretimin daha cazip hale getirilmesine katkıda bulunmasının sağlanması.

e) Yönetici ve eğitici personelin beceri ve yeterliklerinin artırılması.

f) Yerinde inceleme (çalışma ziyaretleri) yoluyla AB üyesi ülkelerde mesleki eğitim kurumlarının işleyişi ve sektörle işbirliğine dair çalışmalar yürüterek geliştirilen kapasite ve bilgi/beceriye ülkemize aktarılması.

g) Öğretmenlerin yeterliklerinin artırılması amacıyla eğitimler düzenlenmesi. Proje, ülkemizin doğu ve güneydoğu bölgelerinde bulunan Şanlıurfa, Malatya, Kahramanmaraş, Erzurum, Gaziantep, Elazığ, Diyarbakır olmak üzere sekiz ilde uygulanmıştır. Proje özellikle ekonominin öncüsü sayılan Metal, Otomotiv, Turizm,(Yiyecek Hizmetleri ile Konaklama ve Seyahat Hizmetleri) Tekstil(Tekstil Teknolojisi ile Hazır Giyim Teknolojisi), Bilişim, Makine, (Makina Teknolojisi ile Tesisat Teknolojisi ve İklimlendirme) Bilişim, Gıda olmak üzere sekiz sektöre yönelik uygulanmıştır.

1.5. YASAL DÜZENLEMELER

1.5.1. 2089 Sayılı Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunu

20.6.1977 tarih 2089 sayılı Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunu'nda çırak, kalfa ve ustalara uygulanan sınavlara ve yetiştirme yöntemlerine ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Kanun kapsamına 507 sayılı Kanuna tabi işyerleri ile 5590 sayılı Kanuna göre kurulmuş olan mesleki teşekküllere kayıtlı işyerleri ve buralarda çalıştırılan çırak, kalfa ve ustalar alınmıştır ([http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR ET:10.10.2014](http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR_ET:10.10.2014)).

2089 sayılı kanunla, çıraklık eğitimine kabul edilecek kişilerde aranan şartlar, çıraklık sözleşmesinin kapsamı, sınav esasları, çıraklık eğitim süreleri, çırağın ve işyeri sahibinin görev ve sorumlulukları ile çıraklık, kalfalık ve ustalık eğitimiyle ilgili diğer unsurlar düzenlenmiştir. Kanun çalışarak bir meslek öğrenmeyi amaçlayan gençliğe düzenli mesleki eğitim hizmeti götürmede bir başlangıç olmuştur. Kanunun uygulamasında temel güçlük, çırakların iş kazası, meslek hastalıkları ve hastalıklara karşı sigortalanması olmuştur. İşyeri sahipleri, çırakların sigorta işlemlerindeki güçlüğü ileri sürerek çırakları eğitime göndermede isteksiz davranmışlardır. Denetim yetersizliği, yönetici, öğretmen ve işletme sahiplerinin çıraklık eğitiminde sınırlı tecrübeye sahip olması teşkilatlanma güçlükleri vb. sebeplerle kanunun 9 yıllık uygulaması beklenen sonucu verememiştir. 2089 sayılı kanun, 3308 sayılı kanun ile 1986 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır (Alkan vd., 1998: 96-97).

1.5.2. 3308 Sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu

19.06.1986 tarihinde yürürlüğe giren 3308 Sayılı "Çıraklık ve Meslek Eğitim Kanunu" ile çırak, kalfa ve ustaların eğitimi ile okullarda ve işletmelerde yapılacak mesleki eğitime ilişkin esaslar düzenlenmektedir (Md.1). 3308 sayılı bu kanun, Mesleki Eğitim Kurulunun belirleyeceği mesleklerde, kamu ve özel sektöre ait kurum, kuruluş ve iş yerleri ile mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarındaki eğitim ve öğretimi kapsamaktadır (Md.2). Bu kanun kapsamında bakanlık düzeyinde ve iller düzeyinde mesleki eğitim kurulları kurulması

sağlanmıştır.(Md.4-6) Bu kanunun amaçları su şekildedir(Ulusoy, 2004: 29-30; aktaran Uçar, Özerbaş 2013):

- a) Eğitim hayatına türlü nedenlerden dolayı zorunlu eğitimden sonra devam edemeyen gençlere çıraklık eğitimi aracılığıyla mesleki eğitim vermek,
- b) Çıraklık eğitimi veya meslek liselerine devam etme imkanı bulamamış veya işe yerleşme için bulunması gereken temel yeterliklere sahip olmayan bireylere sahip olmak istedikleri meslek ile ilgili meslek kursları düzenleyerek iş hayatına hazırlamak,
- c) Çalışanların yapmış oldukları mesleğe ait iş verimini artırmak ve mesleklerine ilişkin gelişen teknolojiye uyumlarını sağlamak amacıyla geliştirme ve uyum kursları açmak,
- d) İş dünyasının mesleki eğitimle ilgili planlama, geliştirme ve değerlendirme gibi süreçlere katılımını sağlamak,
- e) Yeni finansman kaynaklarını sağlayarak mesleki eğitim faaliyetlerinin yaygınlaşması ve gelişmesi sağlamak,
- f) Mesleki eğitimi araştırmalar yoluyla sürekli destekleyip mesleki eğitimin gelişmesine yardım etmek,
- g) Mesleki eğitim gören öğrencilerin beceri eğitimi faaliyetinin, işletmelerde yani gerçek iş ortamlarında yapılmasına imkan sağlamaktır.

Bu kanuna göre çıraklık eğitimi için bireyin en az ilköğretim okulu mezunu olması, 14 yaşını tamamlaması ve bünyesinin seçtiği mesleğe uygun olması gerekmektedir.(Md. 10) Bu eğitim mesleklerin özelliğine göre iki ila dört yıl arasında değişmektedir. Çıraklık eğitimi kalfalık imtihanının başarılması ile tamamlanır. (Md. 14). Aday çırak ve çıraklar eğitim süresince haftada 8 saatten az olmamak üzere teorik meslek eğitimi görür. (Md. 12) Kalfalık imtihanının amacı, kalfa adayının mesleği ile ilgili bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarına iş hayatınca kabul edilebilir seviyede sahip olup olmadığını tespit etmektir(Md. 16)

Bu kanuna göre, çalışan personel sayısı on ve üzerinde olan işletmeler, çalışan sayılarının yüzde beşinden az, olmamak şartıyla mesleki ve teknik okul öğrencilerine işletmelerde beceri eğitimi yaptırmak zorundadır. Ayrıca on ve daha fazla personel çalıştıran işletmeler her yıl şubat ayı içerisinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının bölge müdürlüklerince Mesleki Eğitim Kuruluna

bildirilir. İşletmelerde beceri eğitimi kapsamında stajyer öğrenci çalıştıracak Türk Silahlı Kuvvetlerine bağlı işletmeler, MEB ve Milli Savunma Bakanlığınca ortaklaşa belirlenir. İşletmelerdeki personel sayısının tespitinde her yılın ocak ayı, yaz mevsiminde faaliyet gösteren işletmelerde temmuz ayı esas alınır. Beceri eğitimi uygulamasına da öğretim yılı başında başlanır. İşletmelerde mesleki eğitim uygulaması kapsamına alınacak iller ve meslekler, Mesleki Eğitim Kurulunun görüşü doğrultusunda Bakanlıkça tespit edilir. Bu madde kapsamında işçi sayısı ile orantılı olarak on ve üzerinde öğrenciye staj yaptıracak işletmeler bu amaçla işletme içerisinde eğitim birimi oluşturur. Oluşturulan bu birimde mesleki alanında ustalık yeterliliğine sahip ve iş pedagojisi eğitim almış usta öğretici veya eğitici personel görevlendirilir (Md.18).

3308 sayılı kanununun 20'nci maddesinde, işletmelerde beceri eğitimi gören öğrencilerin çalışma saatleri içinde yapılacak teorik eğitimin haftada on iki saatten az olmayacağı belirtilmiştir. 25'nci maddesinde ise, işletmelerde staj yapan öğrenciye, yirmi ve üzerinde üzerinde personel çalıştıran işyerlerinde stajyer öğrenciye asgari ücretin net tutarının yüzde otuzundan; yirmi kişinin altında personel çalıştıran işyerlerinde asgari ücretin net tutarının yüzde onbeşinden; çırak adayı ve çırağa ise asgari ücretin yüzde otuzundan az bir ücretin ödenemeyeceği belirtilmiştir. 01.07.2014-31.12.2014 tarihleri arasında belirlenen asgari ücretin net tutarı 891 TL dir. Dolayısıyla yirmi personelden daha az çalışanın bulunduğu işyerinde staj faaliyetini yerine getiren bir öğrenciye ödenecek olan ücret 133,65 TL iken yirmi kişin ve üzerinde personel çalıştıran işletmelerde stajyer öğrenciye ödenecek olan ücret 267,3 TL'dir. Günümüzü şartlarında ödenmekte olan bu ücretin oldukça yetersiz kaldığı düşünülmektedir. Öğrencinin eğitimi sırasında işyerinin kusurunun bulunması halinde iş kazaları ve meslek hastalıklarından işverenin sorumlu tutulacağı, ayrıca öğrencilere sözleşmenin yapılması ile 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun iş kazaları ve meslek hastalıkları ile hastalık sigortaları hükümlerinin uygulanacağı ve sigorta primlerinin 1475 Sayılı İS Kanunu'nun 33'üncü maddesi gereğince yaslarına uygun olarak asgari ücretin %50'si üzerinden Bakanlık bütçesine konulan ödenekle karşılanacağı belirtilmiştir.

3308 sayılı Meslek Eğitimi Kanunu 26'ncı maddesi göre, işletmelerde beceri eğitimi yapan öğrencilere her yıl tatil aylarında bir ay ücretli izin verilir. Ayrıca geçerli bir mazereti olan öğrencilere okul yönetiminin görüşü de alınarak bir aya kadar işletme tarafından ücretsiz izin de verilebilir. Ayrıca mazeretleri kabul edilen öğrencilere okul müdürlüğünün görüşü alınarak bir aya kadar ücretsiz izin de verilebilir. Bu kanunun bir diğer maddesi öğrenciyi staj eğitimini gördüğü işletmenin çalışma şartlarına ve çalışma düzenini uygun şekilde davranmak zorunda tutmuştur (Md. 21).

1.5.3. 4702 Sayılı Kanun

Mesleki ve teknik eğitime 10.07.2001 tarihli 4702 sayılı yasa ile yenilikler getirilmiştir. Bu kanun ile 3308 sayılı yasadaki günün şartlarına ve ihtiyaçlarına uygun olarak birtakım değişiklikler yapılmıştır. 4702 sayılı kanun ile 3308 sayılı çıraklık ve meslek eğitimi kanununda aşağıdaki değişiklikler gerçekleştirilmiştir (<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/197.html> ET:28.08.2014):

4702 sayılı kanunun 6'ncı maddesi ile öğrenci, usta öğretici işletmelerde mesleki eğitim tanımları değiştirilmiş, meslekî ve teknik eğitim okul ve kurumları, işletme, personel, eğitici personel, meslek alanı, meslek dalı tanımlamaları tanımları 3308 sayılı kanuna eklenmiştir.

3308 sayılı kanunun 4. Maddesi ile oluşturulan Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kurulu, Mesleki Eğitim Kurulu olarak yeniden düzenlenmiştir. Yeniden düzenlenen bu kurulun, mesleki ve teknik eğitim programlarının uygulandığı bütün yaygın, çıraklık ve örgün eğitim ile mesleki ve teknik eğitim kurum ve okullarıyla işletmelerde yapılacak mesleki eğitimin; geliştirilmesi, planlanması ve değerlendirilmesi hususlarında kararlar almasına ve Milli Eğitim Bakanlığına bu konularda görüş bildirmesine karar verilmiştir. Ayrıca bu kurulun almış olduğu kararların MEB ve ilgili meslek kuruluşlarınca yürütülmesine karar verilmiştir.

Kanunun sekizinci maddesi ile 3308 sayılı yasanın altıncı maddesinde il mesleki eğitim kurullarının oluşturulması ve bu kurulların mesleki ve teknik okul ve kurumlarla birlikte işletmelerde yapılacak staj çalışmalarının planlanmasını, geliştirilmesini, değerlendirilmesini yapması ve valiliklere görüş ve tavsiyelerde

bulunması yönünde değişiklik yapmıştır. Ayrıca il mesleki eğitim kurulunun il milli eğitim müdürünün başkanlığında toplanması ve alınan kararların valinin onayı ile uygulanmasına karar verilmiştir.

Kanunun dokuzuncu maddesi ile 19 yaşına girmiş olanlardan daha önce çıraklık eğitimi almamış olanların, eğitim seviyelerine ve yaşlarına uygun olan mesleki eğitim programlarına alınabilmelerine olanak sağlamıştır. Böylece çıraklık eğitimi almak isteyen yetişkinlere de bu imkan sağlanmıştır.

Aday çırak ve çırakların, çalıştıkları alanın özelliğine göre en az haftalık sekiz saat genel ve mesleki eğitim görmeleri ve bu eğitime katılabilmeleri için öğrencilerin ücretli izinli sayılması hükme bağlanmıştır. Ayrıca mevsime göre özellik arz eden mesleklerde pratik ve teorik eğitimin belirli aylarda bloklaştırılmış olarak yapılabilmesine olanak sağlanmıştır (Md.10).

Kanunun on birinci maddesi ile, kanun kapsamında bulunan il ve mesleklerde faaliyet gösteren işyerlerinin, Bakanlıkça tespit edilecek illerde ve meslek dallarında on sekiz yaşını bitirmemiş kişilerin çıraklık sözleşmesi yapmadan çalıştıramayacağı öngörülmüştür. Ancak mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarının örgün eğitim programlarından mezun olanlar ve kalfalık belgesi sahiplerinin bu hükmün dışında tutulacağı belirtilmiştir. Ayrıca bu madde kapsamında on sekiz yaşını dolduran ve sözleşmesi devam eden çıraklar için 1475 sayılı İş Kanununun İşçi Sağlığı ve Güvenliği başlıklı besinci bölümünde yer alan hükümlerin uygulanması öngörülmüştür.

Çıraklık eğitimi süresi en az iki, en çok dört yıl olarak tespit edilebilecektir. Lise ve daha üst düzeyde genel eğitimden sonra çıraklık eğitimine başlayanlar için eğitim süresi, mesleklerindeki çıraklık eğitimi süresinin yarısına kadar kısaltılabilir. Ayrıca, mesleki ve teknik okulların herhangi bir kademesinden ayrılan veya yaygın eğitim programlarını tamamlayarak belge veya sertifika alanlar eğer öğrenim gördükleri alanlarda çıraklık eğitime başlamak isterlerse çıraklık eğitim süresi daha önce almış olduğu mesleki eğitim programının içeriği ile devam edeceği çıraklık eğitiminin içeriği değerlendirilerek Bakanlıkça belirlenecektir.

Kanunun on üçüncü maddesi ile 3308 sayılı yasanın on sekizinci maddesi değiştirilmiştir. Buna göre; yirmi ve daha fazla personel çalıştıran

işletmelerin, çalıştırdıkları personel sayısının yüzde beşinden az, yüzde onundan fazla olmamak üzere mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumu öğrencilerine beceri eğitimi yaptırmaları zorunludur şeklinde düzenlenmiştir. Ayrıca 4702 sayılı kanunla bu oranların; sel, yangın ve deprem gibi doğal afetlerin olması durumunda bölge de bulunan ve çalışmaya devam eden işletmelerin imkanları dikkate alınarak, il mesleki eğitim kurulunun teklifiyle ve MEB'nin onayı ile değiştirilebilmesine olanak sağlamıştır. Aynı madde mesleki eğitim kapsamına alınıp alınmadığına bakılmaksızın yirmi kişiden az personel çalıştıran işletmeler de mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları öğrencilerine beceri eğitimi yaptırabilmesine imkan sağlamış. Mevsimlik yahut vadiyalı olarak çalışılan işletmelerde eğitim göreceğ öğrenci sayısının tespitinde faaliyet gösterdiği mevsimde veya gündüz vardiyasında çalışan personel sayısı esas alınması kararlaştırılmıştır. Bu madde kapsamında on ve daha fazla öğrenciye beceri eğitimi yaptıracak işletmelerin bu amaçla bir eğitim birimi kurması ve bu birimde yapılan eğitim için alanında ustalık yeterliğine sahip ve iş pedagojisi eğitimi almış usta öğretici veya eğitici personelin görevlendirilmesi öngörülmüştür. 4702 sayılı kanunla yapılan değişikliklerde 6111 ve 6287 sayılı kanunlarla tekrardan düzenlenme yoluna gidilmiştir.

Kanunun on dördüncü maddesi ile işletmelerde beceri eğitimi gören öğrencilerin teorik eğitiminin, mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında veya işletmelerin eğitim birimlerinde yapılması ve çalışma saatleri içinde yapılacak teorik eğitimin haftada on iki saatten az olamayacağı bu eğitimin yoğunlaştırılmak suretiyle de yapılabileceği belirtilmiştir. Teorik eğitim günlerinde öğrencilerin ücretli izinli sayılması öngörülmüştür.

Öğrencinin staj yaptığı işletmede çalışılmasına engel teşkil edecek deprem, sel, yangın gibi afetler veya grev, lokavt uygulaması olması durumunda öğrenciler staj eğitimlerini kendi okullarının bünyesinde devam ettirebilmeleri öngörülmüştür (Md.15).

Kalfaların ustalık sınavlarına girebilmeleri için gereken çalışma süresi üç yıl iken, bu sürenin Bakanlıkça belirleneceği ve ustalık eğitimi kurslarının tamamlanması gerektiği öngörülmüştür (Md.16).

Kanunun on yedinci maddesi gereğince; ustalık unvanının kullanılmadığı mesleklerde çalışanlara, ustalık belgesinin hak, yetki ve sorumluluklarını taşıyan belgenin verilmesi sağlanmıştır. Ayrıca aynı madde kapsamında, mesleki ve teknik eğitim veya mesleki ve teknik ortaöğretim kurumu mezunlarından, alanlarında MEB'ına bağlı herhangi bir yaygın eğitim kurumundan iki yıllık belge alanlara ustalık belgesi verilmesi de kararlaştırılmıştır.

Kanun kapsamına alınan il ve mesleklerde; belediyeler ve işyeri açma izni vermeye yetkili diğer kurum ve kuruluşlarca işyeri açacaklardan, meslek odalarının ise işyeri sahibi olarak üye kaydı yaptıracaklardan, ustalık belgesi istemesi zorunluluğu getirilmiştir. Mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarının dört yıllık eğitim programlarından mezun olanlara veya teknik liselerden mezun olanlara, ustalık belgesinin sorumluluk ve yetkilerini taşıyan, mezun oldukları alanda İşyeri Açma Belgesi verilmesine olanak sağlanmıştır(Md.18).

Kanunun on dokuzuncu maddesine göre, kalfa, usta ve genel lise mezunlarından süresi, şartı ve kapsamı MEB tarafından belirlenecek telafi eğitimine katılıp başarılı olmaları durumunda bitirdikleri meslek alanının diploması verilir. Ayrıca ülkemizdeki mesleki eğitim kuruluşlarından ve yabancı ülkelerden, denkliği MEB tarafından kabul edilen diğer bakanlıklara bağlı okul ve kurumlar ile MEB'e bağlı mesleki ve teknik eğitim okulu ve kurumlarından alınmış belge ve sertifikalar; çıraklık, ustalık ve kalfalık eğitimine geçişte kullanılabilir.

Kalfa çırak ve aday çırak ile işletmelerde yapılan mesleki eğitim, eğitim görülen işyerlerinin bağlı olduğu birlik veya oda temsilcilerinin katılımı ile Milli Eğitim Bakanlığınca; sosyal güvenlik, iş ortamı, sağlık şartları ve iş güvenliği yönlerinden ise Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca denetime tabi tutulur. Denetim sonucunda oluşturulan raporlar valiliğe verilir. Bu raporlarda verilen bilgiler doğrultusunda valilikler işlem yapar. Ayrıca bu madde kapsamında uygulanacak yaptırımlar da yeniden düzenlenmiştir (Md. 20).

Kanunun yirmi birinci maddesi ile 3308 sayılı yasaya eklenen ek madde ile öncelikle Bakanlıkça belirlenecek küçük yerleşim birimlerinde olmak üzere, mesleki ve teknik eğitim merkezlerinin kurulması, bu merkezlerde mesleki ve

teknik eğitim alanında ortaöğretim diploması, belge ve sertifika veren programlar uygulanması öngörülmüştür.

3308 sayılı yasaya eklenen geçici madde dokuz ile 10.07.2001 tarihinden daha önce bu kanun ile çıraklık eğitimi uygulama alanına alınan mesleklerde ustalık belgesi olmamasına rağmen işyeri açmış bulunanlara, süresi ve kapsamı ile alakalı meslek kuruluşlarının görüşü de alınarak MEB'inca belirlenen telafi eğitimine katılmaları ve başarılı olmaları halinde direkt ustalık belgesi verilmesi sağlanmıştır. Telafi eğitiminin tamamlanması için beş yıl süre tanınmaktadır.

1.5.4. 6111 Sayılı Kanun

25 Şubat 2011 tarihinde yayınlanan kanun alacakların yeniden yapılandırılması ile ilgili olarak getirdiği düzenlemelerin dışında, 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununda da bazı değişikliklerin yapılmasını sağlamıştır. Bunlar(http://www.gib.gov.tr/fileadmin/mevzuatek/6111_sayili_kanun_www/6111kanun.html/ ET:29.08.2014):

a) 3308 sayılı kanunun üçüncü maddesinin j bendine “orta öğretim kurumları” ifadesinden sonra gelmek üzere “ve mesleki ve teknik eğitim yapan yükseköğretim kurumları” ifadesi eklenerek kanunun kapsamı genişletilmiştir (Md. 61). Böylece yükseköğretim kurumları da 3308 sayılı kanun kapsamına alınarak Yükseköğretim kurumuna bağlı olarak lisans veya önlisans yapan öğrencilerin getirdiği haklardan yararlanması sağlanmıştır.

b) 3308 sayılı Kanunun yirmibeşinci maddesinin dördüncü fıkrasına “Bakanlık” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve mesleki ve teknik eğitim yapan yükseköğretim kurumlarının bağlı olduğu üniversitelerin” ibaresi eklenmiştir. Böylelikle staj yapan öğrencilere ilişkin sigorta primlerinin ödenmesi amacıyla mesleki ve teknik eğitim veren üniversitelerin bütçesine buna ilişkin bir kalem eklenmesi sağlanmıştır.

c) 6111 sayılı kanunun 64'üncü maddesinde stajyer öğrencilerin ücretlerine ilişkin olumsuz bir adım atılmıştır. Bu maddeyle stajyer öğrencinin alacağı ücret asgari ücretin net tutarının yüzde otuzundan az olamaz şeklinde iken madde ile asgari ücretin net tutarının yirmi ve üzerinde personel çalıştıran

işyerlerinde yüzde 30'undan, yirmiden az personel çalıştıran işyerlerinde yüzde 15'inden, aday çırak ve çırağa yaşına uygun asgari ücretin yüzde 30'undan aşağı ücret ödenemez hükmü ile değiştirilmiştir.

d) 3308 sayılı kanunun 18. Maddesinde yapılan değişiklikle 20 olan personel sayısı 10 a indirilerek, 10 ve daha fazla personel çalıştıran işletmelerde beceri eğitimi yaptırma zorunluluğu getirilmiştir.(Md. 62) böylece beceri eğitim ve staj yaptırılacak işletme sayısında artış sağlanmaya çalışılmıştır.

e) 3308 sayılı kanunun 18. Maddesinde bir diğer yapılan değişiklik ile işletmelerde beceri eğitimi yaptırmak zorunda olan fakat işletmelerinde mesleki eğitim yaptırmayan işletmelerden 10 kişi ve üzerinde personel çalıştıran işletmeler beceri eğitim yaptırmaması gereken her bir öğrenci için eğitim takvimi boyunca asgari ücretin üçte biri tutarında, 20 kişi ve üzerinde personel çalıştıran işletmeler ise asgari ücretin üçte ikisi tutarında saymanlık hesabına para yatırmak zorunda tutulmuşlardır. Böylece işyerinde beceri eğitimi yaptırmaması gerekirken yaptırmayan işletmelerden 20 kişi altında personel çalıştıran işletmelerin daha az mali bir yükümlülükle karşılaşması sağlanmıştır.

1.5.5. Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği

İşletmelerde yapılana beceri eğitimin uygulaması 07 Eylül 2013 tarihinde yayınlanan ortaöğretim kurumları yönetmeliğine göre gerçekleştirilmektedir. Bu yönetmeliğin sekizinci kısmı okulda ve işletmede yapılacak olan mesleki eğitim düzenlemektedir. Bu yönetmeliğin 121. Maddesi il istihdam ve mesleki eğitim kurulunca 3308 sayılı mesleki eğitim kanunu kapsamına alınan meslek alan/dallarında öğrenim gören öğrencilerin on ikinci sınıfta işletmelerde mesleki eğitim görmelerini esas tutmuştur. Her öğrencinin alan/dalın öğretim programlarındaki ilgili sınıf seviyesine ait iş, temrin, deney, proje ve hizmetin en az yüzde 80'ini yapmak ve uygulamalardan başarılı olmak zorundadır şeklinde ortaöğretim kurumlarındaki mesleki eğitimi düzenlemiştir.

İl ve ilçelerde oluşturulan işletme belirleme komisyonları öğretim programına uygun üretim ve hizmet yapılmasına, sağlık ve güvenlik koşullarına,

usta öğretici bulunması vb. kriterlere göre il ve ilçelerdeki iş yerlerini belirler. Okullarda oluşturulan komisyonlarda aynı kriterlerle hareket ederek öğrencilerin işletmelerde beceri eğitimi alacağı okulları belirlerler (Md. 141-142). Bu yönetmeliğin 143. Maddesi okullarda kurulan işletme belirleme komisyonlarının görüşleri doğrultusunda, ders yılının bittiği tarihten yeni ders yılının ikinci haftası bitene kadar okul müdürü, işletme yetkilisi ve öğrenci velisi arasında Bakanlıkça belirlenen örneğine uygun şekilde hazırlanmış olan işletmelerde mesleki eğitim sözleşmesi imzalanmasını öngörür. (Md. 143).

Ortaöğretim kurumları yönetmeliğinin 144. Maddesi işletmelerin mesleki eğitimle ilgili görev ve sorumluluklarını şu şekilde belirlemiştir;

a) İşletmede yapılacak olan mesleki eğitime katılacak öğrenci sayısının ve verilecek olan eğitiminin nasıl uygulanacağını belirleyen tutanağı okulda oluşturulmuş olan işletme belirleme komisyonu ile beraber imza altına alır ve tutanak altına alınmış bu eğitimi takvimine uygun bir şekilde yaptırır.

b) İşletmede yapılacak olan eğitimin işletme belirleme komisyonunca belirlenen departmanda veya kısımda yapılmasını sağlar.

c) Mesleki eğitim yapılacak alan-dalların herbiri için ayrı ayrı yapılacak eğitimden sorumlu olacak ustalık veya mesleki yeterliliğe sahip, iş pedagojisi eğitimi görmüş yeterli sayıda ve gerekli niteliklere sahip usta öğretici veya eğitici personel görevlendirir. Özel eğitime tabi olması gereken öğrenciler için okul ile işbirliği içinde gerekli tedbirleri işyerinde alır.

ç) Eğerki iş yerinde öğrencilerin eğitiminden sorumlu olacak yeterli niteliklere sahip yeterince usta öğretici veya eğitici personel bulunmuyorsa, öğrencilerin okullarıyla iletişime geçerek açılacak iş pedagojisi kurslarına ilgili personelin katılmasını sağlar.

d) Mesleki eğitimin iş yerinde yapılabilmesi için gerekli olan araç ve gereci temin eder.

e) İşletmelerde beceri eğitimi sözleşmesini okul müdürü, öğrenci veya velisi ile beraber imzalar.

f) Öğrencilerin staj faaliyetlerine devamsızlık ve izin durumlarını iki iş günü içinde elektronik ortamda veya yazılı olarak okul müdürlüğüne bildirir.

g) Öğrencilerin dönem içerisinde yapmış oldukları mesleki eğitime ait faaliyetlerin puan çizelgelerini, dönem sonundan beş gün önce kapalı zarf içinde okul müdürlüğüne teslim eder.

ğ) Öğrencinin tutmuş olduğu iş dosyasını, okul müdürlüğünün istemesi durumunda veya beceri sınavının yapılacağı tarihten önce döneme ait puan çizelgesiyle birlikte okul müdürlüğüne teslim eder.

h) 6331 sayılı iş sağlığı ve güvenliği kanunu çerçevesinde öğrencilerin meslek hastalıkları ve iş kazalarından korunması, tedavi ve teşhis için gerekli tedbirleri alır.

ı) Öğrencilerin okulda katılmaları gereken sınavları ile telafi eğitimi için belirtilen tarihlerde ücretli izin verir.

i) Öğrencilere yarıyıl ve yaz tatili boyunca bir ay ücretli izin verir.

j) Öğrencilere devamsızlıktan sayılmak ve devamsızlık süresini geçmemek kaydıyla, okul müdürlüğünün de görüşünü alarak mazerete dayalı olmak kaydıyla ücretsiz izin verir. Dolayısıyla mevcut yönetmeliğe dayanarak işyerleri öğrencilere kırk beş güne kadar izin verebilmektedir.

k) İşletmelerin beceri eğitim yaptırma zorunluluğu işletmede çalışan işçi sayısının 10 kişinin altına düşmesi durumunda ortadan kalkmaktadır. Fakat daha önceden staj eğitime alınmış öğrenci varsa o öğrencileri mezun oluncaya kadar o işletmede staj eğitime devam ettirir.

l) Öğretim programlarında bulunan fakat işletmedeki yetersizlikler dolayısıyla işlenemeyen konuların öğretim için okul ile işbirliği yapar.

m) İşletmelerde staj eğitim yapan öğrencilerin başarı, disiplin ve devamsızlık durumlarının izlenmesi, eğitimin planlı bir biçimde yürütülmesi, sorunların giderilmesi ve rehberlik yapması amacıyla koordinatörlük faaliyetiyle görevlendirilen öğretmene gerekli kolaylığı sağlar.

n) Belirlenen tarihlerde görevini yerine getirmeyen veya usulüne uygun olarak koordinatörlük faaliyetini yürütmeyen öğretmeni okul müdürlüğüne bildirir.

İşletmelerde beceri eğitimi, işletme yönetimi tarafından mesleki alanda görevlendirilen yeterli nitelik ve sayıdaki usta öğretici veya eğitici personelce yaptırılır. İşletmede beceri eğitiminin yaptırılmasından sorumlu olan eğitici personel veya usta öğreticinin kalitesinin gerçekleştirilen eğitim üzerinde çok

büyük önemi vardır. Ülkemizde ustalık ünvanını elde etmiş kişilere, işyerlerindeki beceri eğitimi sorumluluğunu alabilmelerini sağlayacak tutum ve davranışları kazandırmak amacıyla Usta Öğreticilik belgesi verilmektedir. Eğitici personel veya usta öğreticinin görevleri ise şu şekildedir (Md. 147).

a) Okul ve işletme yetkileri tarafından yapılan işletmelerde mesleki eğitimin uygulanması, geliştirilmesi, planlanması ve değerlendirilmesi ile ilgili toplantılara katılır.

b) Teorik konular da dikkate alınarak koordinatör öğretmen ders öğretmeniyle beraber işletmede yapılan mesleki eğitime ait planlar yapar ve işletmede mesleki eğitime başlanılan ilk hafta içinde planları işletme yetkilisiyle okul müdürünün onayına sunar.

c) Staj yapan öğrencilerin devamsızlık durumlarını izleyerek günü gününe işletme yetkilisine bildirir.

ç) Beceri eğitimi yapan öğrencilerin başarı veya başarısızlık durumlarını tespit ederek sonuçları işletme yetkilisine bildirir.

d) İlgili mevzuatlara uygun şekilde mesleki eğitimi yürütür, işletmelerdeki mesleki eğitimle ilgili işletme veya okulların yaptıkları hizmet içi eğitimlere katılır.

e) Staj faaliyetinin çalışma takvimine uygun şekilde yürütür.

f) Göreve gelememesi durumunda, özürünü zamanında işletme yetkililerine bildirir.

g) Öğrencinin staj yaptığı alanın ve dalın özelliğine uygun olarak yaptığı iş, temrin, proje hizmet veya deneyin değerlendirilmesini çizelge üzerinde yapar. Ayrıca bu değerlendirme çizelgesinde yer alacağı bir iş dosyası tutmasını sağlar.

ğ) Öğrenciye iş sağlığı, iş güvenliği, iş akışı, işleyiş ve işletme hakkında bilgi verir.

İşbirliğine dayalı eğitim programlarının (işletmelerde meslek eğitimi) yönetim ve yürütülmesinde temel sorumluluk koordinatör öğretmendedir. Programın başarısı büyük ölçüde özel beceriye sahip ve insan ilişkileri konusunda uzman olan bu elemana bağlıdır. Koordinatör öğretmen, işletmelerde meslek eğitiminden; işyeri tespiti, koordinasyonu, eğitimin planlanması ve takibi ile görevli kişidir (Gürol, 1997: 120). Koordinatör

öğretmenin genel olarak görev ve sorumluluklarını rehberlik, koordinasyon, izleme ve denetim olarak sayabiliriz. Staj faaliyetinin gerektiği şekilde yapılmasında en önemli faktörlerden birisi öğretmendir. Bundan dolayı okul ile işletme arasında aracı olarak gözüken koordinatör öğretmene ortaöğretim kurumları yönetmeliği birçok görev yüklemiştir. Bunlar (Md. 89);

a) Staj faaliyetlerinin düzenli ve planlı olarak yürütülmesini sağlamak amacıyla alınacak önlemleri belirlemek ve okul müdürlüğüne bildirmek.

b) Staj esnasında öğretim programlarının uygulanmasında ortaya çıkan sorunlar ve programlara yansıtılmasında yarar gördüğü hususları belirleyerek rapor hazırlamak ve hazırlamış olduğu raporu program geliştirme amacıyla kullanılması için okul müdürlüğüne vermek.

c) İşletmelerde beceri eğitimi gören öğrencilerin işlerle ilgili hazırlamak zorunda oldukları iş dosyasını kontrol eder.

d) Mesleki eğitim konusunda, işletme yetkilileriyle usta öğretici/eğitici personele rehberlikte bulunur.

e) Staj faaliyetinden sorumlu olduğu öğrencilerin devam, başarı ve disiplin durumunu takibi ederek iki iş günü içinde okul müdürlüğüne bilgi verir.

e) İşyerine uyum sağlayamayan veya özel eğitime ihtiyacı olan öğrencileri için okul ile işletme arasında aracı vazifesi görür, bu öğrencilere yapılacak uygulamaları takip eder, alınması gereken önlemler var ise bunları okul müdürlüğüne bildirir.

f) İşletme, okul ve öğrenci ya da velisi tarafından imza edilen sözleşmenin uygulanmasında ortaya çıkan sorunları tespit ederek okul müdürlüğüne bildirir.

g) İşletme yetkilisince döneme ait puan çizelgelerinin doldurularak dönem sona ermeden 5 gün önce okul müdürlüğüne teslim edilmesini sağlar.

ğ) İşyeri yetkilileri ve mezun olmuş öğrencilere mezunları izleme ve işe yerleştirme çalışmaları kapsamında ihtiyaç halinde anket uygular.

h) İşletmelerde yapılan mesleki eğitim kapsamında okul müdürünün vereceği diğer işleri yerine getirir.

İşletmelerde beceri eğitimi yapılacak işyerlerinin belirlenmesi, eğitimin koordinasyonu, planlanması, izlenmesi ve uygulanması amacıyla meslek

dersleri öğretmenleri arasından atanan bir müdür yardımcısı, okul müdürlüğünce koordinatör müdür yardımcısı olarak görevlendirilir. Ortaöğretim kurumları yönetmeliği koordinatör olarak görevlendirilen müdür yardımcısına yüklediği görevler ise şu şekildedir.(Md. 82);

a) İşletmelerde beceri eğitimi kapsamında yapılan mesleki eğitim uygulamasının düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla alınacak tedbirleri belirler ve okul müdürüne bildirir.

b) İşletmelerdeki eğitici personel ve usta öğreticinin hizmet içi eğitim alabilmesini sağlamak amacıyla işletme yönetiminin de fikrini alarak gerekli planlamayı yapar, hizmet içi eğitim programını hazırlar ve müdüre sunar.

c) Okullarda oluşturulan işletme belirleme komisyonunun çalışmalarına katılır.

ç) İşletmelerde beceri eğitimi yapan öğrencilerin sigorta ve devamsızlıkla ilgili iş ve işlemlerini yürütür.

e) Koordinatörlük faaliyetlerini yerine getiren öğretmenlerin okul yönetimine vermesi gereken formları takip eder, değerlendirir ve sorunlar konusunda okul müdürüne bilgi verir.

f) Koordinatörlük faaliyetlerinin yerine getirme ile ilgili alan öğretmenlerin görevlendirilmesinde o alana ait zümre öğretmenleriyle işbirliği yapar.

g) Okul müdürünce verilecek koordinatörlük görevinin gerektirdiği diğer sorumluluk ve görevleri yerine getirir.

İşletmeye giden öğrencilerin hem okulun hem de işletmenin birer elemanıdır. Bu nedenle hem okulun hem de işletmenin kurallarına uymak zorundadırlar. Bun kuralları şu şekilde sıralayabiliriz (Gürol, 1997: 118).

- a) İş disiplinine, ahlakına ve mesai saatlerine uymak
- b) İşyerlerindeki araç-gereç ve malzemelere zarar vermeden çalışmak
- c) Kılık ve kıyafetine, konuşmasına, davranışlarına, temizliğine dikkat etmek
- d) İşletmenin temizliğine dikkat etmek
- e) İş güvenliğine ve iş kazalarına dikkat etmek

f) Hasta olduğunda işyeri yetkilisine müracaat etmeli, izinsiz işyerinden ayrılmamak doktora giden öğrenci sonucu işyerine ve okula aynı gün bildirmek

g) İşyerinde sır olarak kalması gereken konulan dışarı çıkarmamak

h) İşyerinde başarılı olmanın karşılıklı menfaatlere dayandığını bilmek

i) İşyerinde personel ayırımı yapmadan görgü kurallarına, insan ilişkilerine dikkat etmek,

j) Dedikodu, laf götürme gibi kötü alışkanlıklardan kaçınmak

k) Mütevazı olmak.

l) Hem okulu hem de işyerinin bir elemanı olduğunu unutmamak. kendini üstün görmemek

m) Mesleği dışında verilen işleri de yerine getirmeye çalışmak.

n) Sigara gibi kötü alışkanlıklara itibar etmemek.

o) Disiplin cezalarının işletmede de geçerli olduğunu bilmek.

II. BÖLÜM

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİNDE STAJ YAPAN ÖĞRENCİLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM YOLLARINA İLİŞKİN ARAŞTIRMA

2.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Birey ve toplumların yaşamlarında eğitim ve iş büyük bir yer tutmaktadır. Bir toplulukta üretimin sağlanabilmesi, iş gücünün niteliğinin artırılması, iş ve eğitimin bir bütün olarak yürütülebilmesi için mesleki eğitime ihtiyaç vardır.

3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu temel alınarak İşletmelerde Beceri Eğitimi adı altında Milli Eğitim Bakanlığınca çıkarılan yönetmeliğe göre yapılan eğitimde öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara ilişkin çözüm yollarının oluşturulması araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Araştırmanın amacına uygun olarak ana problem şöyle ifade edilmiştir:

“3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu’na göre staj yapan öğrencilerin bu süreçte karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara ait çözüm yolları nelerdir?”

Ana probleme bağlı kalarak alt problemler ise şöyle ifade edilmiştir.

1- Mesleki ve Teknik liselerde işletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan problemlerde cinsiyet faktörü etkili midir?

2- Mesleki ve Teknik liselerde işletmelerde beceri eğitimi öğrencinin gelişimine katkı sağlamakta mıdır?

3- Mesleki ve Teknik liselerde işletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan problemlerde staj yapılan işletmeyi bulanlar yönünden anlamlı bir fark var mıdır?

4- İş yerlerinde verilen mesleki eğitimin niteliği işyerindeki eğitim sorumlusuna göre farklılık göstermekte midir?

5- İşletmelerde beceri eğitimi gören öğrenciler işyerinde sorun yaşamaları üzerinde koordinatörlük faaliyetinde bulunan öğretmenin işyerine düzenli gelip gelmemesi yönünden anlamlı bir fark ortaya çıkmakta mıdır? .

2.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Günümüzde mesleki bilgi ve beceriye sahip iş gücü ihtiyacı artmıştır. Bu durum, ülkemizde nitelikli iş gücü yetiştirmeyi amaçlayan mesleki ve teknik liselerin önemini de artırmıştır. Mesleki ve Teknik Liselerin nitelikli iş gücü üretebilmesi teorik eğitimin işletmelerde yapılan staj eğitimiyle en uygun şekilde yürütülebilmesi ile mümkün olacaktır. Çünkü staj eğitiminin, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri takip edebilen, bu gelişmeleri uygulayabilen, alanındaki her türlü bilgi ve beceriye sahip kalifiye iş gücü yetiştirilmesinde önemli bir yeri vardır.

Mesleki ve Teknik Lise öğrencilerinin, staj eğitimleri sırasında karşılaştıkları sorunların gerçekçi olarak tespit edilmesi ve bu sorunların çözüm yollarına ilişkin önerilerin sunulması suretiyle mesleki ve teknik eğitim alanında yapılacak olan çalışmalara katkıda bulunulacağı umulmaktadır.

2.3. SAYILTILAR

Ankete katılan öğrencilerin anket sorularını cevaplarken doğru bilgi verdikleri varsayılmıştır. Ayrıca araştırma kapsamında olan okullardaki öğrencilerin staj eğitiminde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerinin tüm mesleki ve teknik liselerde benzer olacağı varsayılmıştır.

2.4. SINIRLILIKLAR

1. Araştırma 2013-2014 öğretim yılında işletmelerde beceri eğitimi yapan öğrencileri kapsamaktadır.

2. Araştırma, İstanbul Güngören ilçesindeki 2013-2014 eğitim-öğretim yılında 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'na göre staj yapmakta olan 253 son sınıf öğrencisinin görüşleri ile sınırlandırılmıştır.

3. Elde edilen veriler geliştirilen anket formundaki sorularla sınırlıdır.

2.5. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini; İstanbul ili Güngören ilçesinde mesleki ve teknik liselerde 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'na göre staj yapan, son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise İstanbul ili Güngören ilçesinde bulunan Cemil Meriç Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Tuncay Azaphan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve İMKB Çok Programlı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde son sınıfta okumakta olan 253 öğrenciden oluşmaktadır.

Tablo 7. Araştırmaya Katılan Okullar

1	Cemil Meriç Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	113
2	İMKB Çok Programlı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	98
3	Tuncay Azaphan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	42
TOPLAM		253

2.6. VERİ TOPLAMA ARACININ HAZIRLANMASI

Araştırmanın temel veri kaynağını anketlerle toplanan veriler oluşturmaktadır. Anketler geliştirilmeden önce gerekli literatür taraması geniş çaplı yapılarak, elde edilmek istenen bilgiler oluşturulmuş, sonra uzman kişilerin görüşleri doğrultusunda anketler hazırlanmıştır. Anketteki sorular geliştirilirken İlknur Nayır'ın "Ticaret Meslek Lisesi Öğrencilerinin Staj Eğitiminden Beklentileri ve Staj Eğitimi Sırasında Karşılaştıkları Sorunlar" isimli yayınlanmamış yüksek lisans tezinden yararlanılmıştır. Veri toplamakta bir tür anket kullanılmıştır. Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Mesleki ve Teknik Liselerde öğrenim gören ve mesleki eğitimlerini işletmelerde gerçekleştiren öğrencilerin kişisel bilgilerini içeren 9 soru bulunmaktadır. Anket formunun ikinci bölümünde öğrencilerin staj faaliyetlerinde karşılaştıkları sorunlarla ilgili 23 soru, üçüncü bölümünde ise karşılaşılan sorunlara ilişkin çözüm yollarının değerlendirilmesi ile ilgili 15 soru bulunmaktadır.

2.7. VERİ TOPLAMA ARACININ GÜVENİRLİLİK ÇALIŞMASI

Araştırmada öğrencilerin işletmelerde beceri eğitiminde karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara ait çözüm yollarına ilişkin hazırlanan anket veri toplama aracı olarak kullanılmış olup bu anketin güvenilirlik çalışmaları aşağıda açıklanmıştır.

Tablo 8. Sorunlara İlişkin Düşüncelerin Güvenirlik Analizi

	Soru Silinirse Ortalama	Soru Silinirse Varyans	Düzeltilmiş Soru İlişkisi	Soru Silinirse Alfa
SORU 1	68,5149	141,918	,511	,779
SORU 2	69,6298	151,850	,154	,796
SORU 3	69,5830	145,509	,388	,785
SORU 4	69,6128	143,691	,409	,784
SORU 5	68,7277	139,361	,571	,775
SORU 6	68,2936	139,610	,636	,773
SORU 7	68,2553	141,849	,521	,779
SORU 8	69,7149	149,735	,164	,797
SORU 9	69,8383	149,965	,159	,798
SORU 10	68,6383	139,240	,524	,777
SORU 11	68,5191	138,533	,611	,773
SORU 12	68,8681	141,081	,475	,780
SORU 13	69,6298	151,850	,154	,796
SORU 14	69,0936	143,914	,412	,784
SORU 15	68,9149	151,172	,161	,796
SORU 16	68,2255	142,304	,522	,779
SORU 17	69,5617	140,384	,478	,779
SORU 18	69,7191	150,134	,155	,798
SORU 19	69,9191	149,596	,171	,797
SORU 20	69,7702	150,836	,131	,799
SORU 21	69,5489	152,103	,090	,802
SORU 22	69,3106	147,010	,270	,791
SORU 23	69,6000	141,609	,368	,786

Alfa = 0,795

Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda, oluşturulan ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu ortaya çıkmıştır. Tablo 7’de staj eğitimindeki

sorunlara ilişkin öğrencilerin belirttikleri görüşlerin güvenilirlik analizi görülmektedir. Güvenirlik katsayısı = 0,795 olarak bulunmuştur. Güvenirliği ve tutarlılığı bozan herhangi bir soruya rastlanmamıştır.

Tablo 9. Çözüm Yollarına İlişkin Güvenilirlik Analizi

	Soru Silinirse Ortalama	Soru Silinirse Varyans	Düzeltilmiş Soru İlişkisi	Soru Silinirse Alfa
ÖNERİ 1	53,0537	54,632	,382	,719
ÖNERİ 2	53,0455	57,222	,216	,734
ÖNERİ 3	52,9752	52,763	,424	,713
ÖNERİ 4	54,8471	58,777	,064	,755
ÖNERİ 5	54,5413	55,594	,204	,741
ÖNERİ 6	52,7603	53,868	,539	,707
ÖNERİ 7	52,5124	57,189	,306	,727
ÖNERİ 8	53,1405	52,179	,467	,709
ÖNERİ 9	52,8099	54,055	,446	,713
ÖNERİ 10	52,8636	53,380	,418	,714
ÖNERİ 11	52,9628	52,766	,488	,708
ÖNERİ 12	52,7645	53,708	,435	,713
ÖNERİ 13	53,9463	56,483	,155	,747
ÖNERİ 14	53,3512	55,349	,289	,728
ÖNERİ 15	52,8306	54,249	,482	,711

Alfa = 0,737

Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda, oluşturulan ölçeğin oldukça güvenilir olduğu görülmektedir. Tablo 8'de öğrencilerin staj eğitimi ile ilgili çözüm yollarına ilişkin belirttikleri görüşlerinin güvenilirlik analizi gösterilmiştir. Güvenirlik katsayısı =0,737 olarak bulunmuştur. Araştırmanın güvenilirlik ve tutarlılığını bozan bir soruya rastlanmamıştır.

2.8. VERİLERİN ANALİZİ

Anket formlarından elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) programına girilmiş, sorunlara ilişkin frekans tabloları oluşturulmuş, ayrıca sorunların birbiri ile bağlantıları irdelenmiştir.

2.9. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde toplanan verilerin, SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) programında analizi sonucunda elde edilen bulgulara ve bu bulgularla ilgili yorumlara yer verilmiştir.

2.9.1. Cinsiyete İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin %51,4'ünü kız, %48,6'sini ise erkek öğrencilerin oluşturduğu gözlenmiştir.

Tablo 10. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

CİNSİYET	SAYI	YÜZDE
KIZ	130	51,4
ERKEK	123	48,6
TOPLAM	253	100,0

2.9.2. Staj Eğitiminin Gerçekleştirildiği Sektöre İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan stajyer öğrencilerin %27,3'ünün kamuya ait işyerlerinde staj yaparken %72,7'si ise özel sektöre ait işyerlerinde staj yapmaktadır.

Tablo 11. Staj Eğitiminin Gerçekleştirildiği Sektöre İlişkin Dağılım

SEKTÖR	SAYI	YÜZDE
KAMU	69	27,3
ÖZEL	184	72,7
TOPLAM	253	100,0

2.9.3. Staj Eğitiminin Gerçekleştirildiği İşyerinin Seçim Şekline İlişkin Bulgular

Tablo 10 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin %29,6'lık bir bölümü staj eğitimini gerçekleştirdikleri kurumu ailesinin bulunduğu belirtmiştir. %24,9'u staj yaptığı işyerini okulunun, %21,3'ü kendisinin, %12,3'ü akrabasının %9,5'i arkadaşının bulunduğu görülmektedir.

Tablo 12. Staj Eğitiminin Gerçekleştirildiği İşyerinin Bulunma Şekline Ait Dağılım

İŞYERİNİN BULUNMA ŞEKLİ	SAYI	YÜZDE
OKUL	63	24,9
ARKADAŞIM	24	9,5
AİLEM	75	29,6
AKRABALARIM	31	12,3
KENDİM	53	21,3
DİĞER	6	2,4
TOPLAM	253	100,0

2.9.4. Staj Yapılan İşyeri Öğrenim Görünen Alanla İlgisine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin %59,7'si çalıştığı işyerinin öğrenim gördüğü alanla ilgili olmadığını %19 alanıyla ilgili bir işletmede çalıştığını %21,3'ü ise çalıştığı işyerinin kısmen öğrenim gördüğü alanla ilgili olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 13. Staj Yapılan İşyerinin Öğrenim Görülen Alanla İlgisine Ait Dağılım

İŞYERİNİN ÖĞRENİM GÖRDÜĞÜ ALANLA İLGİSİ	SAYI	YÜZDE
EVET	151	59,7
HAYIR	48	19,0
KISMEN	54	21,3
TOPLAM	253	100,0

2.9.5. İşyerinde Eğitimin Kim Tarafından Verildiğine Dair Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin %72,3' ü işyerinde staj eğitiminin eğitici personel veya usta öğretici tarafından verildiğini, %27,7'ise diğer personel tarafından eğitim verildiğini ifade etmiştir.

Tablo 12. İşyerinde Eğitimin Kim Tarafından Verildiğine Dair Bulgular

İŞYERİNDE EĞİTİMİN KİM TARAFINDAN VERİLİYOR	SAYI	YÜZDE
EĞİTİCİ PERSONEL-USTA ÖĞRETİCİ	183	72,3
DİĞER PERSONEL	70	27,7
TOPLAM	253	100,0

2.9.6. Ailelerin Aylık Net Gelirine Dair Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin aylık net gelirlerine ilişkin dağılım Tablo 13’de gösterilmiştir. Bu tabloya göre öğrencilerin %49’luk bir bölümünün ailelerinin aylık net gelirinin 1001-2000 TL arası olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin %24,9’u ailelerinin aylık geliri 2001-3000 TL arası, %17,8’i ailelerinin aylık gelirinin 1000 TL’den daha az ve %8,1’inin ailelerinin aylık geliri 3000 TL’nin üzerindedir.

Tablo 14. Katılımcıların Ailesinin Aylık Net Gelirine Ait Dağılım

Ailenin Aylık Net Geliri	SAYI	YÜZDE
1000 TL VE DAHA AZ	45	17,8
1001-2000 TL ARASI	124	49,0
2001-3000 TL ARASI	63	24,9
3000 TL ÜZERİ	21	8,3
TOPLAM	253	100,0

2.9.7. Staj Yapılan İşyerlerinde Çalışan İşçi Sayısı

Katılımcı öğrencilerin %59,3’ünün staj yaptığı işyerinde çalışanların sayısı 20 ve üzerinde iken %40,7sinin staj yaptığı işyerinde çalışanların sayısı 20’nin altındadır.

Tablo 15. Staj Yapılan İşyerinde Çalışan İşçi Sayısına Ait Dağılım

ÇALIŞAN İŞÇİ SAYISI	SAYI	YÜZDE
20 KİŞİDEN AZ	103	40,7
20 KİŞİ VE ÜSTÜNDE	150	59,3
TOPLAM	253	100,0

2.9.8. Alınan Ücrete Ait Bulgular

Katılımcı öğrencilerin % 46,2'si yasal olarak alması gereken ücretin üzerinde ücret aldığını, %36,8'i yasal olarak ödenmesi gereken ücreti aldığını ifade ederken %14,2'si yasal olarak ödenmesi gereken ücretin altında ücret ödendiğini, %2,8'i ise hiç ücret alamadan çalıştığını ifade etmiştir.

Tablo 16. Stajdan Alınan Ücrete Ait Dağılım

ALINAN ÜCRET MİKTARI	SAYI	YÜZDE
HİÇ ÖDENMİYOR	7	2,8
YASAL OLARAK ÖDENMESİ GEREKEN ÜCRETİN ALTINDA ÖDENİYOR	36	14,2
YASAL OLARAK ÖDENMESİ GEREKEN ÜCRET ÖDENİYOR	93	36,8
YASAL OLARAK ÖDENMESİ GEREKEN ÜCRETİN ÜZERİNDE ÖDENİYOR	117	46,2
TOPLAM	253	100,0

2.9.9. Katılımcıların Aile Bütçesine Katkılarına Ait Bulgular

Katılımcı öğrencilerin %60,1'i stajdan elde etmiş olduğu gelirden aile bütçesine katkıda bulunduğunu %39,9'u ise katkıda bulunmadığını belirtmiştir.

Tablo 17. Aile Bütçesine Yapılan Katkıya Ait Dağılım

ÖĞRENCİLERİN AİLE BÜTÇESİNE KATKISI	SAYI	YÜZDE
EVET	152	60,1
HAYIR	101	39,9
TOPLAM	253	100,0

2.9.10. Öğrencilerin Staj Eğitiminde Karşılaştıkları Sorunların Dağılımı

Öğrencilerin staj eğitiminden beklentilerine ait bulgular Tablo 17'de özetlenmiştir:

Tablo 18. Öğrencilerin Staj Süresince Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

SORUNLAR	HIÇ		AZ		ORTA		ÇOK		OLDUKÇA ÇOK		YANIT YOK		X	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1	İşyerinde usta öğretici/eğitici personelin bilgi ve becerisi işi öğretme konusunda yeterlidir.	13	5,1	21	8,3	53	20,9	77	30,4	89	35,2	-	-	3,82
2	İş yerinde temizlik çay vb. işlerde de çalışıyorum.	123	48,6	56	22,1	37	14,6	18	7,1	19	7,5	-	-	2,02
3	İş yerinden almış olduğum ücret benim için yeterlidir.	95	37,5	55	21,7	49	19,4	35	13,8	17	6,7	2	0,8	2,29
4	Okulda almış olduğum eğitimi işyerinde uygulama fırsatı bulabiliyorum	34	13,4	70	27,7	81	32	40	15,8	27	10,7	1	0,4	2,82
5	Staj yapmış olduğum yer iş hayatına atılmak için yetişmeme katkı sağlıyor.	21	8,3	26	10,3	59	23,3	76	30	71	28,1	-	-	3,59
6	Staj eğitimi, is disiplini ve is ahlakı kazanmama yardımcı oluyor.	11	4,3	14	5,5	34	13,4	85	33,6	108	42,7	-	-	4,05
7	Çalıştığım işyerinin fiziki şartlarından (sıcaklık, aydınlatma, gürültü, temizlik vb.) memnunum.	12	4,7	17	6,7	32	12,6	66	26,1	125	49,4	1	0,4	4,09
8	Haftanın 2 günü okulda olmam işyerine uyum sağlamamı etkiliyor.	83	32,8	37	14,6	69	27,3	26	10,3	36	14,2	2	0,8	2,58
9	Haftanın 3 günü işyerinde olmam okuldaki başarıyı etkiliyor.	90	35,6	45	17,8	56	22,1	30	11,9	32	12,6	-	-	2,48

10	İşyerindeki yöneticim bana diğer personele davrandığı gibi davranıyor.	26	10,3	21	8,3	36	14,2	81	32	88	34,8	1	0,4	3,73
11	Staj eğitimi, bana yeni bilgi ve beceriler kazandırıyor.	17	6,7	19	7,5	52	20,6	70	27,7	94	37,2	1	0,4	3,81
12	Staj eğitimini gerçekleştirdiğim işyerini bulmam kolay oldu.	38	15	44	17,4	51	20,2	59	23,3	61	24,1	-	-	3,24
13	İşyerinde yaptığım işler yorucudur.	42	16,6	57	22,5	102	40,3	27	10,7	23	9,1	2	0,8	2,72
14	İşyerimden izin almam kolay oluyor.	22	8,7	48	19	77	30,4	56	22,1	48	19	2	0,8	3,23
15	Staj eğitimi süresinin bir yıl olması iş hayatına hazırlık için yeterlidir.	15	5,9	40	15,8	80	31,6	53	20,9	64	25,3	1	0,4	3,44
16	İşyerindeki araç ve gereçleri kullanmama izin veriliyor.	12	4,7	13	5,1	29	11,5	71	28,1	127	50,2	1	0,4	4,14
17	İşyerinde kazandığım bilgi ve beceriler okuldaki başarıyı artırıyor.	60	23,7	48	19	69	27,3	41	16,2	34	13,4	1	0,4	2,76
18	Hafta sonu veya mesai saatleri dışında çalışmak zorunda kalıyorum.	83	32,8	37	14,6	69	27,3	26	10,3	36	14,2	2	0,8	2,58
19	İşletme çalışanları ile sorunlar yaşıyorum	90	35,6	65	25,7	36	14,2	30	11,9	32	12,6	-	-	2,40
20	İş yerinde sözlü hakarete uğruyorum	208	82,2	10	4	10	4	13	5,1	11	4,3	1	0,4	1,44
21	Koordinatör öğretmenim belli aralıklarla işletmeye geliyor.	66	26,1	43	17	54	21,3	40	15,8	47	18,6	3	1,2	2,83
22	Staj ile ilgili konularda öğretmenlerim tarafından yeterince bilgilendirildim.	37	14,6	49	19,4	71	28,1	49	19,4	46	18,2	1	0,4	3,07
23	Mezun olduktan sonra aynı iş yerinde çalışmaya devam etmek istiyorum.	87	34,4	32	12,6	49	19,4	35	13,8	49	19,4	1	0,4	2,71

Tablo 18 incelendiğinde öğrencilerin, işyerinde usta öğretici/eğitici personelin bilgi ve becerisi işi öğretme konusunda yeterlidir ifadesine % 5,1'i hiç, % 18,3'ü az, % 15,2'si orta seviyede, % 30,4'ü çok, % 35,2'si ise oldukça çok cevabını vermiştir. Öğrenci ortalamasına bakıldığında ise 3,82 ortalama ile işyerinde usta öğretici/eğitici personelin bilgi ve becerisi işi öğretme konusunda yeterlidir ifadesinin öğrenciler tarafından desteklendiği belirlenmiştir.

Öğrencilerin, iş yerinde temizlik, çay vb. işlerde çalışıyorum ifadesine % 48,6'sı hiç, %22,1'i az, % 14,6'sı orta düzeyde, % 7,1'i çok, % 18,4'ü ise

oldukça çok cevabını vermiştir. Öğrenci ortalamasına bakıldığında ise 2,02 ortalama ile nadiren de olsa bu tip işlerde çalıştıkları öğrenciler tarafından ifade edilmiştir.

Öğrencilerin, iş yerinden almış olduğum ücret benim için yeterlidir ifadesine %37,5'i hiç, %21,7'si az, %19,4'ü orta, %13,8'i çok, %6,7'si oldukça çok yanıtını vermiştir. Öğrenci ortalamasına bakıldığında ise 2,29 ortalama ile öğrencilerin verilen ücretleri sorun olarak ifade ettikleri tespit edilmiştir.

Öğrencilerin, okulda almış olduğum eğitimi işyerinde uygulama fırsatı bulabiliyorum ifadesine %13,4'ü hiç, %27,7'si az, %32'si orta, %15,8'i çok, %10,7'si oldukça çok yanıtını vermiştir. Öğrenci ortalamalarına bakıldığında ise 2,82 ortalama ile öğrencilerin okulda almış olduğu eğitimi işyerlerinde uygulama fırsatı bulamadıklarını tespit edilmiştir.

Öğrencilerin, staj yapmış olduğum yer iş hayatına atılmak için yetişmeme katkı sağlıyor ifadesine %8,3'ü hiç, %10,3'ü az, %23,3'ü orta, %30'u çok, %28,1'i oldukça çok yanıtını vermiştir. Öğrenci ortalamalarına bakıldığında ise 3,59 ortalama ile öğrencilerin staj yapmış olduğu yerin iş hayatına atılmak için yetişmelerine katkı sağladığını düşündükleri tespit edilmiştir.

Öğrencilerin, staj eğitimi iş disiplini ve iş ahlakı kazanmama yardımcı oluyor ifadesine %4,3'ü hiç, %5,5'i az, %13,4'ü orta, %33,6'sı çok, %42,7'si oldukça çok yanıtını vermiştir. Öğrenci ortalamalarına bakıldığında ise 4,05 ortalama ile öğrencilerin staj eğitiminin iş disiplini ve iş ahlakı kazanmalarına yardımcı olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir.

Öğrencilerin, çalıştığım işyerinin fiziki şartlarından (sıcaklık, aydınlatma, gürültü, temizlik vb.) memnunum ifadesine %4,7'si hiç, %6,7'si az, %12,6'sı orta, %26,1'i çok, %49,4'ü oldukça çok yanıtını vermiştir. Öğrenci ortalamalarına bakıldığında ise 4,09 ortalama ile öğrencilerin çalıştığı işyerinin fiziki şartlarından (sıcaklık, aydınlatma, gürültü, temizlik vb.) memnun oldukları belirlenmiştir.

Öğrencilerin, haftanın iki günü okulda olmam işyerine uyum sağlamamı etkiliyor ifadesine %32,8'i hiç, %14,6'sı az, %27,3'ü orta, %10,3'ü çok, %14,2'si oldukça çok yanıtını vermiştir. Öğrenci ortalamalarına bakıldığında ise 2,58

ortalama ile öğrencilerin haftanın iki günü okulda olmasının işyerlerine uyum sağlamalarını orta düzeyde etkilediği tespit edilmiştir.

Öğrencilerin, haftanın üç günü işyerinde olmam okuldaki başarımlı etkiliyor ifadesine %35,6'sı hiç, %17,8'i az, %22,1'i orta, %11,9'u çok, %12,6'sı oldukça çok yanıtını vermiştir. Öğrenci ortalamalarına bakıldığında ise 2,48 ortalama ile öğrencilerin haftanın üç günü işyerinde olmalarının okuldaki başarımlarını etkilediğini düşündükleri tespit edilmiştir.

Öğrencilerin, işyerindeki yöneticim bana diğer personele davrandığı gibi davranıyor ifadesine %10,3'ü hiç, %8,3'ü az, %14,2'si orta, %32'si çok, %34,8'i oldukça çok yanıtını vermiştir. Öğrenci ortalamalarına bakıldığında ise 3,73 ortalama ile öğrencilerin kendilerine işyerindeki yöneticinin diğer personele davrandığı gibi davrandığını düşündükleri tespit edilmiştir.

Öğrencilerin, staj eğitimi bana yeni bilgi ve beceriler kazandırıyor ifadesine %6,7'si hiç, %7,5'i az, %20,6'sı orta, %27,7'si çok, %37,2'si oldukça çok yanıtını vermiştir. Öğrenci ortalamalarına bakıldığında ise 3,81 ile öğrencilerin staj eğitiminin onlara yeni bilgi ve beceri kazandırdığını düşündükleri tespit edilmiştir.

Öğrencilerin, staj eğitimini gerçekleştirildiğim işyerini bulmam kolay oldu ifadesine %15'i hiç, %17,4'ü az, %20,2'si orta, %23,3'ü çok, %24,1'i oldukça çok yanıtını vermiştir. Öğrenci ortalamalarına bakıldığında ise 3,24 ortalama ile öğrencilerin staj eğitimini gerçekleştirecekleri işyerini bulmayı orta derecede bir sorun olarak gördükleri tespit edilmiştir.

Öğrencilerin, işyerinde yaptığım işler yorucudur ifadesine %16,6'sı hiç, %22,5'i az, %40,3'ü orta, %10,7'si çok, %9,1'i oldukça çok yanıtını vermiştir. Öğrenci ortalamalarına bakıldığında ise 2,72 ortalama ile öğrencilerin işyerinde yaptıkları işlerin yoruculuğunu orta düzeyde sorun olarak gördükleri tespit edilmiştir.

Öğrencilerin, işyerinden izin almam kolay oluyor ifadesine %8,7'si hiç, %19'u az, %30,4'ü orta, %22,1'i çok, %19'u oldukça çok yanıtını vermiştir. Öğrenci ortalamalarına bakıldığında ise 3,23 ortalama ile öğrencilerin işyerinde izin almayı orta düzeyde sorun olarak gördükleri tespit edilmiştir.

Öğrencilerin, staj eğitimi süresinin bir yıl olması iş hayatına hazırlık için yeterlidir ifadesine %5,9'u hiç, %15,8'i az, %31,6'sı orta, %20,9'u çok, %25,3'ü oldukça çok yanıtını vermiştir. Öğrenci ortalamalarına bakıldığında ise 3,44 ortalama ile staj eğitimi süresinin bir yıl olmasını orta düzeyde yeterli gördükleri tespit edilmiştir.

Öğrencilerin, işyerinde araç ve gereçleri kullanmama izin veriliyor ifadesine %4,7'si hiç, %5,1'i az, %11,5'i orta, %28,1'si çok, %50,2'i oldukça çok yanıtını vermiştir. Öğrenci ortalamalarına bakıldığında ise 4,14 ortalama ile öğrencilerin işyerinde araç ve gereçleri kullanmayı sorun olarak görmedikleri tespit edilmiştir.

Öğrencilerin, işyerinde kazandığım bilgi ve beceriler okuldaki başarıyı artırıyor ifadesine %23,7'si hiç, %19'u az, %27,3'ü orta, %16,2'si çok, %13,4'ü oldukça çok yanıtını vermiştir. Öğrenci ortalamalarına bakıldığında ise 2,76 ortalama ile öğrencilerin işyerinde kazandıkları bilgi ve becerileri okuldaki başarısını etkilemesini orta düzeyde sorun olarak gördükleri tespit edilmiştir.

Öğrencilerin, hafta sonu ve mesai saatleri dışında çalışmak zorunda kalıyorum ifadesine %32,8'i hiç, %14,6'sı az, %27,3'ü orta, %10,3'ü çok, %14,2'si oldukça çok yanıtını vermiştir. Öğrenci ortalamalarına bakıldığında ise 2,58 ortalama ile öğrencilerin hafta sonu ve mesai saatleri dışında çalışmayı orta düzeyde sorun olarak gördükleri tespit edilmiştir.

Öğrencilerin, işyerinde çalışanlar ile sorunlar yaşıyorum ifadesine %35,6'sı hiç, %25,7'si az, %14,2'ü orta, %11,9'u çok, %12,6'sı oldukça çok yanıtını vermiştir. Öğrenci ortalamalarına bakıldığında ise 2,40 ortalama ile öğrencilerin işyerinde çalışanlar ile yaşanan sorunları orta düzeyde yaşadıkları tespit edilmiştir.

Öğrencilerin, işyerinde sözlü hakarete uğruyorum ifadesine %82,2'si hiç, %4'ü az, %4'ü orta, %5,1'i çok, %4,3'ü oldukça çok yanıtını vermiştir. Öğrenci ortalamalarına bakıldığında ise 1,44 ortalama ile öğrencilerin işyerinde sözlü hakarete nadiren uğradığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin, koordinatör öğretmenim belli aralıklarla işletmeye geliyor ifadesine %26,1'i hiç, %17'si az, %21,3'ü orta, %15,8'i çok, %18,6'sı oldukça çok yanıtını vermiştir. Öğrenci ortalamalarına bakıldığında ise 2,83 ortalama ile

öğrencilerin koordinatör öğretmenlerin işletmeleri orta düzeyde ziyaret ettikleri tespit edilmiştir.

Öğrencilerin, staj ile ilgili konularda öğretmenleri tarafından yeterince bilgilendirildim ifadesine %14,6'sı hiç, %19,4'ü az, %28,1'i orta, %19,4'ü çok, %18,2'si oldukça çok yanıtını vermiştir. Öğrenci ortalamalarına bakıldığında ise 3,07 ortalama ile öğrencilerin staj ile ilgili konularda orta düzeyde bilgilendirildiklerini düşündükleri tespit edilmiştir.

Öğrencilerin, mezun olduktan sonra aynı işyerinde çalışmaya devam etmek istiyorum ifadesine %34,4'ü hiç, %12,6'sı az, %19,4'ü orta, %13,8'i çok, %19,4'ü oldukça çok yanıtını vermiştir. Öğrenci ortalamalarına bakıldığında ise 2,71 ortalama ile öğrencilerin mezun olduktan sonra aynı işyerinde çalışma isteklerini orta düzeyde gerçekleştiği tespit edilmiştir.

2.9.11. Öğrencilerin Staj Eğitiminde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri

Öğrencilerin staj eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin çözüm önerilerine ait bulgular Tablo 18'de özetlenmiştir.

Tablo 19. Öğrencilerin Çözüm Önerilerine İlişkin Cevaplarının Dağılımı

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ		KESİNLİKLE KATILMIYORUM		KATILMIYORUM		KARARSIZIM		KATILYORUM		KESİNLİKLE KATILYORUM		YANIT YOK		X
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1	Beceri eğitimine başlamadan önce stajyer öğrenciye uyum kursu verilerek stajla ilgili yeterli bilgi verilmelidir.	9	3,6	19	7,5	33	13	99	39,1	91	36	2	0,8	3,97
2	Stajyer öğrenci çalıştıracak işyerleri devlet tarafından desteklenmelidir.	9	3,6	14	5,5	42	16,6	94	37,2	93	36,8	1	0,4	3,98

3	Mesleği ile ilgili olmayan işyerlerine öğrenci gönderilmemelidir.	17	6,7	19	7,5	22	8,7	69	27,3	123	48,6	3	1,2	4,04
4	İş yerlerine öğrenciler not ortalamalarına göre dağıtılmalıdır.	106	41,9	66	26,1	34	13,4	24	9,5	23	9,1	-	-	2,17
5	Beceri eğitimi 5gün işyerinde olacak şekilde uygulanmalıdır.	83	32,8	55	21,7	55	21,7	25	9,9	35	13,8	-	-	2,50
6	Koordinatör öğretmenlerin öğrencilerle mutlaka işyerinde görüşmeleri sağlanmalıdır.	6	2,4	7	2,8	30	11,9	87	34,4	122	48,2	1	0,4	4,23
7	Öğrencilere verilen ücret artırılmalıdır.	5	2	8	3,2	14	5,5	59	23,3	166	65,6	1	0,4	4,48
8	İşyerlerinde çalışan personele stajyer öğrencilere nasıl davranılacağı ile ilgili seminer verilmelidir.	15	5,9	26	10,3	39	15,4	70	27,7	103	40,7	-	-	3,86
9	Staj eğitiminde başarılı olan öğrencilerin işyerlerinde kalabilmesine imkan tanınmalı	9	3,6	9	3,6	28	11,1	81	32	126	49,8	-	-	4,20
10	Gerektiği gibi staj yaptırmayan işyerleri tespit edilerek bir daha öğrenci gönderilmemelidir.	12	4,7	16	6,3	25	9,9	61	24,1	138	54,5	1	0,4	4,17
11	Staj eğitiminde sorumluluklarını yerine getirmeyen işletmelere yaptırım uygulanmalıdır.	12	4,7	11	4,3	37	14,6	82	32,4	111	43,9	-	-	4,06
12	Beceri eğitimi yapılan işyerlerinde personelin özel işlerini yaptırmaması yasaklanmalıdır	12	4,7	8	3,2	28	11,1	60	23,7	144	56,9	1	0,4	4,25
13	Staj 12. Sınıfta kesintisiz 1 yıl olarak uygulanmalıdır.	49	19,4	42	16,6	57	22,5	49	19,4	55	21,7	1	0,4	3,07
14	Koordinatör öğretmen işyerlerine sık gelmelidir.	18	7,1	23	9,1	58	22,9	84	33,2	70	27,7	-	-	3,65
15	Okulda öğrendiğim bilgileri işyerinde uygulayabilmem sağlanmalıdır.	6	2,4	8	3,2	28	11,1	98	38,7	112	44,3	1	0,4	4,19

Tablo 19 incelendiğinde öğrencilerin beceri eğitimine başlanmadan öğrenciye uyum kursu verilmelidir çözüm önerisine; %3,6'sı kesinlikle katılmıyorum, %7,5 katılmıyorum cevabı verirken %39,1'i katıldığını %36'sı kesinlikle katıldığını %13'lük bir grup ise kararsız kaldığını belirtmiştir. Öğrenci ortalamasına bakıldığında ise 3,97 ortalama ile öğrencilerin beceri eğitimine

başlamadan önce uyum kursu verilerek stajla ilgili bilgi verilmesi gerektiği önerisine katıldığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin, stajyer öğrenci çalıştıracak işyeri devlet tarafından desteklenmelidir çözüm önerisine; %3,6'sı ile kesinlikle katılmadığını %5,5'i katılmadığını, %37,2'si bu öneriye katıldığını, %36,8'i bu öneriye kesinlikle katıldığını %16,6'sı ise kararsız olduğunu belirtmiştir. Öğrenci ortalamasına bakıldığında 3,98 ortalama ile öğrencilerin stajyer öğrenci çalıştıran işyerlerinin devlet tarafından desteklenmesi önerisine olumlu yaklaştığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin, mesleği ile ilgili olmayan işyerlerine öğrenci gönderilmemelidir çözüm önerisine; %6,7'si kesinlikle katılmadığını %7,5'i katılmadığını %8,7'si kararsız olduğunu belirtirken %27,3'ü gönderilmemesi gerektiğini %48,6'sı ise kesinlikle mesleki alanla ilgili olmayan işyerlerine öğrenci gönderilmemesi gerektiğini belirtmiştir. Katılımcı öğrencilerin vermiş olduğu cevapların ortalamasına bakıldığında 4,04 ortalama ile öğrencilerin bu öneriye yüksek oranda katıldıkları tespit edilmiştir.

Öğrencilerin, iş yerlerine öğrenciler not ortalamalarına göre dağıtılmalıdır çözüm önerisine; %41,9'u ile kesinlikle katılmadığını %26,1'i katılmadığını %13,4'ü bu çözüm önerisine karşı kararsız olduğunu belirtirken %9,5'i katıldığını, %9,1'i ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Öğrenci cevaplarının ortalamasının %2,17 olduğu dikkate alındığında iş yerlerine öğrencilerin not ortalamasına göre dağıtılması çözüm önerisine öğrencilerin katılmadığı ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin, beceri eğitimi 5 gün işyerinde olacak şekilde uygulanmalıdır çözüm önerisine; %32,8'i kesinlikle katılmadığını, %21,7'si katılmadığını %21,7'si kararsız kaldığını belirtirken %9,9 bu çözüm önerisine katıldığını %13,8'i kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Öğrenci cevaplarının ortalamasının %2,50 olduğu düşünüldüğünde beceri eğitiminin 5 gün işyerinde olacak şekilde düzenlenmesine öğrencilerin genelinin olumlu bakmadıkları tespit edilmiştir.

Katılımcı öğrencilere sorulan koordinatör öğretmenin öğrencilerle mutlaka iş yerinde görüşmeleri sağlanmalıdır çözüm önerisine öğrencilerin %2,4'ü kesinlikle katılmadığını, %2,8 katılmadığını, %11,9'u kararsız olduğunu belirtirken %34,4'ü bu öneriye katıldığını, %48,2 koordinatör öğretmenin

mutlaka iş yerinde öğrencilerle görüşmesi gerektiği önerisine kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Öğrenci cevap ortalamalarının %4,23 olduğu düşünüldüğünde öğrencilerin bu çözüm önerisine yüksek oranda olumlu baktıkları söylenebilir.

Öğrencilerin verilen ücret artırılmalıdır çözüm önerisine; %2'si kesinlikle katılmadığını, %3,2'si katılmadığını, %5,5'i kararsız olduğunu belirtirken %23,3'ü verilen ücretlerin artırılması gerektiğini %65,6'sı ise kesinle verilen ücretlerin artırılması gerektiğini belirtmiştir. Öğrencilerin ortalamasına bakıldığında ise öğrencilerin 4,48 ortalama ile verilen ücretlerin artırılması önerisine yüksek oranda katıldığı belirlenmiştir.

Öğrencilerin işyerlerinde çalışan personele stajyer öğrenciye nasıl davranılacağı ile ilgili seminer verilmelidir çözüm önerisine; %5,9'u kesinlikle katılmadığını, %10,3 katılmadığını, %15,4'ü bu öneriye karşı kararsız olduğunu belirtirken %27,7'si seminer verilmesi gerektiğini %40,7'si ise kesinle bu çözüm önerisine katıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin bu öneriye vermiş oldukları cevapların ortalamasının ise 3,86 olduğu düşünüldüğünde öğrencilerin işyerinde çalışan personele stajyer öğrencilere nasıl davranılacağı ile ilgili seminer verilmelidir önerisine katıldığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin staj eğitiminde başarılı olan öğrencilerin işyerinde kalabilmesine imkan sağlanmalıdır çözüm önerisine; %3,6'sı kesinlikle katılmadığını, %3,6'sı katılmadığını, %11,1'i ise bu öneriye karşı kararsız kaldıklarını belirtirken %32'si başarılı öğrencilerin staj sonrası işyerlerinde kalabilmesine imkan tanınmalıdır önerisine katıldığı %49,8'inin ise kesinlikle katıldığı belirlenmiştir. Öğrenci cevaplarının ortalaması 4,20 olması dolayısıyla öğrencilerin genelinin bu öneriyi yüksek oranda katıldığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin gerektiği gibi staj yaptırmayan işyerinin tespit edilerek bir daha bu işyerlerine öğrenci gönderilmemesi önerisine; %4,7'si kesinlikle katılmadığını, %6,3'ü katılmadığını, %9,9'u bu öneriye karşı kararsız kaldığını belirtirken %24,1'i katıldığını, %54,5'i ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin bu soruya verdiği cevapların ortalaması 4,17 olduğu düşünüldüğünde öğrencilerin yüksek oranda bu öneriye katıldığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin sorumluluklarını yerine getirmeyen işyerlerine yaptırım uygulanmalı önerisine; %4,7'si kesinlikle katılmıyorum, %4,3'ü katılmıyorum, %14,6'sı kararsızım şeklinde cevaplamakla birlikte %32,4'i yaptırım uygulanması gerektiğini, %43,9'u ise kesinlikle bu öneriye katıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin 4,07 ortalama ile sorumlulukların yerine getirmeyen işletmelere yaptırım uygulanmalı önerisine yüksek oranda katıldığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin beceri eğitimi yapılan işyerlerinde personelin özel işlerini yaptırması yasaklanmalı çözüm önerisine; %4,7'si kesinlikle katılmıyorum, %3,2'si katılmıyorum, %11,1'i ise kararsız olduğunu belirtirken %23,7'si yasaklanması gerektiğini %56,9'u kesinlikle yasaklanması gerektiğini belirtmiştir. Öğrenci cevaplarının ortalamasına bakıldığında ise 4,25 ortalama ile öğrencilerin beceri eğitimi yapılan işyerlerinde personelin özel işlerini yaptırması yasaklanmalı çözüm önerisine yüksek oranda katıldığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin staj son sınıfta kesintisiz 1 yıl olarak uygulanmalı önerisine; %19,4'ü kesinlikle katılmıyorum, %16,6'sı katılmıyorum, %22,5'i kararsız olduğunu belirtirken %19,4'ü 1 yıl şeklinde uygulanması gerektiği fikrine katıldığını, %21,7'si kesinlikle staj eğitiminin son sınıfta 1 yıl olarak uygulanması gerektiğini belirtmiştir. Öğrencilerin cevaplarının ortalamasına bakıldığında ise 3,07 ile staj eğitiminin son sınıfta kesintisiz 1 yıl olarak uygulanması önerisine orta düzeyde katıldıkları tespit edilmiştir.

Öğrenciler koordinatör öğretmen işyerine sık gelmeli çözüm önerisine; %7,1 ile kesinlikle katılmadığını, %9,1 ile katılmadığını, %22,9'u kararsız olduğunu belirtirken %33,2'si koordinatör öğretmenin işyerine sık gelmesi gerektiğini, %27,7'si ise kesinlikle bu öneriye katıldığını belirtmiştir. Öğrenci ortalamasına bakıldığında ise 3,65 ortalama ile öğrencilerin koordinatör öğretmenin işyerine sık gelmesi gerektiğini desteklediği ortaya çıkmıştır..

Öğrencilerin okulda öğrendiğim bilgileri işyerinde uygulayabilmem sağlanmalıdır önerisine; %2,4'ü kesinlikle katılmadığını, %3,2'si katılmadığını %11,1 kararsız olduğunu belirtmiş %38,7'si kesinlikle katıldığını, %44,3'ü okulda öğrendiğim bilgiler işyerinde kesinlikle uygulayabilmenin sağlanması gerektiğini belirtmiştir. Öğrencilerin cevap ortalamasına bakıldığında ise 4,19 ile öğrencilerin bu öneriye yüksek derecede katıldığı tespit edilmiştir.

2.9.12. Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğine İlişkin Görüşlerinin T-Testi Sonuçları

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre, staj süresince karşılaştıkları sorunlar ölçeğine ilişkin verdikleri cevaplar arasında hesaplanmış farkların önemli olup olmadığına dair t testi sonuçları 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29 no'lu tablolarda yer verilmiştir.

Tablo 20. Okulda Almış Olduğum Eğitimi İşyerinde Uygulama Fırsatı Bulabiliyorum İfadesinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Okulda almış olduğum eğitimi işyerinde uygulama fırsatı bulabiliyorum.	N	X	Ss	T	Sd	P
Kız	129	3,02	1,19	2,77	249	0,006
Erkek	123	2,61	1,12			

Tablo 20 incelendiğinde okulda almış olduğum eğitimi işyerinde uygulama fırsatı bulabiliyorum sorusunun cinsiyet değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını test etmek üzere uygulanan t-testi sonucunda bulunan değer 0,05 anlam düzeyinde 0,05'den küçük çıktığından dolayı cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuç incelendiğinde okulda almış olduğum eğitimi işyerinde uygulama fırsatı bulabiliyorum sorusuna, işletmelerde beceri eğitimi yapan kız öğrenciler daha fazla katılmışlardır. Başka bir deyişle; işletmelerde beceri eğitimi yapan kız öğrenciler, işletmelerde beceri eğitimi yapan erkek öğrencilerden daha fazla işyerlerinde okulda almış oldukları eğitimi uygulama fırsatı bulabilmişlerdir.

Tablo 21. Staj Yapmış Olduğum Yer İş Hayatına Atılmak İçin Yetişmeme Katkı Sağlıyor İfadesinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Staj yapmış olduğum yer iş hayatına atılmak için yetişmeme katkı sağlıyor.	N	X	Ss	T	Sd	P
Kız	130	3,80	1,13	2,89	249	0,004
Erkek	123	3,36	1,28			

Tablo 21 incelendiğinde staj yapmış olduğum yer iş hayatına atılmak için yetişmeme katkı sağlıyor sorusunun cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek üzere uygulanan t-testi sonucunda bulunan değer 0,05 anlam düzeyinde 0,05'den küçük çıktığından dolayı cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuç incelendiğinde staj yapmış olduğum yer iş hayatına atılmak için yetişmeme katkı sağlıyor sorusuna, işletmelerde beceri eğitimi yapan kız öğrenciler daha fazla katılmışlardır. Başka bir deyişle; işletmelerde beceri eğitimi yapan kız öğrenciler, işletmelerde beceri eğitimi yapan erkek öğrencilerden daha fazla stajın onları iş hayatına hazırladığını düşünmektedir.

Tablo 22. Öğrencilerin Staj Eğitimi, İş Disiplini Ve İş Ahlakı Kazanmama Yardımcı Oluyor İfadesinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Staj eğitimi, is disiplini ve is ahlakı kazanmama yardımcı oluyor.	N	X	Ss	T	Sd	P
Kız	129	4,27	0,90	3,35	249	0,01
Erkek	122	3,82	1,20			

Tablo 22 incelendiğinde staj eğitimi, is disiplini ve is ahlakı kazanmama yardımcı oluyor sorusunun cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek üzere uygulanan t-testi sonucunda bulunan değer 0,05 anlam düzeyinde 0,05'den küçük çıktığından dolayı cevaplar arasında

anamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuç incelendiğinde staj eğitimi, is disiplini ve is ahlakı kazanmama yardımcı oluyor sorusuna, işletmelerde beceri eğitimi yapan kız öğrenciler daha fazla katılmışlardır. Başka bir deyişle; işletmelerde beceri eğitimi yapan kız öğrenciler, işletmelerde beceri eğitimi yapan erkek öğrencilerden daha fazla iş ahlakı ve iş disiplini verdiğini düşünmektedir.

Tablo 23. Haftanın Üç Günü İşyerinde Olmam Okuldaki Başarımı Etkiliyor İfadesinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Haftanın 3 günü işyerinde olmam okuldaki başarımı etkiliyor.	N	X	Ss	T	Sd	P
Kız	130	2,25	1,37	-2,69	249	0,007
Erkek	123	2,72	1,39			

Tablo 23 incelendiğinde haftanın 3 günü işyerinde olmam okuldaki başarımı etkiliyor sorusunun cinsiyet değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını test etmek üzere uygulanan t-testi sonucunda bulunan değer 0,05 anlam düzeyinde 0,05'den küçük çıktığından dolayı cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuç incelendiğinde haftanın 3 günü işyerinde olmam okuldaki başarımı etkiliyor sorusuna, işletmelerde beceri eğitimi yapan erkek öğrenciler daha fazla katılmışlardır.

Tablo 24. Staj Eğitimi Gerçekleştirdiğim İşyerini Bulmam Kolay Oldu İfadesinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Staj eğitimi gerçekleştirdiğim işyerini bulmam kolay oldu.	N	X	Ss	T	Sd	P
Kız	130	3,50	1,32	3,20	249	0,002
Erkek	123	2,95	1,39			

Tablo 24 incelendiğinde staj eğitimini gerçekleştirdiğim işyerini bulmam kolay oldu sorusunun cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek üzere uygulanan t-testi sonucunda bulunan değer 0,05 anlam düzeyinde 0,05'den küçük çıktığından dolayı cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç incelendiğinde staj eğitimini gerçekleştirdiğim işyerini bulmam kolay oldu sorusuna, işletmelerde beceri eğitimi yapan kız öğrenciler daha fazla katılmışlardır. Başka bir deyişle; işletmelerde beceri eğitimi yapan kız öğrenciler, işletmelerde beceri eğitimi yapan erkek öğrencilerden daha kolay iş yeri bulabildiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 25. İşyerimden İzin Almam Kolay Oluyor İfadesinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

İşyerimden izin almam kolay oluyor.	N	X	Ss	T	Sd	P
Kız	129	3,45	1,11	2,97	249	0,03
Erkek	122	3,00	1,27			

Tablo 25 incelendiğinde işyerimden izin almam kolay oluyor sorusunun cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek üzere uygulanan t-testi sonucunda bulunan değer 0,05 anlam düzeyinde 0,05'den küçük çıktığından dolayı cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç incelendiğinde işyerimden izin almam kolay oluyor sorusuna, işletmelerde beceri eğitimi yapan kız öğrenciler daha fazla katılmışlardır. Başka bir deyişle; işletmelerde beceri eğitimi yapan kız öğrenciler, işletmelerde beceri eğitimi yapan erkek öğrencilerden daha kolay izin alabildiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 26. İşyerindeki Araç Ve Gereçleri Kullanmama İzin Veriliyor İfadesinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

İşyerindeki araç ve gereçleri kullanmama izin veriliyor.	N	X	Ss	T	Sd	P
Kız	129	4,51	0,68	3,10	249	0,003
Erkek	122	3,74	1,32			

Tablo 26 incelendiğinde işyerindeki araç ve gereçleri kullanmama izin veriliyor sorusunun cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek üzere uygulanan t-testi sonucunda bulunan değer 0,05 anlam düzeyinde 0,05'den küçük çıktığından dolayı cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuç incelendiğinde işyerindeki araç ve gereçleri kullanmama izin veriliyor, işletmelerde beceri eğitimi yapan kız öğrenciler daha fazla katılmışlardır. Başka bir deyişle; işletmelerde beceri eğitimi yapan kız öğrenciler, işletmelerde beceri eğitimi yapan erkek öğrencilerden daha kolay işyerindeki araç ve gereçleri kullanabildiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 27. İşletme Çalışanları İle Sorunlar Yaşıyorum İfadesinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

İşletme çalışanları ile sorunlar yaşıyorum	N	X	Ss	T	Sd	P
Kız	130	2,20	1,36	-2,39	249	0,017
Erkek	123	2,61	1,41			

Tablo 27 incelendiğinde işletme çalışanları ile sorunlar yaşıyorum sorusunun cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek üzere uygulanan t-testi sonucunda bulunan değer 0,05 anlam düzeyinde 0,05'den küçük çıktığından dolayı cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç incelendiğinde işletme çalışanları ile sorunlar

yaşıyorum sorusuna, işletmelerde beceri eğitimi yapan erkek öğrenciler daha fazla katılmışlardır. Başka bir deyişle; işletmelerde beceri eğitimi yapan kız öğrenciler, işletmelerde beceri eğitimi yapan erkek öğrencilerden daha az işyerinde çalışanlarla sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 28. İş Yerinde Sözlü Hakarete Uğruyorum İfadesinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

İş yerinde sözlü hakarete uğruyorum	N	X	Ss	T	Sd	P
Kız	130	1,23	0,72	-3,37	249	0,001
Erkek	122	1,68	1,32			

Tablo 28 incelendiğinde iş yerinde sözlü hakarete uğruyorum sorusunun cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek üzere uygulanan t-testi sonucunda bulunan değer 0,05 anlam düzeyinde 0,05'den küçük çıktığından dolayı cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuç incelendiğinde iş yerinde sözlü hakarete uğruyorum sorusuna, işletmelerde beceri eğitimi yapan erkek öğrenciler daha fazla katılmışlardır. Başka bir deyişle; işletmelerde beceri eğitimi yapan erkek öğrenciler, işletmelerde beceri eğitimi yapan kız öğrencilere göre daha fazla işyerinde sözlü hakarete uğradıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 29. Staj İle İlgili Konularda Öğretmenlerim Tarafından Yeterince Bilgilendirildim İfadesinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Staj ile ilgili konularda öğretmenlerim tarafından yeterince bilgilendirildim.	N	X	Ss	T	Sd	P
Kız	129	3,24	1,25	2,11	249	0,035
Erkek	123	2,89	1,34			

Tablo 29 incelendiğinde staj ile ilgili konularda öğretmenlerim tarafından yeterince bilgilendirildim sorusunun cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek üzere uygulanan t-testi sonucunda bulunan değer 0,05 anlam düzeyinde 0,05'den küçük çıktığından dolayı cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuç incelendiğinde staj ile ilgili konularda öğretmenlerim tarafından yeterince bilgilendirildim sorusuna, işletmelerde beceri eğitimi yapan kız öğrenciler daha fazla katılmışlardır. Başka bir deyişle; işletmelerde beceri eğitimi yapan kız öğrenciler, işletmelerde beceri eğitimi yapan erkek öğrencilere göre daha fazla stajla ilgili bilgilendirildiklerini belirtmişlerdir.

2.9.13. Staj Yapılan Sektöre Göre Öğrencilerin Staj Süresince Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğine İlişkin Görüşlerinin t Testi Sonuçları

Staj yapılan sektöre göre öğrencilerin staj süresince karşılaştıkları sorunlar ölçeğine ilişkin verdikleri cevaplar arasında hesaplanmış farkların önemli olup olmadığına dair t testi sonuçları 30, 31, 32 no'lu tablolarda verilmiştir.

Tablo 30. Staj İle İlgili Konularda İşyerinde Usta Öğretici/Eğitici Personelin Bilgi Ve Becerisi İşi Öğretme Konusunda Yeterlidir İfadesinin Sektör Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

İşyerinde usta öğretici/eğitici personelin bilgi ve becerisi işi öğretme konusunda yeterlidir.	N	X	Ss	T	Sd	P
Kamu Sektörü	69	3,49	1,27	-2,82	249	0,005
Özel Sektör	184	3,94	1,08			

Tablo 30 incelendiğinde işyerinde usta öğretici/eğitici personelin bilgi ve becerisi işi öğretme konusunda yeterlidir sorusunun sektör değişkenine göre

farklılaşp farklılaşmadığını test etmek üzere uygulanan t-testi sonucunda bulunan değer 0,05 anlam düzeyinde 0,05'den küçük çıktığından dolayı cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuç incelendiğinde işyerinde usta öğretici/eğitici personelin bilgi ve becerisi işi öğretme konusunda yeterlidir sorusuna, işletmelerde beceri eğitimi yapan öğrencilerden özel sektörde çalışanlar daha fazla katılmışlardır. Başka bir deyişle; özel sektörde staj yapan öğrenciler, kamu sektöründe staj yapan öğrencilere göre daha fazla usta öğretici ya da eğitici personelin işi öğretme konusunda yeterliliğini belirtmişlerdir.

Tablo 31. İşyerindeki Yöneticim Bana Diğer Personele Davrandığı Gibi Davranıyor İfadesinin Sektör Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

İşyerindeki yöneticim bana diğer personele davrandığı gibi davranıyor.	N	X	Ss	T	Sd	P
Kamu Sektörü	69	3,62	1,40	-2,34	249	0,02
Özel Sektör	183	3,88	1,23			

Tablo 31 incelendiğinde işyerindeki yöneticim bana diğer personele davrandığı gibi davranıyor sorusunun sektör değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını test etmek üzere uygulanan t-testi sonucunda bulunan değer 0,05 anlam düzeyinde 0,05'den küçük çıktığından dolayı cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuç incelendiğinde işyerindeki yöneticim bana diğer personele davrandığı gibi davranıyor sorusuna, işletmelerde beceri eğitimi yapan öğrencilerden özel sektörde çalışanlar daha fazla katılmışlardır. Başka bir deyişle özel sektörde staj yapan öğrenciler, kamu sektöründe staj yapan öğrencilere göre daha fazla işyerlerinde diğer personelle aynı tutulduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 32. İşyerinde Yaptığım İşler Yorucudur İfadesinin Sektör Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

İşyerinde yaptığım işler yorucudur.	N	X	Ss	T	Sd	P
Kamu Sektörü	69	2,49	1,07	-2,03	249	0,043
Özel Sektör	182	2,81	1,15			

Tablo 32 incelendiğinde işyerinde yaptığım işler yorucudur sorusunun sektör değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek üzere uygulanan t-testi sonucunda bulunan değer 0,05 anlam düzeyinde 0,05'den küçük çıktığından dolayı cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuç incelendiğinde işyerinde yaptığım işler yorucudur sorusuna, işletmelerde beceri eğitimi yapan öğrencilerden özel sektörde çalışanlar daha fazla katılmışlardır. Başka bir deyişle özel sektörde staj yapan öğrenciler, kamu sektöründe staj yapan öğrencilere göre daha fazla işyerlerinde yaptıkları işlerin yorucu olduğunu belirtmişlerdir.

2.9.14. İşyerini Bulana Göre Öğrencilerin Staj Süresince Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğine İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Sonuçları

Öğrencilerin işyerini bulana göre, staj süresince karşılaştıkları sorunlar ölçeğine ilişkin verdikleri cevaplar arasında hesaplanmış farkların önemli olup olmadığına dair t testi sonuçları 33, 34, 35, 36 no'lu tablolarda yer verilmiştir.

Tablo 33. Okulda Almış Olduğum Eğitimi İşyerinde Uygulama Fırsata Bulabiliyorum İfadesinin Staj Yerini Bulan Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Sonuçları

f, X, Ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Okul	63	3,55	1,22	Grup içi	51,496	5	10,299	8,59	0,002
Arkadaşım	24	2,50	1,21						
Ailem	75	2,77	1,19	Grup dışı	294,821	246	1,198		
Akrabalarım	31	2,64	0,83						
Kendim	53	2,35	0,87	Toplam	346,317	251			
Diğer	6	2,16	0,40						
Toplam	252	2,82	1,17						

Tablo 33 incelendiğinde, öğrencilerin Okulda almış olduğum eğitimi işyerinde uygulama fırsatı bulabiliyorum ifadesinin işyerini bulan kişi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey testi yapılmış ve test sonuçları tablo 33'de verilmiştir.

Tablo 34. Okulda Almış Olduğum Eğitimi İşyerinde Uygulama Fırsatı Bulabiliyorum İfadesinin Staj Yerini Bulan Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Yapılan Tukey Testi Sonuçları

(I) KIMBULDU	(J) KIMBULDU	Mean Difference (I-J)	Std. Hata	P
OKUL	ARKADAŞIM	1,05556*	,26260	,001
	AİLEM	,78222*	,18709	,001
	AKRABALARIM	,91039*	,24017	,003
	KENDİM	1,19706*	,20405	,000
	DİĞER	1,38889*	,46772	,038
ARKADAŞIM	OKUL	-1,05556*	,26260	,001
	AİLEM	-,27333	,25674	,895
	AKRABALARIM	-,14516	,29765	,997
	KENDİM	,14151	,26935	,995
	DİĞER	,33333	,49968	,985
AİLEM	OKUL	-,78222*	,18709	,001
	ARKADAŞIM	,27333	,25674	,895
	AKRABALARIM	,12817	,23375	,994
	KENDİM	,41484	,19645	,285
	DİĞER	,60667	,46446	,781
AKRABALARIM	OKUL	-,91039*	,24017	,003
	ARKADAŞIM	,14516	,29765	,997
	AİLEM	-,12817	,23375	,994
	KENDİM	,28667	,24753	,856
	DİĞER	,47849	,48827	,924
KENDİM	OKUL	-1,19706*	,20405	,000
	ARKADAŞIM	-,14151	,26935	,995
	AİLEM	-,41484	,19645	,285
	AKRABALARIM	-,28667	,24753	,856
	DİĞER	,19182	,47155	,999
DİĞER	OKUL	-1,38889*	,46772	,038
	ARKADAŞIM	-,33333	,49968	,985
	AİLEM	-,60667	,46446	,781
	AKRABALARIM	-,47849	,48827	,924
	KENDİM	-,19182	,47155	,999

Tablo 34 incelendiğinde öğrencilerin okulda almış olduğu eğitimi işyerinde uygulama fırsatı bulabiliyorum ifadesinin öğrencilerin bölüm değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası yapılan Tukey testi sonucunda; okul tarafından bulunan iş yerlerinin aile, arkadaş, akraba, öğrencinin kendisi ve diğer yollarla bulunan işyerleri arasında istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Başka bir deyişle, okul tarafından bulunulan iş yerlerinde aile, akraba, arkadaş, kendisi ve diğer yollarla bulunan işyerlerinde çalışan öğrencilere göre daha fazla okulda almış olduğu eğitimi uygulama fırsatı bulabilmektedir.

Tablo 35. Staj Eğitimini Gerçekleştirdiğim İşyerini Bulmam Kolay Oldu İfadesinin Staj Yerini Bulan Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Sonuçları

f, X, Ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	S d	Kareler Ort.	F	P
Okul	63	2,95	1,31	Grup içi	49,155	5	9,831	5,58	0,000
Arkadaşım	24	2,87	1,29						
Ailem	75	3,89	1,13	Grup dışı	435,137	247	1,762		
Akrabalarım	31	2,83	1,57						
Kendim	53	3,01	1,46	Toplam	484,292	252			
Diğer	6	3,66	1,21						
Toplam	252	3,24	1,38						

Tablo 35 incelendiğinde, öğrencilerin Staj eğitimini gerçekleştirdiğim işyerini bulmam kolay oldu ifadesinin işyerini bulan kişi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans

(ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey testi yapılmış ve test sonuçları tablo 36'da verilmiştir.

Tablo 36. Staj Eğitimini Gerçekleştirdiğim İşyerini Bulmam Kolay Oldu İfadesinin Staj Yerini Bulan Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Yapılan Tukey Testi Sonuçları

(I) KIMBULDU	(J) KIMBULDU	Mean Difference (I-J)	Std. Hata	P
OKUL	ARKADAŞIM	,07738	,31838	1,000
	AİLEM	-,94095(*)	,22683	,001
	AKRABALARIM	,11367	,29119	,999
	KENDİM	-,06614	,24614	1,000
	DİĞER	-,71429	,56708	,807
ARKADAŞIM	OKUL	-,07738	,31838	1,000
	AİLEM	-1,01833(*)	,31128	,015
	AKRABALARIM	,03629	,36088	1,000
	KENDİM	-,14352	,32562	,998
	DİĞER	-,79167	,60582	,781
AİLEM	OKUL	,94095(*)	,22683	,001
	ARKADAŞIM	1,01833(*)	,31128	,015
	AKRABALARIM	1,05462(*)	,28340	,003
	KENDİM	,87481(*)	,23688	,004
	DİĞER	,22667	,56312	,999
AKRABALARIM	OKUL	-,11367	,29119	,999
	ARKADAŞIM	-,03629	,36088	1,000
	AİLEM	-1,05462(*)	,28340	,003
	KENDİM	-,17981	,29909	,991
	DİĞER	-,82796	,59198	,728
KENDİM	OKUL	,06614	,24614	1,000
	ARKADAŞIM	,14352	,32562	,998
	AİLEM	-,87481(*)	,23688	,004
	AKRABALARIM	,17981	,29909	,991
	DİĞER	-,64815	,57117	,866
DİĞER	OKUL	,71429	,56708	,807
	ARKADAŞIM	,79167	,60582	,781
	AİLEM	-,22667	,56312	,999
	AKRABALARIM	,82796	,59198	,728
	KENDİM	,64815	,57117	,866

Tablo 36 incelendiğinde staj eğitimini gerçekleştirdiğim işyerini bulmam kolay oldu ifadesinin öğrencilerin bölüm değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası yapılan Tukey testi sonucunda; aile tarafından bulunan iş yerlerinin okul, arkadaş akraba ve öğrenci tarafından bulunan işyerleri arasında istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Başka bir deyişle, aile tarafından bulunulan iş yerlerinde akraba, arkadaş, aile ve kendisi tarafından bulunan işyerlerinde çalışan öğrencilere göre daha kolay işyeri bulabilmektedir. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

2.9.15. İşletmelerde Beceri Eğitimi Gören Öğrenciler İşyerinde Sorun Yaşamaları Üzerinde Koordinatörlük Faaliyetinde Bulunan Öğretmenin İşyerine Düzenli Gelip Gelmemesi Yönünden Anlamlı Bir Fark Ortaya Çıkıp Çıkmadığının Tek Yönlü Varyans (ANOVA) İle İncelenmesi

Tablo 37. Koordinatör Öğretmenlerin İşyerlerine Gitmesinin Öğrencilerin İşyerlerinde Sorun Yaşaması Üzerinde Etkileyip Etkilemediğini Gösteren Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Sonuçları

f, X, Ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Hiç	66	2,46	1,44	Grup içi	14,484	4	3,621	1,871	0,116
Az	43	2,69	1,40						
Orta	54	2,48	1,35	Grup dışı	474,080	245	1,935		
Çok	40	1,90	1,10						
Oldukça Çok	47	2,42	1,54	Toplam	488,564	259			
Toplam	253	2,41	1,40						

Tablo 37 incelendiğinde, koordinatör öğretmenin işyerlerine gitmesine göre öğrencilerin işyerlerinde çalışanlarla ilgili sorun yaşayıp yaşamamasının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık ortaya çıkmadığı görülmüştür. Dolayısıyla koordinatör öğretmenlerin işyerlerine gitmesinin öğrencilerin işyerlerinde çalışanlarla sorun yaşaması üzerinde bir etkisi olmadığı ifade edilebilir.

2.9.16. İşletmede Beceri Eğitimi Uygulamasını Kimin Yaptığına Göre Öğrencilerin Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğine İlişkin Görüşlerinin T-Testi Sonuçları

Tablo 38. Staj Yapmış Olduğum Yer İş Hayatına Atılmak İçin Yetişmeme Katkı Sağlıyor İfadesinin Beceri Eğitimi Uygulamasını Kimin Yaptığı Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Staj Yapmış Olduğum Yer İş Hayatına Atılmak İçin Yetişmeme Katkı Sağlıyor	N	X	Ss	T	Sd	P
Eğitici Personel/Usta öğretici	183	2,98	1,16	5,23	250	0,005
Diğer personel	69	2,11	1,19			

Tablo 38 incelendiğinde, staj yapmış olduğum yer iş hayatına atılmak için yetişmeme katkı sağlıyor ifadesinin beceri eğitim uygulamasını yaptıran kişi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek üzere uygulanan t-testi sonucunda bulunan değer 0,05 anlam düzeyinde 0,05'den küçük çıktığından dolayı cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuç incelendiğinde staj yapmış olduğum yer iş hayatına atılmak için yetişmeme katkı sağlıyor ifadesine, işletmelerde beceri eğitimi yapan öğrencilerden eğitici personel-usta öğretici ile çalışanlar diğer personel tarafından eğitim görenlere göre daha fazla katılmışlardır.

Tablo 39. Öğrencilerin İşyerinde Usta Öğretici/Eğitici Personelin Bilgi Ve Becerisi İş Öğretme Konusunda Yeterlidir İfadesinin Beceri Eğitimi Uygulamasını Kimin Yaptırdığı Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

İşyerinde usta öğretici/eğitici personelin bilgi ve becerisi işi öğretme konusunda yeterlidir	N	X	Ss	T	Sd	P
Eğitici Personel/Usta öğretici	183	4,13	0,91	7,80	250	0,001
Diğer personel	70	3,01	1,29			

Tablo 39 incelendiğinde, işyerinde usta öğretici/eğitici personelin bilgi ve becerisi işi öğretme konusunda yeterlidir ifadesinin beceri eğitim uygulamasını yaptıran kişi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek üzere uygulanan t-testi sonucunda bulunan değer 0,05 anlam düzeyinde 0,05'den küçük çıktığından dolayı cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuç incelendiğinde işyerinde usta öğretici/eğitici personelin bilgi ve becerisi işi öğretme konusunda yeterlidir ifadesine, işletmelerde beceri eğitimi yapan öğrencilerden eğitici personel-usta öğretici ile çalışanlar diğer personel tarafından eğitim görenlere göre daha fazla katılmışlardır. Diğer bir ifadeyle staj yapan öğrencilerden usta öğretici/eğitici personel ile çalışanlar çalıştıkları kişinin işi öğretme konusunda daha yeterli olduğunu düşünmektedir.

Tablo 40. Staj Eğitimi, İş Disiplini Ve İş Ahlakı Kazanmama Yardımcı Oluyor İfadesinin Beceri Eğitimi Uygulamasını Kimin Yaptırdığı Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Staj eğitimi, is disiplini ve is ahlakı kazanmama yardımcı oluyor	N	X	Ss	T	Sd	P
Eğitici Personel/Usta öğretici	182	4,34	0,78	7,704	250	0,000
Diğer personel	70	3,28	1,36			

Tablo 40 incelendiğinde işyerinde staj eğitimi, is disiplini ve is ahlakı kazanmama yardımcı oluyor ifadesinin beceri eğitim uygulamasını yaptıran kişi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek üzere uygulanan t-testi sonucunda bulunan değer 0,05 anlam düzeyinde 0,05'den küçük çıktığından dolayı cevaplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuç incelendiğinde staj eğitimi, is disiplini ve is ahlakı kazanmama yardımcı oluyor ifadesine, işletmelerde beceri eğitimi yapan öğrencilerden eğitici personel-usta öğretici ile çalışanlar diğer personel tarafından eğitim görenlere göre daha fazla katılmışlardır. Diğer bir ifadeyle staj yapan öğrencilerden usta öğretici/eğitici personel ile çalışanlar iş disiplini ve iş ahlakı kazanmasına daha yeterli olduğunu düşünmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Tablo 12 incelendiğinde öğrencilerin birçok şekilde işyeri bulduğu ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda tablo 33 ve 34 incelendiğinde öğrencinin okul tarafından yerleştirildiği işyerlerinde okulda almış olduğu eğitimi uygulama fırsatını daha fazla bulabildiği tespit edilmiştir. Tablo 35 ve 36 incelendiğinde öğrencilerin en kolay aileleri aracılığıyla işyeri buldukları tespit edilmiş, okul aracılığıyla işyeri bulmakta zorlandıkları ortaya çıkmıştır. İşletmelerde beceri eğitiminin gerçekleştirileceği işyerinin belirlenmesi amacıyla il, ilçe ve okullarda kurulan işyeri belirleme komisyonlarının aktif bir şekilde çalışması sağlanmalı ve öğrencinin muhakkak okulun yönlendirdiği işyerlerinde eğitim görmesi gerekmektedir.

Tablo 13 incelendiğinde öğrencilerin bir kısmının eğitim gördükleri alanlar dışında staj yaptıkları belirlenmiştir. Staj uygulamalarının yapılacağı iş yerlerinin okulda verilen eğitim kapsamında mal veya hizmet üreten olması dikkat edilmelidir. Ayrıca öğrenciler için hazırlanan gelişim tablosunun uygulanabilir olduğu işyerleri seçilmelidir.

Tablo 16 incelendiğinde öğrencilerin büyük bir bölümünün yasal olarak alması gereken ücreti veya daha fazlasını aldığı görülmektedir. Fakat buna rağmen tablo 18'de görüldüğü üzere öğrencilerin çok büyük bir bölümünün almış olduğu ücret yeterli görmediği ortaya konmuştur. Dolayısıyla 6111 sayılı kanun ile tekrardan düzenlenen stajyer öğrencinin alacağı ücret günümüz şartlarına uygun bir seviyeye çıkarılmalıdır. Ayrıca öğrencinin diğer personelin yararlandığı sosyal haklardan yararlanmasının sağlanması konusunda da tedbirler alınmalıdır. Böylelikle stajyer öğrencilerin işverenler tarafından ucuz işgücü olarak görülmesi de engellenebilir.

Araştırmada öğrencilerin okulda edinilen bilgileri işyerlerinde uygulamakta zorlandıkları tespit edilmiştir. Öğrenciler kendi mesleki alanları dışındaki işyerlerinde staj faaliyetinde bulunmamalıdır. Ayrıca okulda alınan eğitim günümüz bilgi ve teknolojisi ile eşzamanlı olarak yürütülmeli iş dünyasının gerisinde kalması önlenmelidir.

Çalışmada kız ve erkek öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar açısından farklılıklar olduğu ortaya çıkmıştır. Tablo 20 incelendiğinde kız öğrencilerin

okulda almış oldukları eğitimi işyerinde daha fazla uygulama fırsatı bulabildiği tespit edilmiştir. 21, 22, 23 no'lu tablolar incelendiğinde kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre staj faaliyetlerine yönelik algılarının daha olumlu olduğu anlaşılmaktadır. Tablo 24 incelendiğinde kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha kolay işyeri bulabildikleri anlaşılmıştır. Tablo 25, 26 incelendiğinde kız öğrencilerin işyerlerinden daha kolay izin aldıkları ve işyerindeki araçları daha rahat kullanabildikleri ortaya çıkarılmıştır. Tablo 27, 28 incelendiğinde kız öğrencilerin işletme çalışanlarıyla daha az sorun yaşadıkları ve daha az hakarete uğradıkları tespit edilmiştir. Tablo 29 incelendiğinde kız öğrencilerin koordinatör öğretmenler tarafından yeterince bilgilendirildiği ifadesine daha çok katıldıkları ortaya çıkmıştır. Kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında oluşan bu farklılıklar kız öğrencilerin daha sağlıklı iletişim kurmasına ve çalışma hayatında kız öğrencilere pozitif bir ayrımcılığın yapılmasına bağlanabilir.

Çalışmada koordinatör öğretmenin öğrencilerin staj yaptıkları işyerlerine düzenli gitmesiyle öğrencinin işyerinde sorun yaşamaması arasında bir anlamlılık bulunamamıştır. Ancak koordinatör öğretmen sorumlu olduğu öğrenci ve işyeri grubuyla iletişim içerisinde olmalı, öğrenciyi ve işvereni staj faaliyetiyle ilgili bilgilendirmelidir. Ayrıca koordinatör öğretmen gelişim tablosunun uygulanmasını kontrol etmeli, öğrenciye ait not ve devamsızlık durumunu takip etmelidir. İşyerinde öğrencilerle yüz yüze görüşmeler yapmalıdır. Tabi bunların yapılabilmesi için koordinatör öğretmenin yapacağı denetim faaliyetiyle ilgili ülke genelinde bir bütünlük sağlanmalı ve her öğretmene düşen stajyer öğrenci sayısı makul bir seviyeyi geçmemelidir.

Tablo 30 da görüldüğü üzere özel sektörde staj yapan öğrencilerin işi öğrenme, iş hayatına uyum sağlama konusunda kamu sektöründe çalışan öğrencilere göre staj faaliyetine daha pozitif baktıkları belirlenmiştir. Fakat tablo 32 incelendiğinde özel sektörde çalışan öğrencilerin kamu sektöründe çalışan öğrencilere göre işyerlerinde daha fazla yoruldukları tespit edilmiştir.

Tablo 39 incelendiğinde eğitici personel veya usta öğretici gözetiminde eğitim gören öğrencilerin diğer personellerden eğitim alan öğrencilere göre çalıştıkları kişinin bilgi, becerisini daha yeterli buldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca tablo 38 ve 40 incelendiğinde eğitici personel veya usta öğretici gözetiminde

çalışan öğrencilerin staj faaliyetinin yetiştirmelerine katkı sağlaması, iş disiplini ve iş ahlakı edinmeleri konusunda diğer personelle çalışan öğrencilere göre olumlu yönde ayrıştıkları tespit edilmiştir. Bundan dolayı işyerlerine gönderilecek olan öğrencilerin mutlaka eğitici personel veya usta öğretici gözetiminde çalışmasının sağlanması gerekmektedir.

Tablo 19 incelendiğinde sorunlara ilişkin verilen çözüm yollarına ait önerilerden öğrenciler not ortalamasına göre işyerlerine dağıtılmalıdır ve staj işyerlerinde haftanın beş günü olacak şekilde uygulanmalıdır önerilere hariç diğer önerilere yüksek oranda katıldıkları tespit edilmiştir.

Öğrenciye beceri eğitimine başlamadan önce iş hayatı ve staj faaliyeti konusunda bilgilendirici bir uyum kursu verilmeli böylece staj eğitimi başlamadan önce ortaya çıkabilecek sorunların önüne geçilmelidir.

Öğrencinin işyerinde eğitiminden sorumlu olacak personel başta olmak üzere işyeri çalışanlarına staj faaliyeti ve stajyer öğrenciye davranış biçimleri ile ilgili seminer verilmelidir. Böylece işletme çalışanlarında stajyerin bir işletme çalışanından çok eğitim alan bir öğrenci olduğuna ait farkındalık yaratılmalıdır.

Beceri eğitiminin gerçekleştirildiği işyerlerinde stajyer öğrencinin personelin özel işlerinde kullanılması yasaklanmalı, işletme dışında herhangi bir işe gönderilmesi belirli kurallara bağlanmalıdır.

Yükümlülüklerini yerine getirmeyen işletmelere yasal yaptırımlar uygulanmalıdır. Böylece yapılan eğitim faaliyetinin işyerleri için keyfiyet olarak algılanması engellenebilir.

Ders yılının son haftasında uygulanan işletmelerde beceri eğitimi dersine ait sınav dönemlik olarak yapılmalı, böylelikle öğrencinin beceri eğitiminde eksik kalan yönleri tespit edilerek bu eksikliklerin işletme veya okulda tamamlanmasına olanak sağlanmalıdır.

Okul, işyeri, meslek odaları ilişkileri geliştirilmeli belli aralıklarla işverenlere konferans ve seminer verilmelidir.

Haftanın üç günü işyerine gitmek ve iki gün okula gelmek öğrencilerde adaptasyon konusunda sorun yaratmaktadır. Öğrencinin son sınıfta birinci dönem okula gelmesi ikinci dönem staj faaliyetinde bulunması şeklinde bir uygulama denenebilir.

Öğrencinin iş yerinin farklı birimlerinde rotasyon uygulanarak çalışması sağlanmalı, böylelikle farklı birimlerde farklı beceriler elde etmesine imkan verilmelidir.

İşverenlerin stajyer öğrenci çalıştırması çeşitli teşviklerle özendirilmeli ve aynı zamanda iyi bir denetim mekanizması ile yapılan staj çalışmaları denetlenmelidir.

Çalışma sonuçları incelendiğinde işletmelerde beceri eğitimi düzenleyen 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu'nun günümüz dünyasının ihtiyaçlarına tam anlamıyla cevap veremediği ortaya çıkmaktadır. Ayrıca 3308 sayılı kanun kapsamında uygulamayı düzenlemek amacıyla çıkartılmış olan Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinin işletmelerde beceri eğitimiyle ilgili maddelerinin günümüz iş ve eğitim dünyasının gereksinimleri göz önünde bulundurularak tekrar düzenlenmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- ADIGÜZEL, Oktay Cem, “Meslek Liseleri – İşletme İşbirliğince Yürütülen Meslek Öğretimine Farklı Bir Bakış Açısı: Yapı Eğitiminde Fransa Örneği”, **Milli Eğitim Dergisi**, sayı:167, sayfa 256-268, 2005.
- AKKUTAY, Ülker; **Türkiye’de Çıraklık Eğitimi**, Ankara, Erek Ofset, 1991.
- ALKAN, Cevat, DOĞAN, Hıfzı, SEZGİN, İlhan; **Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları**, İstanbul, Alkım Yayınları, 1998.
- AYKAÇ, Necdet; “Türkiye’de ve Bazı Avrupa Birliği Ülkelerinde Meslekî Teknik Eğitim (Almanya, Fransa, İsviçre, İspanya, Yunanistan Örneği)”, **Milli Eğitim Dergisi**, Ankara, sayı:155-156. Sayfa: 47-64, 2002.
- BAŞARAN, Ethem İbrahim; **Eğitime Giriş**, Ankara, Gül Yayınevi, 1996
- DEMİR, Engin, ŞEN H. Şenay; “Cumhuriyet Dönemi Mesleki Ve Teknik Eğitim Reformları”, **Ege Eğitim Dergisi**, Sayı:2, sayfa 39-59
- DOĞAN, Hıfzı, ULUSOY, Ayten, HACIOĞLU, Fatma; **Okul Sanayi İlişkileri Okuldan İş Hayatına Geçiş**, Ankara, Önder Matbaacılık, 1997
- EYMEN, U. Erman; SPSS Kullanım Kılavuzu, **İstatistik Merkezi Yayını**, No:1, Ekim-2007
- Gürol, Mehmet, **Okul Sanayi İşbirliği**, Pegem Yayınları, Ankara, 1997.
- NAYIR, İlknur; **Ticaret Meslek Lisesi Öğrencilerinin Staj Eğitiminden Beklentileri Ve Staj Eğitimi Sırasında Karşılaştıkları Sorunlar**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2006.
- ŞİMŞEK, Ali; “Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılması”, **TÜSİAD**, Yayın No: TÜSİAD-T/99-2/252, Şubat 1999.
- TİSK, “Türkiye’de ve Dünyada Mesleki Eğitim”, **TİSK İnceleme Yayını**, No:20, Ankara, 1997.
- UÇAR, Canan, ÖZERBAŞ, Mehmet Arif; “Mesleki ve Teknik Eğitimin Dünyadaki ve Türkiye’deki Konumu”, **Eğitim Öğretim Araştırmaları Dergisi**, Sayı:2, Mayıs-2013.
- YÖRÜK, Sinan, DİKİCİ, Abdullah, UYSAL, Ahmet; “Türkiye’de Bilgi Toplumu Ve Mesleki Eğitim”, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, sayı:2, sayfa 299-312, Temmuz-2002.

Çıracak, Kalfa ve Ustalık Kanunu, Türkiye Büyük Millet Meclisi,

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc061/kanuntbmmc061/kanuntbmmc06102089.pdf (Erişim Tarihi:10.10.2014)

Mesleki Eğitim Kanunu, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı,

<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/3.html> (Erişim Tarihi:22.08.2014)

Mesleki ve Teknik Eğitim Programları ve Öğretim Materyalleri, T.C Milli

Eğitim Bakanlığı, <http://www.megep.meb.gov.tr/> (Erişim Tarihi:06.10.2014)

İnsan Kaynaklarının Mesleki Eğitim Yoluyla Geliştirilmesi Projesi, T.C. Milli

Eğitim Bakanlığı, <http://ikmep.meb.gov.tr/> (Erişim Tarihi:06.10.2014)

Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı,

http://mevzuat.meb.gov.tr/html/ortaogr kurumyon_0/ortaogr kurumyon_1.html

(Erişim Tarihi:03.09.2014)

Projeler-Protokoller, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim

Genel Müdürlüğü, <http://mtegm.meb.gov.tr/> (Erişim Tarihi:06.10.2014)

Resmi İstatistikler, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı,

<http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64> (Erişim Tarihi:08.10.2014)

Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Kalitesini Geliştirme Projesi, TC Milli

Eğitim Bakanlığı, <http://metek.meb.gov.tr/> (Erişim Tarihi:06.10.2014)

652 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname, T.C. Başbakanlık Mevzuatı

Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110914-1.htm>

(Erişim Tarihi:06.09.2014)

6111 Sayılı Kanun, T.C. Maliye Bakanlığı Gelirler İdaresi Başkanlığı,

http://www.gib.gov.tr/fileadmin/mevzuatek/6111_sayili_kanun_www/6111kanun.html

(Erişim Tarihi:29.08.2014)

4702 Sayılı Kanun, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı,

<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/197.html> (Erişim Tarihi:28.08.2014)

II. BÖLÜM: SORUNLARLA İLGİLİ BİLGİLER

Aşağıdaki ifadelere ilişkin size en uygun seçeneğe "X" koyarak işaretleyiniz.	HİÇ	AZ	ORTA	ÇOK	OLDUKÇA ÇOK
a) İşyerinde usta öğretici/eğitici personelin bilgi ve becerisi işi öğretme konusunda yeterlidir.					
b) İş yerinde temizlik çay vb. işlerde de çalışıyorum.					
c) İş yerinden almış olduğum ücret benim için yeterlidir.					
d) Okulda almış olduğum eğitimi işyerinde uygulama fırsatı bulabiliyorum					
e) Staj yapmış olduğum yer iş hayatına atılmak için yetismeme katkı sağlıyor.					
f) Staj eğitimi, iş disiplini ve iş ahlakı kazanmama yardımcı oluyor.					
g) Çalıştığım işyerinin fiziki şartlarından (sıcaklık, aydınlatma, gürültü, temizlik vb.) memnunum.					
h) Haftanın 2 günü okulda olmam işyerine uyum sağlamamı etkiliyor.					
ı) Haftanın 3 günü işyerinde olmam okuldaki başarıyı etkiliyor.					
i) İşyerindeki yöneticim bana diğer personele davrandığı gibi davranıyor.					
j) Staj eğitimi, bana yeni bilgi ve beceriler kazandırıyor.					
k) Staj eğitimini gerçekleştirdiğim işyerini bulmam kolay oldu.					
l) İşyerinde yaptığım işler yorucudur.					
m) İşyerimden izin almam kolay oluyor.					
n) Staj eğitimi süresinin bir yıl olması iş hayatına hazırlık için yeterlidir.					
o) İşyerindeki araç ve gereçleri kullanmama izin veriliyor.					
ö) İşyerinde kazandığım bilgi ve beceriler okuldaki başarıyı artırıyor.					
p) Hafta sonu veya mesai saatleri dışında çalışmak zorunda kalıyorum.					
r) İşletme çalışanları ile sorunlar yaşıyorum					
s) İş yerinde sözlü hakarete uğruyorum					
t) Koordinatör öğretmenim belli aralıklarla işletmeye geliyor.					
u) Staj ile ilgili konularda öğretmenlerim tarafından yeterince bilgilendirildim.					
ü) Mezun olduktan sonra aynı iş yerinde çalışmaya devam etmek istiyorum.					

III. BÖLÜM: ÇÖZÜM ÖNERİLERİ İLE İLGİLİ BİLGİLER

Aşağıdaki ifadelere ilişkin size en uygun seçeneğe "X" koyarak işaretleyiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
a) Beceri eğitimine başlamadan önce stajyer öğrenciye uyum kursu verilerek stajla ilgili yeterli bilgi verilmelidir.					
b) Stajyer öğrenci çalıştıracak işyerleri devlet tarafından desteklenmelidir.					
c) Mesleği ile ilgili olmayan işyerlerine öğrenci gönderilmemelidir.					
d) İş yerlerine öğrenciler not ortalamalarına göre dağıtılmalıdır.					
e) Beceri eğitimi 5gün işyerinde olacak şekilde uygulanmalıdır.					
f) Koordinatör öğretmenlerin öğrencilerle mutlaka işyerinde görüşmeleri sağlanmalıdır.					
g) Öğrencilere verilen ücret artırılmalıdır.					
h) İşyerlerinde çalışan personele stajyer öğrencilere nasıl davranılacağı ile ilgili seminer verilmelidir.					
ı) Staj eğitiminde başarılı olan öğrencilerin işyerlerinde kalabilmesine imkan tanınmalı					
i) Gerektiği gibi staj yaptırmayan işyerleri tespit edilerek bir daha öğrenci gönderilmemelidir.					
j) Staj eğitiminde sorumluluklarını yerine getirmeyen işletmelere yaptırım uygulanmalıdır.					
k) Beceri eğitimi yapılan işyerlerinde personelin özel işlerini yaptırması yasaklanmalıdır					
l) Staj 12. Sınıfta kesintisiz 1 yıl olarak uygulanmalıdır.					
m) Koordinatör öğretmen işyerlerine sık gelmelidir.					
n) Okulda öğrendiğim bilgileri işyerinde uygulayabilmem sağlanmalıdır.					

Staj eğitimiyle ilgili olarak yaşadığınız sorunlar ve görüşleriniz varsa maddeler halinde lütfen belirtiniz.

.....

.....

.....

.....

EK-2: MESLEKİ EĞİTİM SÖZLEŞMESİ

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI İŞLETMELERDE MESLEK EĞİTİMİ SÖZLEŞMESİ			
Ö ğ r e n c i n i n			
Adı Soyadı		Numarası	
T.C. Kimlik No .		Sınıfı-Şubesi	
Baba Adı		Alan/Dalı	
Ana Adı		Öğretim Yılı	
Doğum Yeri		İşletmede Meslek Eğitimine Başlama Tarihi	
Doğum Tarihi		İkametgâh Adresi ve Telefonu	
Nüfus Kayıt Bilgileri		Velisinin	
İl		Adı Soyadı	
İlçe		Akrabalık Derecesi	
Mahalle/Köy		İkametgâh Adresi	
Cilt No			
Aile Sıra No		Ev -İş Telefonu	
Sıra No		e-Posta Adresi	
Kayıtlı Olduğu Okul/Kurum :			
İşletmenin			
Adı		İşveren veya Vekilinin Adı Soyadı .... / ... / ..... Görevi ve Unvanı İmza/Kaşe	
Adresi			
Telefon No			
Faks No			
e-Posta Adresi			
Üretim/Hizmet Alanı			

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM GÖREN
MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM OKUL/KURUMU ÖĞRENCİLERİNE AİT
SÖZLEŞME ÖRNEĞİ

GENEL HÜKÜMLER

MADDE 1- (1) Bu sözleşme, 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu ve Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinin 143 üncü maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

MADDE 2- (1) İşletmede yapılacak mesleki eğitimin esaslarını düzenlemek amacıyla okul/kurum müdürü, işveren veya işveren vekili ile öğrenci reşit ise kendisi, değilse velisi arasında üç nüsha düzenlenerek imzalanan sözleşmenin, birer nüshası okul/kurum müdürlüğünde, işletmede ve öğrenci/velisinde bulunur.

MADDE 3- (1) İşletmede mesleki eğitim gören öğrencinin teorik eğitimi okulda/kurumda/iş yerinin eğitim biriminde yapılır. Haftada üç gün işletmede mesleki eğitim, iki gün ise okulda/kurumda/iş yerinin eğitim biriminde teorik eğitim yapılır (Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, madde 123/1).

(2) Sektörün özelliği, çalışma ve kapasite durumu ile okul ve iklim şartları da dikkate alınarak yılın belli zamanlarında faal olan yiyecek içecek hizmetleri, konaklama ve seyahat hizmetleri ve eğlence hizmetleri alanları, denizcilik alanının yat kaptanlığı dalıyla Bakanlıkça uygun bulunan diğer alan/dal öğrencileri, 10 uncu ve 11 inci sınıftan itibaren işletmelerde mesleki eğitimlerini yoğunlaştırılmış olarak görebilirler (Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, madde 63, 121).

(3) İşletmedeki mesleki eğitim, il millî eğitim müdürlüklerince hazırlanan ilgili öğretim yılı çalışma takvimine göre yapılır (Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, madde 15).

MADDE 4- (1) Öğrencinin eğitimi sırasında iş yerinin kusurundan meydana gelebilecek iş kazaları ve meslek hastalıklarından işveren/işveren vekili sorumludur (Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, madde 144).

MADDE 5- (1) İşletmelerde mesleki eğitim, "Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği" hükümleri ve çevre öğretim programlarına uygun olarak yürütülür.

ÜCRET VE İZİN

MADDE 6- (1) İşletmelerde mesleki eğitim gören örgün eğitim öğrencilerine, mesleki eğitimin devam ettiği sürece yaşına uygun yürürlükteki asgari ücretin net tutarının yirmi ve üzerinde personel çalıştıran işyerlerinde %30'undan, yirmiden az personel çalıştıran işyerlerinde yüzde 15'inden az olmamak üzere ücret ödenir. Ücret, başlangıçta (.....) TL'dir. Öğrenciye ödenecek ücret her türlü vergiden muaftır (3308 Sayılı Kanun, madde 25).

(2) Asgari ücrette yıl içinde artış olması halinde, bu artışlar aynı oranda öğrencinin ücretine ilave edilir.

MADDE 7- (1) Öğrenciye yarıyıl ve yaz tatili süresince toplam bir ay ücretli izin verilir. Ayrıca mazeretleri kabul edilenlere okul/kurum müdürlüğünün de görüşü alınarak bir aya kadar ücretsiz mazeret izni de verilebilir (Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, madde 134).

MADDE 8- (1) Öğrenciler, teorik eğitim günlerinde ücretli izinli sayılırlar (Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, madde 123).

MADDE 9- (1) Öğrencilere telâfi eğitimi süresince ve okul/kurumda yapılacak sınavlar için belirtilen günlerde ücretli izin verilir (Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, madde 144).

MADDE 10- (1) Öğrenci mesleki eğitim için işletmeye devam etmek zorundadır. İşletmede mesleki eğitimine özürsüz devam etmeyen veya ücretsiz izin kullanan öğrencinin bu günlerdeki ücreti kesilir.

(2) Ücret kesilerek yapılacak ödeme miktarı;

a) 20 ve daha fazla personel çalıştıran işletmelerde;

Ödenecek ücret = $(\text{Net Asg.ücret} \times \%30) - (\text{Net Asg.Ücr.} \times \%30 \times \text{Devamsız Gün Sayısı})$

30

b) 20'den az personel çalıştıran işletmelerde;

Ödenecek ücret = $(\text{Net Asg.ücret} \times \%15) - (\text{Net Asg.Ücr.} \times \%15 \times \text{Devamsız Gün Sayısı})$

30

formülü uygulanarak bulunur.

SİGORTA

MADDE 11- (1) Okul/kurum müdürlüğünce; bu sözleşmenin akdedilmesi ile öğrencinin işletmede mesleki eğitime devam ettiği sürece 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun, iş kazaları ve meslek hastalıkları ile hastalık sigortası hükümlerine göre sigortalandır, bunlardan bakmakla yükümlü olunan kişi durumunda olmayanlar için ayrıca genel sağlık sigortası primi ödenir (5510 Sayılı Kanun, madde 5).

MADDE 12- (1) Bakanlıkça ödenmesi gereken sigorta primleri, 4857 sayılı İş Kanununun 39 uncu maddesine göre belirlenen yürürlükteki asgari ücretin %50'si üzerinden hesap edilerek okul/kurum müdürlüğünce, Sosyal Güvenlik Kurumuna ödenir veya bu Kurumun hesabına aktarılır (3308 Sayılı Kanun, madde 25).

MADDE 13- (1) Sigorta ve prim ödeme ile ilgili belgeler okul/kurum müdürlüğünce muhafaza edilir.

ÖĞRENCİNİN DEVAM VE DİSİPLİN DURUMU

MADDE 14- (1) Mesleki eğitimini işletmede gören öğrencilerden; uzun süreli tedaviyi gerektiren bir hastalıktan, yangın, deprem gibi doğal afetlerden dolayı eğitime devam edemeyen öğrenciler hakkında Millî Eğitim Bakanlığının ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

MADDE 15- (1) İşletme yetkilileri, özürsüz olarak üç işgünü mesleki eğitime gelmeyen öğrenciyi en geç iki iş günü içinde okul/kurum müdürlüğüne bildirmek zorundadır(Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, madde 144).

MADDE 16- (1) Öğrencinin işletmede disiplin soruşturmasını gerektirecek davranışta bulunması halinde, bu durum işletme tarafından okul/kurum müdürlüğüne raporla bildirilir. Disiplin işlemi okul/kurum müdürlüğü tarafından mevzuatına göre yürütülür. Sonuç işletmeye yazılı olarak bildirilir(Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, madde 165).

BECERİ SINAVI

MADDE 17- (1) İşletmelerde mesleki eğitim gören öğrenciler Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinin 46 ncı maddesi hükümlerine göre yıl sonu beceri sınavına alınır. Bu öğrencilerin işletmelerde mesleki eğitime konu olan ders/derslerden dönem puanının belirlenmesinde her dönemde temrin, proje, iş, deney ve hizmet değerlendirilmesinden aldığı puanlar ile telafi eğitimi süresince yaptıkları temrin, proje, iş, deney ve hizmetlerden aldıkları puanların aritmetik ortalaması alınır. Birinci ve ikinci dönem puanlarının aritmetik ortalaması ile yıl sonu beceri sınavı puanının aritmetik ortalaması alınarak yıl sonu puanı belirlenir (Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, madde 53).

(2) İşletmelerde mesleki eğitime konu olan ders/derslerden öğrencinin başarılı sayılabilmesi için beceri sınavı puanı en az 50 olmak kaydıyla birinci ve ikinci dönem puanları ile beceri sınav puanının aritmetik ortalamasının en az 50 veya beceri sınav puanının 70 olması gerekir (Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, madde 56).

TARAFLARIN DİĞER GÖREV VE SORUMLULUKLARI

MADDE 18- (1) Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinin 144 üncü maddesine göre, mesleki eğitim yaptıracak işletmelerin görev ve sorumlulukları:

- a) Mesleki eğitimin, ilgili meslek alan/dalları çerçeve öğretim programlarına uygun olarak işletme belirleme komisyonu tarafından belirlenen yerde yapılmasını sağlamak,
- b) Mesleki eğitim yapılacak alan/dalların her biri için, öğrencilerin mesleki eğitiminden sorumlu olmak üzere, ustalık veya meslekî yeterliğe sahip ve iş pedagojisi eğitimi görmüş yeter sayıda ve nitelikte usta öğreticiyi veya eğitim personelini eğitimde görevlendirmek,
- c) Yeterli sayıda ve nitelikte usta öğretici ve eğitici personel bulunmaması durumunda, okul/kurum müdürlükleri ile işbirliği yaparak açılacak iş pedagojisi kursuna ilgili personelin katılımını sağlamak,
- ç) Mesleki eğitim için gerekli olan temrin malzemelerini temin etmek,
- d) İşletmede mesleki eğitim gören öğrenciye, ödenecek ücret miktarı, ücret artışı ve diğer imkânları kapsayan eğitim sözleşmesini öğrenci veya velisi ve okul/kurum müdürü ile birlikte imzalamak,
- e) Öğrencilerin devam durumlarını izleyerek devamsızlıklarını ve hastalık izinlerini iki iş günü içinde elektronik ortamda veya yazılı olarak ilgili okul/kurum müdürlüğüne bildirmek,
- f) Öğrencilerin ilgili döneme ait puan çizelgelerini dönem sonundan beş iş günü önce kapalı zarf içinde ilgili okul/kurum müdürlüğüne teslim etmek(zarf öğrenciye verilmez),
- g) Öğrenciler tarafından tutulan iş dosyasını, istenmesi durumunda veya yıl sonu beceri sınavından önce ilgili okul/kurum müdürlüğüne teslim etmek,
- ğ) Öğrencilere teorik eğitim ile telâfi eğitimi ve okul/kurumda yapılacak sınavlar için belirlenen günlerde ücretli izin vermek,
- h) Öğrencilere yarı yıl ve yaz tatili süresince toplam bir ay ücretli izin vermek,
- ı) İşletmede mesleki eğitime devam eden öğrencilere bir ders yılı içinde devamsızlıktan sayılmak ve mevzuatla belirlenen azami özürsüz devamsızlık süresini geçmemek üzere, ilgili okul/kurum müdürlüğünün de görüşünü alarak ücretsiz mazeret izini vermek,
- i) İşletmede mesleki eğitim başladıktan sonra personel sayısında azalma olması durumunda da eğitime alınmış olan öğrencileri, okul/kurumdan mezun oluncaya kadar işletmede eğitime devam ettirmek,
- j) Öğrencilerin iş kazaları ve meslek hastalıklarından korunması ve tedavileri için 6331 sayılı Kanun ve ilgili diğer mevzuat kapsamında gerekli önlemleri almak,
- k) Eğitimi yapılan meslek alan/dallarının öğretim programlarında bulunduğu halde, işletmedeki imkânsızlıklar nedeniyle öğretilmeyen konuların öğretimi için okul/kurum müdürü ile iş birliği yapmak,
- l) İşletmelerde mesleki eğitiminin çerçeve öğretim programına uygun olarak yürütülmesi ve okul/kurum ile işletme arasında eğitimde sürekli işbirliğini sağlamak, öğrencilerin başarı, devamsızlık ve disiplin durumlarını izlemek ve rehberlikte bulunmak amacıyla okul müdürlüğünce görevlendirilen koordinatör öğretmenlerin görevlerini yerine getirmesinde yardımcı olmaktır.

MADDE 19- (1) Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinin 78 inci maddesine göre okul/kurum müdürünün görev ve sorumlulukları şunlardır:

- a) Öğrenci veya velileri ile birlikte işletmelerle mesleki eğitim sözleşmesini imzalamak,
- b) Eğitimi yapılacak meslek alan/dallarıyla ilgili çerçeve öğretim programlarının ve öğrencilerin işletmede yaptıkları etkinliklerle ilgili formların ders yılı başında işletmelere verilmesini sağlamak,
- c) İşletmelerdeki mesleki eğitimin eğitici personel/usta öğretici tarafından yapılmasını sağlamak,

- ç) İşletmelerdeki mesleki eğitimin ilgili meslek alan/dalı çerçeve öğretim programlarına uygun olarak yapılmasını sağlamak,
 d) Öğrencilerin ücretli ve ücretsiz mazeret izinleri ile devam-devamsızlık durumlarının izlenmesini ve kayıtlarının tutulmasını sağlamak,
 e) İşletmelerde mesleki eğitim gören öğrencilerin sigorta primlerine ait işlemlerin mevzuatına göre yürütülmesini sağlamak,
 f) İşletmelerle işbirliği yaparak, öğrencilerin mesleki eğitiminden sorumlu usta öğretici veya eğitici personelin yetiştirilmesi için iş pedagojisi kursları açmak, başarılı olanlara "Usta Öğretici" belgesi vermek, bununla ilgili kayıtları tutmak,
 g) İşletmelerde görevli usta öğretici ve eğitici personelin hizmet içi eğitiminde, okul/kurumun personel ve diğer imkânlarıyla yardımcı olmak,
 ğ) İşletmelerde yapılan mesleki eğitimde amaçlanan hedeflere ulaşılması için işletme yetkilileri ile işbirliği yaparak eğitimle ilgili gerekli önlemleri almak,
 h) İşletme yetkilileriyle yapılan toplantılara başkanlık yapmaktır.

MADDE 20- (1) Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinin 36, 124 ve 147 nci maddelerine göre işletmede mesleki eğitim gören öğrencinin görev ve sorumlulukları:

- a) İş yerinin şartlarına, kılık-kıyafet ve çalışma düzenine uymak,
 b) Üretim ve hizmetle ilgili gizlilik gerektiren konular ile kişilere ait özel bilgileri başkalarıyla paylaşmamak,
 c) Sendikal etkinliklere katılmamak,
 ç) Eğitime düzenli olarak devam etmek,
 d) Mesleki eğitim ile ilgili iş dosyası tutmak,
 e) İşletmede mesleki eğitim yaptığı günlerde devamsızlık yaptığı süreye ilişkin özür belgesi veya yazılı veli beyanını özür gününü takip eden en geç beş iş günü içinde okul/kurum müdürlüğüne teslim etmektir.

DİĞER HUSUSLAR

MADDE 21- (1) İşletmede mesleki eğitim gören öğrenciler hakkında; bu sözleşmede yer almayan diğer hususlarda Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği ve ilgili diğer mevzuat hükümlerine göre işlem yapılır.

MADDE 22- (1) İşverenin değişmesi halinde, yeni işveren aynı mesleği/üretimi sürdürüyorsa sözleşme devam eder.

MADDE 23- (1) Öğrencinin aynı yerleşim yerinde okul/kurumunu değiştirmesi durumunda mesleki eğitim aynı iş yerinde devam eder. Ancak okul/kurumdaki sözleşmesi öğrencinin yeni okul/kurumuna gönderilir. Bu sözleşme ve işletmedeki örneği yeni okul/kurum müdürlüğüne de imzalanarak yürürlüğü devam ettirilir.

MADDE 24- (1) İşletme tarafından öğrenci aşağıdaki sosyal haklardan yararlandırılacaktır.

.....
 .....
 .....
 .....
 .....

SÖZLEŞMENİN FESHİ

MADDE 25- (1) Sözleşme;

- a) İş yerinin çeşitli sebeplerle kapatılması,
 b) İş yeri sahibinin değişmesi halinde yeni iş yerinin aynı mesleği/ üretimi sürdürememesi,
 c) Öğrenciye bakmakla yükümlü olanın, ikametini değiştirmesi nedeniyle öğrencinin ulaşımını sağlayamayacağına dair yazılı beyanı,
 ç) Öğrencinin okul/kurum değiştirme veya örgün eğitim dışına çıkarma cezası olarak okul/kurumla ilişkisinin kesilmesi,
 d) Öğretim yılı sonunda öğrencinin veya işletmenin durumunda değişiklik olması halinde feshedilir.

YÜRÜRLÜK

MADDE 26- (1) .../.../..... Tarihinde yürürlüğe girmek üzere taraflarca imzalanan bu sözleşme öğrencinin mesleki eğitimini tamamlayarak mezun olacağı tarihe kadar geçerlidir.

İşletmenin Adı

Okul/Kurumun Adı:

Öğrenci/Velisinin

İşveren veya Vekilinin

Adı Soyadı:.....
 İmzası :

Adı Soyadı :.....
 Tarih : ... / ... / .....

İmza-Kaşe :.....
 ..../..../.....

Okul Müdürü

ÖZET

YURTOĞLU, Ümit, Mesleki Ve Teknik Anadolu Liselerinde Staj Yapan Öğrencilerin İşletmelerde Beceri Eğitimi Dersinde Karşılaştıkları Sorunlar Ve Çözüm Yolları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2015.

Bu araştırmayla “Mesleki Ve Teknik Anadolu Liselerinde Staj Yapan Öğrencilerin İşletmelerde Beceri Eğitimi Dersinde Karşılaştıkları Sorunlar Ve Çözüm Yolları” başlığı altında 3308 Sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu uyarınca öğrencilere işletmelerde yaptırılan uygulama faaliyetinin analiz edilmesine, karşılaşılan sorunların tespitine ve bu sorunlara ilişkin çözüm yollarının saptanmasına çalışılmıştır.

Araştırma iki bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın birinci bölümünde mesleki ve teknik eğitimin tarihçesi, mesleki ve teknik eğitimin genel yapısı, çeşitli ülkelerdeki mesleki ve teknik eğitim, Türkiye’de mesleki ve teknik eğitime ilişkin başlıca uygulama ve projeler, ülkemizdeki yasal düzenlemeler ile mesleki ve teknik eğitimin uygulanmasına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Araştırmanın ikinci bölümünde ise anket çözümlemesi yoluyla elde edilen bulgular ve bu bulgulara dayanarak elde edilen sonuçlara yer verilerek önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmanın evrenini; İstanbul ili Güngören İlçesinde mesleki ve teknik liselerde 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu’na göre staj yapan, son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Anket bu okullarda staj yapan 253 öğrenciye uygulanmıştır. Cevaplanan anketlerin tamamı analize uygun bulunmuş ve araştırma kapsamında değerlendirilmiştir. Anket aracılığı ile elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS istatistik programı kullanılmıştır. Elde edilen veriler amaçlara uygun olarak frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, t-testi ve varyans (anova) kullanılarak analiz edilmiştir. Gruplar arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı $p < 0.05$ düzeyinde test edilmiştir.

Araştırma sonucunda işletmelerde beceri eğitimi gören öğrencilerin ücret, izin vb. konularda sorunlarla karşılaştıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Beceri Eğitimi, Mesleki Eğitim, Mesleki ve Teknik Liseler, Koordinatörlük, Staj

ABSTRACT

Yurtoğlu, Ümit, Solutions and Problems that Students, Doing Internship in Anatolian Vocational and Technical High Schools, Encountered in Business Skills Training Education Lesson, Post Graduate Thesis, İstanbul, 2015.

The aim of this study is to analyze the practice, made in accordance with the apprenticeship and vocational training law numbered 3308, commissioned in the enterprises and to determine the problems encountered through this practice and to determine the solutions to the problems under the title of “Solutions and Problems that Students, Doing Internship in Anatolian Vocational and Technical High Schools, Encountered in Business Skills Training Education Lesson”

This study consists of two parts. In the first part; information is given on the history of vocational and technical education, the basic structure of vocational and technical education, vocational and technical education in various countries, leading projects and practices regarding vocational and technical education in Turkey, legislative regulations in our country and information regarding vocational and technical education. In the second part of the study, the findings obtained through the survey and the suggestions based on these findings are mentioned.

The population of the study consists of the senior students doing internship in accordance with the apprenticeship and vocational training law numbered 3308 in Vocational and Technical High Schools in Güngören, İstanbul. Surveys were applied to 253 students doing internship in these schools. All surveys were suitable for analysis and evaluated in the study. SPSS statistics program was used to analyze the data obtained by means of the survey. Obtained data were analyzed using frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, t-test and variant (anova). Whether there is a significant difference between the groups or not is ascertained at a level of $p - 0.05$.

At the end of the study it is presented that students of business skills training education lesson are experiencing problems with wages, taking leaves etc.

Key words: Ability Education, Vocational Education, Vocational and Technical High Schools, Coordinator, Internship